

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

I.E.S. A XUNQUEIRA I

Rua Alexandre Bóveda. 36005 Pontevedra.

Tfno.- 886159721 Fax.- 886159732

ies.xunqueira.1@edu.xunta.es

PROGRAMACIÓN DEPARTAMENTO XEOGRAFÍA E HISTORIA

I.E.S A XUNQUEIRA I
CURSO: 2022 / 2023.

ÍNDICE

OBJ

1.INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

1.1. Centro

Esta programación corresponde ao departamento de Xeografía e Historia do IES “A Xunqueira I” de Pontevedra.

Centros adscritos de primaria: “A Xunqueira I”, “Parada-Campaño”, “Pedro Antonio Cerviño” de Campo Lameiro e Lárez.

Ensinanzas que oferta o centro: Secundaria (ESO), todos os Bacharelatos e o Ciclo Medio de Laboratorio.

Características singulares: Ningunha relevante.

1.2. Obxectivos da educación secundaria obrigatoria

A educación secundaria obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e nas alumnas as capacidades que lles permitan:

a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática. **Nun contexto socioeducativo marcado pola disparidade de niveis económicos e educativos nas familias, o cal repercute de maneira directa no aprendizaxe dos alumnos e alumnas, é**

fundamental acadar estes obxectivos que son o fundamento dunha comunidade cohesionada que favoreza un ambiente óptimo a aprendizaxe e o desenvolvemento.

b) Partindo da devandita heteroxeneidade socioeducativa, o noso centro debe actuar como corrector de ditas desigualdades para o cal un obxectivo primordial é desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller. **Nunha coxuntura cunha marcada desigualdade de acceso ao traballo entre homes e mulleres, así como a descompensación manifesta do seu salario, o noso centro educativo debe atender especialmente a fortalecer os valores de igualdade de dereitos e desbotar calquera actitude machista xa dende o propio proceso educativo, ensinando una mensaxe de igualdade desde una institución estatal fortalecendo a que as familias envían aos alumnos e alumnas ou, no caso de que esta mensaxe non chegue desde o ámbito familiar, actuar como corrector de dita situación. Debemos lembrar que o peso da sociedade tradicional patriarcal na contorna do noso centro é todavía moi notable nalgúns casos.**

d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuizos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos. **O noso centro é pioneiro en Galicia na introdución do programa TEI (Titorización entre iguais) encamiñado a consecución de dito obxectivo.**

e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación. **O**

acceso competente ás posibilidades da oferta educativa e profesional vía Educación secundaria obrigatoria comeza coa adquisición de estas capacidades (tanto a de este epígrafe coma a dos catro seguintes) polo que debemos poñer especial celo en preparar aos nosos alumnos e alumnas para a súa adquisición.

f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.

g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.

i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas **como vía fundamental a hora de construír climas de acollemento e cohesión grupal fundamentais a hora de previr conflitos e favorecer así un contexto de aprendizaxe plural.** Da mesma maneira incluír aquí o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, **para poder apreciar de maneira máis inmediata os exemplos que se atopan dentro do ámbito xeográfico e poboacional do centro educativo e a súa riqueza, o cal redunda no fortalecemento da autoestima do alumnado así como fortalece igualmente seus vínculos con dito espazo.** Participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

o) **Nun contexto socioeconómico claramente marcado por una oposición entre os núcleos propiamente rurais e pesqueiros cun alto número de familias galegofalantes fronte os núcleos de maior extensión centrados na actividade turística de maioría castelanfalantes, os alumnos e alumnas han de coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural neste devandito contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona, unas das poucas comunidades emigrantes que posuen representación no noso centro.**

1.3. Reparto dos grupos entre o profesorado da materia.

Durante o presente curso 2021-2022 o Departamento de Xeografía e Historia do IES Xunqueira I está integrado por:

Manuel Reboredo Tajés. PES funcionario con destino definitivo no centro. Coordinador Dinamización-Normalización Lingüística,	Historia do Mundo Contemporáneo: 1º Bach C, D e B/E Historia da Arte: 2º BACH B/C Historia da Arte: 1º BACH C, D	8 Horas. 4 Horas. 6 Horas.
Manuel Alberto Lago Villaverde. PES funcionario con destino definitivo no centro. Xefe de Departamento	Historia de España en: 2º Bach A e B Historia de España: 1º BACH C, D	6 Horas. 4 Horas.

Mercedes Mora Calvo. PES funcionario con destino definitivo no centro.	Xeografía e Historia en: 4º ESO A e B 3º ESO A, B, C e D	6 Horas. 12 Horas.
Luciano Vazquez Garcia PES funcionario en expectativa de destino.	Xeografía e Historia en: 1º ESO A, B, C e D 2º ESO A e B	15 Horas. 6 Horas.

2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

Entendemos as competencias clave como a capacidade de poñer en práctica de forma integrada, en contextos e situacións diversas, os coñecementos, as habilidades e as actitudes persoais adquiridas. O concepto de competencia inclúe os saberes, as habilidades e as actitudes que programamos para as materias de Ciencias Sociais.

Os *procedementos* que empregaremos para desenvolver a nosa actividade docente, e que van permitir acadar as competencias clave, son os seguintes:

-Indagación e investigación a través de hipóteses e conxecturas, observación e recollida de datos, organización e análise dos datos, confrontación das hipóteses, interpretación, conclusións e comunicación das mesmas.

-Tratamento da información grazas á recollida e rexistro de datos, análise crítica das informacións, a inferencia e o contraste.
-A explicación multicausal coa comprensión e análise dos numerosos factores causais que interveñen na determinación dos fenómenos históricos, xeográficos, sociais e humanos.

O desenvolvemento da área, e en consecuencia posibilitar que o alumnado acade as competencias clave, tamén se levará a cabo a través das **actitudes e valores** como o rigor e a curiosidade científica, a conservación e valoración do patrimonio, o respecto e tolerancia ás ideas e crenzas doutras persoas e sociedades, a valoración e defensa da paz mundial, a responsabilidade fronte aos problemas colectivos e o sentido da solidariedade. Estas estratexias materializaranse en **técnicas** como:

- Os mapas de contidos.
- As representacións plásticas.
- Comentarios de texto e obras artísticas.
- O debate, diálogo e coloquio.

► **Desenvolvemento das competencias clave nas materias do Departamento de Xeografía e Historia:**

1. Competencia en comunicación lingüística. (CCL) A contribución dende a Xeografía e Historia á adquisición desta competencia está determinada polo uso da lingua como principal instrumento para organizar o pensamento, para aprender e para explicar, e como vehículo de comunicación no proceso de ensinanza-aprendizaxe. Dende a Xeografía e Historia é posible adquirir e utilizar correctamente un vocabulario preciso e específico. Permiten o dominio das habilidades de ler e escribir diferentes tipos de textos como elementos de información social e histórica. Axudan a desenvolver a capacidade de expoñer clara e sistematicamente as ideas, argumentando con rigor e precisión.

2. Competencia matemática e competencias básicas en ciencia y tecnoloxía. (CMCCT) A Xeografía e Historia axuda á consecución desta competencia grazas ao traballo con materiais estatísticos (táboas, listados, gráficos ou diagramas) e á realización de cálculos matemáticos sinxelos para comprender ou comparar fenómenos de carácter social, económico ou xeográfico.

3. Competencia dixital. (CD) A Xeografía e Historia vai a contribuír ao desenvolvemento de habilidades para buscar, obter, procesar e comunicar a información e transformala en coñecemento. Permiten insistir en que a información é preciso saber utilizala, xa que por si mesma non produce unha forma axeitada de coñecemento. Axudan a comprender e integrar a información nos esquemas previos de coñecemento e capacitarse para a transmisión desta información dun xeito eficaz.

4. Competencia para aprender a aprender. (CAA) A Xeografía e Historia, no seu desenvolvemento metodolóxico, axudan á consecución de ferramentas que facilitan a aprendizaxe e permiten atopar respostas que se correspondan cun coñecemento racional, orientando os procesos de aprendizaxe.

5. Competencia social e cívicas. (CSC) A Xeografía e Historia facilita as relacións dentro dun modelo de sociedade cada vez máis plural, e a comprensión da realidade social. Axudan á conformación das identidades sociais e territoriais. Constrúen as categorías de tempo e espazo social, permitindo a construción de tempo e espazo persoal no alumnado. Incorporan a visión de que o mundo no que vivimos é froito das decisións que tomaron os nosos antepasados máis ou menos libremente, permitindo o desenvolvemento dunha competencia social democrática e posibilitando unha interacción responsable co medio. O alumnado adquire a conciencia de que o futuro está condicionado polas nosas decisións e actuacións, e adopta unha posición comprometida e responsable ante este. Aplican unhas metodoloxías participativas, interactivas e dialóxicas, propiciando as habilidades para participar na vida cívica, asumir valores democráticos e cumprir os deberes.

6. Sentido de iniciativa persoal e espírito emprendedor. (CSIEE) A Xeografía e Historia va a contribuír á adquisición desta competencia mediante a planificación das tarefas, a racionalización no traballo dos contidos ou a elección das técnicas de estudo.

7. Conciencia e expresións culturais. (CCEC) A contribución da Xeografía e Historia concrétase facilitando a selección e coñecemento de obras de arte relevantes, ben polo seu significado na caracterización de estilos e artistas; permitindo apreciar, comprender e valorar as diferentes manifestacións culturais e artísticas materiais e inmateriais, utilizalas para o enriquecemento persoal e estimalas como elementos do patrimonio cultural.

PROGRAMACIÓN
GEOGRAFÍA E HISTORIA.
ESO

Adaptacións da programación da ESO para o COVID

1- Aprendizaxes non adquiridas e medidas propostas

1º ESO

Incorporar aprendizaxes esenciais non adquiridas no curso anterior

Facer unha avaliación inicial para ver as carencias dos alumnos.

Plan de reforzo para recuperar aprendizaxes esenciais

2º, 3º E 4º DE ESO

Problemas:

O temario do curso anterior impartiuse completo na medida do posible, polo que non procede a adaptación.

Plan de reforzo para recuperar aprendizaxes

Repaso nos primeiros días

MEDIDAS:

Presencialidade

Nengun grupo ten ensino semipresencial, polo que se tratará esta como unha variedade da non presencialidade.

En caso de ter que recorrer ao ensino non presencial:

Elaboración de esquemas e presentacións dixitais por parte do profesor, seguindo a mesma estruturación do libro de texto. Os materiais didácticos proporcionados serán colgados na aula virtual da materia.

Utilización de material audiovisual complementario (documentais, documentos de audio e/ou vídeotitoriais explicativos), ora elaborados *ex profeso*, ora preexistentes en acceso online. Os materiais audiovisuais serán colgados na aula virtual da materia ou ben pertencerán á plataforma YouTube, para evitar colapsar a anterior, sendo así as ligazóns proporcionadas co material didáctico.

Na medida do posible se manterá o horario de clases para facilitar manter os hábitos de traballo do alumnado.

Avaliación:

- En caso de confinamento doméstico os instrumentos de avaliación do alumnado serán os cuestionarios de seguimento por correo electrónico co obxectivo de seguir a evolución do proceso de educación a distancia e diagnosticar as necesidades educativas do alumnado.

- Na medida do posible, se avaliarán por traballos as partes da materia que non se viran na clase en caso de semi presencialidade ou non presencialidade.
- As adaptación dependerán da duración da situación de non presencialidade.

3. CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE DOS SEGUINTE ASPECTOS: TEMPORALIZACIÓN, GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA, COMPETENCIAS CLAVE E PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN NA ESO.

3.1 PRIMEIRO DA ESO : XEOGRAFÍA E HISTORIA.

Unidades: 1. A Terra e a súa representación. 7. Os problemas ambientais..
2. O relevo terrestre. 8. A Prehistoria.

1.

1.1.

1.1.1. As augas.	9. As civilizacións fluviais: Mesopotamia e Exipto.
1.1.2. O Clima	10. A civilización grega.
1.1.3. As paisaxes da terra.	11. A civilización romana.
1.1.4. Atlas dos continentes.	12.O territorio de España na antigüedad.

Bloque 1. O medio físico

UNID	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	1º	2º	3º	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	COMP.	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
1	XHB1.1.1. Interpreta como inflúen os	X	X		Interpreta como inflúen os movementos	CAA	
	XHB1.1.2. Analiza un mapa de fusos	X	X		.Analiza un mapa de fusos horarios	CAA	Observación na aula
1	XHB1.2.1. Clasifica e distingue	X			Distingue tipos de mapas.	CAA	Observación na aula
1 - 7	XHB1.3.1. Clasifica e distingue tipos	X	X		Distingue tipos de imaxes de satélite e	CAA	Observación na aula
1 - 7	XHB1.4.1. Localiza un punto	X	X		Localiza un punto xeográfico nun	CAA	Observación na aula
	XHB1.4.2. Localiza espazos	X	X		. Localiza espazos xeográficos e lugares	CAA	Observación na aula

1 - 7	XHB1.5.1. Sitúa nun mapa físico as	X	X	Sitúa nun mapa físico as principais	CAA	Observación na aula
1 - 7	XHB1.6.1. Localiza nun mapa físico	X	X	Localiza nun mapa físico mundial os	CAA	Observación na aula
	XHB1.6.2. Elabora climogramas e	X	X	Elabora climogramas e mapas que sitúen os	CAA	Observación na aula
2	XHB1.7.1. Explica as características	X	X	Explica as características xerais do relevo	CAA	Observación na aula
2	XHB1.8.1. Localiza no mapa as	X	X	. Localiza no mapa as unidades e os	CAA	Observación na aula
4	XHB1.9.1. Clasifica e localiza nun	X	X	Clasifica e localiza nun mapa os tipos de	CAA	Observación na aula
	XHB1.9.2. Distingue e localiza nun	X	X	Distingue e localiza nun mapa as zonas	CAA	Observación na aula
2 - 7	XHB1.10.1. Localiza nun mapa e en	X	X	XHB1.10.1. Localiza nun mapa e en	CAA	Observación na aula
1 - 7	B1.11.1. Realiza procuras en medios	X	X	Realiza procuras en medios impresos e	CAA	Entrega de traballos escritos

Bloque 3. A Historia

UNIDA	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	2	3	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	COMP.	PROCEDEMENTOS	E
8/9/10/	XHB3.1.1. Identifica elementos materiais. culturais		X	Identifica elementos materiais. culturais ou ideolóxicos	CSC	*Observación de distintos tipos de	
8/9/10/	XHB3.2.1. Nomea e identifica catro clases de fontes		X	Identifica fontes históricas.	CSC	* Lectura de distintos tipos de fontes	
	XHB3.2.2. Comprende que a historia non se pode		X	Comprende que a historia non se pode escribir sen	CSC	* Lectura de distintos tipos de fontes	
	XHB3.2.3. Compara dous relatos a distintas escalas		X	Compara dous relatos a distintas escalas temporais.	CSC	* Lectura comprensiva de textos	
8/9/10/	XHB3.3.1. Ordena temporalmente alúns feitos		X	Escribe por orde as características fundamentais dos	CSC	* Lectura comprensiva de textos	
8/9/10/	XHB3.4.1. Entende que varias culturas convivían á		X	Entende que varias culturas convivían á vez en	CSC	* Lectura comprensiva de textos	
8/9/10/	XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico		X	Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible	CSC	* Observación na aula.	

8	XHB3.6.1. Recoñece os cambios evolutivos ata			Recoñece os cambios evolutivos ata chegar á especie	CSC	Observación na aula
9/10/11/	XHB3.7.1. Distingue etapas dentro da historia			Distingue etapas dentro da historia antiga.	CSC	Observación na aula
8/9/10/	XHB3.8.1. Realiza diversos tipos de eixes			Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas	CSC	Observación na aula
8	XHB3.9.1. Explica a diferenza entre os dous			Explica a diferenza entre os dous períodos en que se	CSC	Observación na aula
	XHB3.9.2. Analiza a transcendencia da revolución			Analiza a transcendencia da revolución neolítica e o	CSC	Observación na aula
8	XHB3.10.1. Recoñece as funcións dos primeiros			Recoñece as funcións dos primeiros ritos relixiosos.	CSC	Observación na aula
9	XHB3.11.1. Describe formas de organización socio-			Describe formas de organización socio-económica e	CSC	Observación na aula
8/9/10/	XHB3.12.1. Diferencia entre as fontes prehistóricas			Diferencia entre as fontes prehistóricas e as fontes	CSC	Observación na aula
	XHB3.13.1. Interpreta un mapa cronolóxico-			Interpreta un mapa cronolóxico-xeográfico da	CSC	Observación na aula
	XHB3.13.2. Describe as principais características			Describe as principais características das etapas	CSC	Observación na aula
9	XHB3.14.1. Explica como materializaban os			Explica como materializaban os exipcios a súa crenza	CSC	Observación na aula
	XHB3.14.2. Realiza un mapa conceptual cos			Realiza un mapa conceptual cos principais deuses do	CSC	Observación na aula
9	XHB3.15.1. Localiza nun mapa os principais			Localiza nun mapa os principais exemplos da	CSC	Observación na aula
10	XHB3.16.1. Identifica trazos da organización socio-			Identifica trazos da organización socio-política e	CSC	Observación na aula
	XHB3.16.2. Describe algunhas das diferenzas entre			Describe algunhas das diferenzas entre a democracia	CSC	Observación na aula
10	XHB3.17.1. Localiza nun mapa histórico as colonias			Localiza nun mapa histórico as colonias gregas do	CSC	Observación na aula
	XHB3.18.1. Elabora un mapa do imperio de			Elabora un mapa do imperio de Alexandre.	CSC	Observación na aula
	XHB3.18.2. Contrasta as accións políticas da			Contrasta as accións políticas da Atenas de Pericles co	CSC	Observación na aula

10	XHB3.19.1. Explica as características esenciais da			Explica as características esenciais da arte grega e a	CSC	Observación na aula
	XHB3.19.2. Dá exemplos representativos das áreas			Discute por que se considera que a cultura europea	CSC	Observación na aula
11	XHB3.20.1. Confecciona un mapa coas			* Confecciona un mapa coas etapas da	CSC	Observación na aula
11	XHB3.20.2. Identifica diferenzas e			* Identifica diferenzas e semellanzas entre as	CSC	Observación na aula
10/11/16	XHB3.21.1. Compara obras			* Compara obras arquitectónicas e escultóricas	CSC	Observación na aula
11/12/16	XHB3.22.1. Fai un mapa da Península			* Fai un mapa da Península Ibérica onde se	CSC	Observación na aula
11/12/16	XHB3.22.2. Analiza exemplos do legado			* Analiza exemplos do legado romano que	CSC	Observación na aula
11/12/16	XHB3.22.3. Entende o que significou a			* Entende o que significou a romanización en	CSC	Observación na aula

3.2. SEGUNDO DA ESO : XEOGRAFÍA E HISTORIA.

Unidades:

Bloque de Xeografía:	
1. A fragmentación do mundo antigo	9. Estudo físico de España e de Galicia
2. Al- Ándalus	10. Os habitantes do planeta
3. A Europa feudal	11. A poboación española
4. Os primeiros reinos peninsulares (ss. VIII-XIII)	12. As sociedades humanas e os fenómenos migratorios
5. A cultura e a arte do Románico	13. As cidades e os procesos de urbanización

6. As cidades da Europa medieval

14. Natureza e sociedade

7. Os grandes reinos peninsulares (ss. XIII-XIV)

8. A cultura e a arte do Gótico

Bloque 1. O medio físico

UNIDA	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	1	2	3	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	COMP.	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE
7	XHB1.1.1. Localiza espazos xeográficos e lugares		X		* Localiza espazos xeográficos e lugares	CAA	Observación na aula
7	XHB1.2.1. Enumera e describe as peculiaridades do		X		. * Enumera e describe as peculiaridades	CAA	Observación na aula
7	XHB1.3.1. Sitúa nun mapa físico as principais		X		. Sitúa nun mapa físico as principais	CAA	Observación na aula
7	XHB1.3.2. Describe as unidades de relevo con		X		. Describe as unidades de relevo con	CAA	Observación na aula
7	XHB1.4.1. Sitúa nun mapa físico as principais		X		. Sitúa nun mapa físico as principais	CAA	Observación na aula
7	XHB1.4.2. Describe as unidades de relevo con		X		. Describe as unidades de relevo con	CAA	Observación na aula
7	XHB1.5.1. Localiza nun mapa os grandes		X		. Localiza nun mapa os grandes	CAA	Observación na aula
7	XHB1.5.2. Analiza e compara as zonas		X		Analiza e compara as zonas bioclimáticas	CAA	Observación na aula
7	XHB1.5.3. Localiza nun mapa os espazos		X		. Localiza nun mapa os espazos	CAA	Observación na aula
7	XHB1.6.1. Distingue e localiza nun mapa as		X		Distingue e localiza nun mapa as	CAA	Observación na aula
7	XHB1.7.1. Realiza procuras en medios impresos e		X		Realiza procuras en medios impresos e	CAA	Observación na aula

Bloque 2. O espazo humano

UNIDA	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	1	2	3	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	COMP.	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE
8	XHB2.1.1. Localiza no mapa mundial os		X	X	* Localiza no mapa mundial os continentes	CAA	Observación na aula
8/10/11	XHB2.1.2. Explica o impacto das ondas		X	X	* Explica o impacto das migracións nos	CAA	Observación na aula
8 / 10	XHB2.2.1. Explica as características da		X	X	* Explica as características da poboación	CAA	Observación na aula
10 / 11	XHB2.2.2. Compara entre países a poboación			X	* Compara entre países a poboación	CAA	Observación na aula
11	XHB2.3.1. Explica a pirámide de poboación de			X	* Explica a pirámide de poboación de	CAA	Observación na aula
11	XHB2.3.2. Analiza en distintos medios os			X	* Analiza en distintos medios os	CAA	Observación na aula
11	XHB2.4.1. Coñece o proceso da emigración			X	Coñece o proceso da emigración galega, as	CAA	Observación na aula
9 / 10 /	XHB2.5.1. Realiza un gráfico con datos da			X	Realiza un gráfico con datos da evolución do	CAA	Observación na aula
9 / 10 /	XHB2.5.2. Sitúa no mapa do mundo as vinte			X	Sitúa no mapa do mundo as cidades máis	CAA	Observación na aula
10 / 11	XHB2.6.1. Resume elementos que diferencien			X	. Identifica elementos que diferencien o	CAA	Observación na aula
10 / 11	XHB2.6.2. Distingue os tipos de cidades do			X	. Distingue os tipos de cidades do noso	CAA	Observación na aula
11	XHB2.7.1. Interpreta textos que expliquen as			X	. Interpreta textos que expliquen as	CAA	Observación na aula
11	XHB2.8.1. Sitúa os parques naturais españois			X	. Sitúa os parques naturais españois nun	CAA	Observación na aula
8/9/10	XHB2.8.2. Elabora gráficos de distinto tipo		X		. Elabora gráficos de distinto tipo, que	CAA	Observación na aula
11	XHB2.9.1. Clasifica as principais paisaxes			X	. Clasifica as principais paisaxes	CAA	Observación na aula
11	XHB2.10.1. Compara paisaxes humanizadas			X	. Compara paisaxes humanizadas	CAA	Observación na aula

Bloque 3. A historia

UNIDA	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	1	2	3	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	COMP.	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE
1/2/3/4/	XHB3.1.1. Identifica elementos materiais,	X	X		. Identifica elementos que son herdanza do	CSC	Observación na aula
1/2/3/4/	XHB3.2.1. Nomea e identifica catro clases de	X	X		Nomea e identifica distintas fontes	CSC	Observación na aula
1/2/3/4/	XHB3.2.2. Comprende que a historia non se	X	X		. Comprende que a historia non se pode	CSC	Observación na aula
1/2/3/4/	XHB3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos	X	X		. Ordena temporalmente algúns feitos	CSC	Observación na aula
1/2/3/4/	XHB3.3.2. Realiza diversos tipos de eixes	X	X		. Realiza diversos tipos de eixes	CSC	Observación na aula
1/2/3/4/	XHB3.4.1. Entende que varias culturas	X	X		. Entende que varias culturas convivían á	CSC	Observación na aula
1/2/3/4/	XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e	X	X		. Utiliza o vocabulario histórico e artístico	CSC	Observación na aula
1/2/3/4/	XHB3.6.1. Utiliza as fontes históricas e entende	X	X		. Utiliza as fontes históricas e entende os	CSC	Observación na aula
1	XHB3.7.1. Compara as formas de vida (en	X			. Compara as formas de vida do Imperio	CSC	Observación na aula
1/2/3/4/	XHB3.8.1. Caracteriza a sociedade feudal e as	X	X		. Coñece a sociedade feudal.	CSC	Observación na aula
4/5	XHB3.9.1. Comprende as orixes do Islam e o	X	X		. Comprende as orixes do Islam e o seu	CSC	Observación na aula
4/5/6	XHB3.9.2. Explica a importancia de Al-Andalus	X	X		. Explica a importancia de Al-Andalus na	CSC	Observación na aula
6	XHB3.10.1. Interpreta mapas que describen os		X		. Interpreta mapas que describen os	CSC	Observación na aula
6	XHB3.10.2. Explica a importancia do Camiño de		X		. Coñece a importancia do Camiño de	CSC	Observación na aula
6	XHB3.11.1. Comprende o impacto dunha crise		X		. Comprende o impacto dunha crise	CSC	Observación na aula
4	XHB3.12.1. Describe características da arte	X			. Describe características da arte románica,	CSC	Observación na aula

3.3. TERCEIRO DA ESO.

- Unidades: 1. O estudo físico do mundo.
 2. A poboación mundial.
 3. O espazo urbano.
 4. O setor primario.
 5. Minería, enerxía e industria.
 6. Os servizos.
 7. O reto do desenvolvemento
 8. A sostenibilidade medioambiental.

9. O nacemento do mundo Moderno.
 10. O Renacemento unha nova concepción da arte.
 11. A época dos grandes descubrimentos xeográficos.
 12. A auxe da monarquía hispánica.
 13. A decadencia do Imperio dos Austrias.
 14. -A Europa do século XVII.
 15. A ciencia e a arte do Barroco.

Bloque 1. O medio físico

UNIDA	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	1	2	3	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN	COMP.	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE
1	XHB1.1.1. Clasifica e distingue tipos	X			Clasifica e distingue tipos de	CAA	Observación na aula
1	XHB1.1.2. Localiza espazos	X			Localiza un lugar no mapa	CAA	Observación na aula
1/ 2/ 3/	XHB1.1.3. Coñece e interpreta os	X	X		Coñece e interpreta os tipos mapas	CAA	Observación na aula

Bloque 2. O espazo humano

UNIDA	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	1	2	3	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN	COMP.	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE
2/ 3/ 4/	XHB2.1.1. Distingue nun mapa	X	X		Distingue nun mapa político a	CCL	Observación na aula
2 / 3/ 4/	XHB2.2.1. Compara a poboación	X	X		Compara a poboación activa de	CCL	Observación na aula
3 / 4 / 6	XHB2.3.1. Diferencia os sectores	X	X		Diferencia os sectores	CCL	Observación na aula
3 / 4 / 6	XHB2.4.1. Diferencia aspectos	X	X		Diferencia aspectos concretos e a	CCL	Observación na aula
7 / 8	XHB2.5.1. Define o		X		Define o desenvolvemento sustentable.	CCL	Observación na aula
4	XHB2.6.1. Sitúa no mapa as	X			Sitúa no mapa as principais zonas	CAA	Observación na aula

5	XHB2.6.2. Localiza e identifica nun		X		Localiza e identifica nun mapa as	CAA	Observación na aula
6	XHB2.6.3. Localiza e identifica nun		X		Localiza e identifica nun mapa as principais	CD	Observación na aula
6	XHB2.6.4. Identifica e nomea		X		Identifica e nomea algunhas	CCL	Observación na aula
4	XHB2.7.1. Procura información	X			Procura información sobre a	CCL	Observación na aula
5 / 6	XHB2.8.1. Localiza nun mapa os		X		Localiza nun mapa os países máis	CCL	Observación na aula
4 / 6	XHB2.9.1. Traza sobre un	X	X		Traza un mapa do mundo	CD	Observación na aula
4 / 5 / 6	XHB2.10.1. Define os indicadores	X	X		Define os indicadores que miden	CAA	Observación na aula
6	XHB2.10.2. Describe as		X		Describe as características do	CAA	Observación na aula
6	XHB2.10.3. Enumera as		X		Enumera as características dos	CAA	Observación na aula
6 / 7 / 8	XHB2.11.1. Identifica os tipos de		X		Identifica os tipos de turismo	CAA	Observación na aula
6 / 7 / 8	XHB2.11.2. Valora a importancia do		X		Valora a importancia do turismo	CAA	Observación na aula
4 / 5 / 6	XHB2.12.1. Comparar as	X	X		Comparar as características do consumo	CL	Observación na aula
6	XHB2.12.2. Crea mapas conceptuais,		X		Crea mapas conceptuais,para	CAA	Observación na aula
6	XHB2.12.3. Describe o		X		Describe o funcionamento dos	CAA	Observación na aula
4 / 5 / 6	XHB2.13.1. Realiza un informe sobre	X	X		Enumerar medidas para tratar de	CAA	Entrega de traballos escritos.
4 / 5 / 6	XHB2.13.2. Sinala áreas de conflito	X	X		Sinala áreas de conflito bélico no	CCL	Observación na aula

Bloque 3. A historia

UNIDA	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	1	2	3	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	COMP.	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE
9 / 10 /	XHB3.1.1. Identifica elementos			X	Identifica elementos materiais,	CSC	Observación na aula.
9 / 10 /	XHB3.2.1. Nomea e identifica catro			X	Identifica as fontes escritas que	CSC	Observación na aula.
9 / 10 /	XHB3.2.2. Comprende que a historia			X	Identifica e describe fontes	CSC	Observación na aula.
9 / 10 /	XHB3.3.1. Ordena temporalmente			X	Ordena temporalmente algúns	CSC	Observación na aula
9 / 10 /	XHB3.3.2. Realiza diversos tipos de			X	Realiza diversos tipos de eixes	CSC	Observación na aula
9 / 10 /	XHB3.4.1. Entende que varias			X	Entende que varias culturas	CSC	Observación na aula
9 / 10 /	XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario			X	Utiliza o vocabulario histórico e	CSC	Observación na aula
9 / 10 /	XHB3.6.1. Distingue modos de			X	Distingue modos de periodización	CSC	Observación na aula
10 / 11	XHB3.7.1. Identifica trazos do			X	Identifica trazos do Renacemento	CSC	Observación na aula
10 / 11	XHB3.8.1. Coñece obras e legado de			X	Identifica e relaciona as obras cos	CSC	Observación na aula
10 / 11	XHB3.9.1. Analiza obras, ou			X	Identifica e analiza as obras cos	CSC	Observación na aula
10 / 11 /	XHB3.10.1. Distingue as			X	. Distingue as características de	CSC	Observación na aula
11 / 12	XHB3.11.1. Comprende os conceptos			X	Comprende os conceptos en	CSC	Observación na aula
9 / 10 /	XHB3.12.1. Explica as causas que			X	Explica as causas que conduciron	CSC	Observación na aula
11 / 12	XHB3.12.2. Coñece os principais			X	Coñece os principais feitos da	CSC	Observación na aula
9 / 10 /	XHB3.12.3. Sopesa interpretacións			X	Sopesa interpretacións conflitivas	CSC	Observación na aula

12 / 13	XHB3.13.1. Analiza as relacións			X	. Analiza as relacións entre os	CSC	Observación na aula
---------	---------------------------------	--	--	---	---------------------------------	-----	---------------------

3.4. CUARTO DA ESO.

Unidades: 1.- A crise do Antigo Réxime.

2.- Revolucións liberais e nacionalismos

3.- A Revolución industrial e os cambios sociais.

4.- España no século XIX

5.-Imperialismo, guerra e revolución.

6.- O mundo de entreguerras.

7.- A Segunda Guerra Mundial.

8.-España: da crise do 98 á Guerra Civil

9.-A Guerra Fría.

10.- A descolonización e o terceiro Mundo.

11.- O mundo desde 1945 ata a actualidade.

12.- España: da ditadura á democracia.

Bloque 1. O século XVIII en Europa ata 1789

UNIDA	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	1º	2º	3º	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN	COMP.	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
1 / 2 / 3	XHB1.1.1. Establece, a través da	X			Establece, a diferenza entre o	CSC	Observación na aula
1 / 2	XHB1.1.2. Distingue conceptos	X			Distingue conceptos históricos	CSC	Observación na aula
1	XHB1.2.1. Describe as características	X			Describe as características da	CSC	Observación na aula
1	XHB1.3.1. Aprecia os avances	X			Aprecia os avances científicos e a	CSC	Observación na aula
1	XHB1.3.2. Comprende as	X			Comprende as implicacións do	CSC	Observación na aula

Bloque 2. A era das revolucións liberais

UNIDA	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	1º	2º	3º	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN	COMP.	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
2	XHB2.1.1. Sopesa as razóns dos	X			Sopesa as razóns dos	CSC	Observación na aula
2	XHB2.1.2. Recoñece, mediante a	X			Recoñece, mediante a análise de	CSC	Observación na aula

2	XHB2.2.1. Redacta unha narrativa	X			Redacta unha narrativa sintética	CSC	Observación na aula
2	XHB2.2.2. Redacta unha narrativa	X			Redacta unha narrativa sintética	CSC	Observación na aula
2	XHB2.2.3. Discute as implicacións	X			Discute as implicacións da	CSC	Observación na aula

Bloque 3. A Revolución Industrial

UNIDA	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	1º	2º	3º	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN	COMP.	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
3	XHB3.1.1. Analiza os proles e os	X			Analiza os proles e os contras da	CSC	Observación na aula
3	XHB3.2.1. Analiza e compara a	X			Analiza e compara a	CSC	Observación na aula
3	XHB3.2.1. Compara o proceso de	X			Compara o proceso de	CSC	Observación na aula
3 / 4	XHB3.3.1. Explica a situación	X			Explica a situación laboral	CSC	Observación na aula
3 / 4	XHB3.4.1. Especifica algunhas	X			Especificas algunhas repercusións	CSC	Observación na aula
3	XHB3.5.1. Elabora un eixe	X			Elabora un eixe cronolóxico, cos	CSC	Observación na aula

Bloque 4. O Imperialismo do século XIX e a I Guerra Mundial

UNIDA	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	1º	2º	3º	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN	COMP.	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
5	XHB4.1.1. Explica razoadamente		X		Explica como o Imperialismo	CSC	Observación na aula
5	XHB4.1.2. Elabora discusións sobre		X		Elabora discusións sobre	CSC	Observación na aula
5	XHB4.2.1. Sabe recoñecer cadeas e		X		Recoñece as interconexións entre	CSC	Observación na aula
5	XHB4.3.1. Diferencia os		X		Explica as causas e procesos da I	CSC	Observación na aula

5	XHB4.3.2. Analiza o novo mapa		X		Analiza o novo mapa político de	CSC	Observación na aula
5	XHB4.3.3. Describe a derrota de		X		Describe a derrota de Alemaña.	CSC	Observación na aula
5	XHB4.4.1. Contrasta algunhas		X		Analiza o alcance da Revolución	CSC	Observación na aula
5	XHB4.5.1. Comenta analiticamente		X		Analiza cadros, esculturas e	CSC	Observación na aula
5	XHB4.5.2. Compara movementos		X		Compara movementos artísticos	CSC	Observación na aula

Bloque 5. A época de entreguerras (1919-1945)

UNIDA	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	1º	2º	3º	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN	COMP.	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
6	XHB5.1.1. Analiza interpretacións	X	X	X	Analiza interpretacións diversas de	CSC	Observación na aula
6	XHB5.1.2. Relaciona algunhas		X		Relaciona algunhas cuestións	CSC	Observación na aula
6	XHB5.1.3. Discute as		X		Analiza as circunstancias da loita	CSC	Observación na aula
6	XHB5.2.1. Explica diversos		X		Explica diversos factores que	CSC	Observación na aula
8	XHB5.3.1. Explica as principais		X		Explica as principais reformas	CSC	Observación na aula
8	XHB5.3.2. Explica as causas da		X		Explica as causas da Guerra Civil	CSC	Observación na aula

Bloque 6. As causas e consecuencias da II Guerra Mundial (1939-1945)

UNIDA	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	1º	2º	3º	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN	COMP.	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
7	XHB6.1.1. Recoñece a xerarquía		X		Analiza as causas da II Guerra	CSC	Observación na aula
7	XHB6.2.1. Sitúa nun mapa as fases		X		Localiza as fases do conflito.	CSC	Observación na aula

7	XHB6.2.2. Dá unha interpretación		X		Dá unha interpretación de por que	CSC	Observación na aula
7	XHB6.2.3. Elabora unha narrativa		X		Analiza as causas e consecuencias	CSC	Observación na aula
7	XHB6.3.1. Recoñece a significación		X		Recoñece a significación do	CSC	Observación na aula
9	XHB6.4.1. Utilizando fontes			X	Explica algúns dos conflitos	CSC	Observación na aula
9	XHB6.4.2. Describe as			X	Describe as consecuencias da	CSC	Observación na aula
10	XHB6.5.1. Describe os feitos			X	Describe os feitos relevantes do	CSC	Observación na aula
10	XHB6.5.2. Distingue entre			X	Distingue entre contextos	CSC	Observación na aula

Bloque 7. A estabilización do Capitalismo e o illamento económico do bloque soviético

UNIDA	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	1º	2º	3º	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN	COMP.	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
9	XHB7.1.1. Explica os avances dos			X	Explica os avances dos réximes	CSC	Observación na aula
11	XHB7.1.2. Recoñece os cambios			X	Recoñece os cambios sociais	CSC	Observación na aula
11	XHB7.2.1. Compara a crise			X	Compara a crise enerxética de	CSC	Observación na aula
12	XHB7.3.1. Coñece a situación da			X	Explica as fases da ditadura de	CSC	Observación na aula
12	XHB7.3.2. Discute como se entende			X	Discute como se entende en	CSC	Observación na aula

Bloque 8. O mundo recente entre os séculos XX e XXI

UNIDA	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	1º	2º	3º	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN	COMP.	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
11	XHB8.1.1. Interpreta o renacemento			X	Interpreta o renacemento e o	CSC	Observación na aula

11	XHB8.1.2. Comprende os proles e			X	Comprende os proles e contras do	CSC	Observación na aula
11	XHB8.2.1. Analiza aspectos			X	Analiza aspectos políticos.	CSC	Observación na aula
12	XHB8.3.1. Compara interpretacións			X	Compara interpretacións sobre a	CSC	Observación na aula
12	XHB8.3.2. Enumera e describe			X	Enumera e describe algúns dos	CSC	Observación na aula
12	XHB8.3.3. Analiza o problema do			X	Analiza o problema do terrorismo	CSC	Observación na aula
11	XHB8.4.1. Discute sobre a			X	Discute sobre a construción da	CSC	Observación na aula

Bloque 9. A Revolución Tecnolóxica e a globalización a finais do século XX e principio do XXI

UNIDA	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	1º	2º	3º	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN	COMP.	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
11	XHB9.1.1. Procura na prensa novas			X	Procura na prensa novas dalgún	CSC	Observación na aula
11	XHB9.1.2. Elabora discusións sobre			X	Elabora discusións sobre o	CSC	Observación na aula
11	XHB9.2.1. Analiza algunhas ideas			X	Analiza algunhas ideas de	CSC	Observación na aula
11	XHB9.3.1. Crea contidos que			X	Analiza algun aspecto conflictivo	CSC	Observación na aula

Bloque 10. A relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía

UNIDA	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	1º	2º	3º	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN	COMP.	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
11	XHB10.1.1. Formula posibles			X	Formula posibles beneficios e	CSC	Observación na aula
11	XHB10.1.2. Sopesa como unha			X	Sopesa como unha Europa en	CSC	Observación na aula
11	XHB10.1.3. Compara (nun aspecto			X	Compara as revolucións	CSC	Observación na aula

1 / 2 / 3	XHB10.2.1. Ordena temporalmente	X	X	X	Ordena temporalmente algúns	CSC	Observación na aula
1 / 2 / 3	XHB10.2.2. Realiza diversos tipos	X	X	X	Realiza diversos tipos de eixes	CSC	Observación na aula
1 / 2 / 3	XHB10.3.1. Entende que varias	X	X	X	Entende que varias culturas	CSC	Observación na aula
1 / 2 / 3 / 4 / 5 / 6 / 7 / 8 / 9 / 10 /	XHB10.4.1. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.	X	X	X	Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.	CSC CCL	Observación na aula

Ademais dos **Procedementos e Instrumentos de Avaliación** sinalados en cada estándar de aprendizaxe, engadimos para todos eles e en todos os cursos os seguintes:

Observación por parte do profesorado da actitude e do traballo diario do alumnado durante a clase.

Observación da expresión oral de cada alumno, especialmente a través das súas intervencións en clase: preguntas, corrección de exercicios, coloquios e debates.

Valoración do traballo realizado polo alumnado (caderno de clase, monografía ou dossieres sobre temas concretos, definición de conceptos, comentarios de textos, gráficos, mapas).

Sempre e en todos os casos valoraremos unha correcta expresión oral e escrita, puntuándose aspectos como a claridade e corrección escrita.

Correcta pronunciación das frases nos exercicios orais, a boa presentación e que o alumnado se axuste ó tema sen divagacións.

Proxectos persoais e grupais.

4. CONCRECCIÓN METODOLÓXICAS NA ESO.

Partir dos coñecementos previos do alumnado e construír paulatinamente os novos contidos a través de actividades de adquisición, repaso e reforzo.

Relacionar os contidos curriculares coa vida cotiá próxima ao alumnado co obxectivo de crear interese e motivación.

Desenvolver a reflexión e o espírito crítico para fomentar a capacidade de razoamento e as iniciativas persoais.

Crear un clima escolar de aceptación mutua e de cooperación.

Proporcionar os medios necesarios para acadar unha atención individualizada, desenvolvendo as medidas de reforzo, agrupamento e adaptacións curriculares que sexan precisas.

Diversificar os instrumentos de avaliación e potenciar o seu carácter formativo.

Favorecer a reflexión e a intuición para conseguir que o alumnado teña unha iniciativa investigadora.

Potenciar a lectura e a busca de información e tratamento da información como fonte de coñecemento e entretemento.

Fomentar habilidades no alumnado para que sexa capaz de continuar a aprendizaxe de forma autónoma.

Potenciar as metodoloxías activas e participativas, combinando o traballo individual e o cooperativo.

Potenciar a aprendizaxe por proxectos.

Facer un uso habitual das TIC.

Recalcar o papel facilitador do profesorado.

Os contidos da área presentaranse organizados en conxuntos temáticos de carácter analítico e disciplinar, que aparecen denominados como bloques.

A Xeografía e Historia permite desenvolver unha metodoloxía que compare o inmediato e o afastado, o propio e o alleo, o máis concreto e o máis abstracto, xustificando así a importancia que no currículo debe concederse aos aspectos da Xeografía, a Historia, e a cultura de Galicia. Non se pode esquecer, á hora de introducir contidos metodolóxicos, a importancia de saber interpretar fontes de diversa tipoloxía, a comprensión da multicausalidade e a intencionalidade na interpretación dos procesos, o uso adecuado da información e o manexo da documentación. A finalidade destas materias concéntrase en dar unha visión global do mundo e un conxunto de valores para que os/as alumnos/as adopten unha actitude ética e comprometida dentro dunha sociedade plural e solidaria. O alumnado ten que se implicar na aprendizaxe e ten que adquirir as habilidades que lle permitan construír os seus propios esquemas explicativos para comprender o mundo no que vive, construír a súa identidade persoal, interactuar en situacións variadas e continuar aprendendo. Na nosa práctica docente empregaremos os recursos didácticos necesarios que permitan desenvolver os contidos das materias de Ciencias Sociais (como compoñentes das competencias básicas) e, deste xeito, poder alcanzar os obxectivos en cada materia.

5. MATERIAIS E RECURSOS NA ESO.

En tódolos niveis, pero sobre todo nos primeiros cursos, é indispensable a utilización de dicionarios para axudar aos alumnos a adquirir un vocabulario propio da Xeografía e Historia e tamén para mellorar a súa capacidade lingüística. Para a materia de Xeografía e Historia é fundamental a utilización de mapas murais tanto xeográficos como políticos, temáticos e históricos. Sería desexable que os alumnos dispuxeran de atlas propio, en su defecto deberán utilizar os do instituto. Consideramos fundamental para o traballo dos alumnos a utilización dun libro de texto que facilite o estudio da materia que explica o profesor, ademais é conveniente que teñan recollidos nun único libro os exercicios que se farán ao longo do curso; neste caso o departamento elixiu para os cursos de 1º, 2º, 3º e 4º ESO :

_ Xeografía e Historia . Editorial Vives Vives.

Tamén é importante a utilización de prensa, o IES dispón dunha completa biblioteca, que conta con varios periódicos diarios e semanais; cunha ampla colección de documentais e numerosas películas.

Como todas as aulas contan con pizarra dixital, utilizaranse todos os medios tecnolóxicos que fan posibles a creación de materiais didácticos. Estas ferramentas ou materiais permiten ao profesor a xeración de dicionarios dixitais, biografías interactivas, o uso de blogues educativos e a publicación de documentos en bibliotecas dixitais, é dicir, a creación de contidos e información complementaria ao material didáctico.

6. CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO NA ESO.

6.1. CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Os instrumentos de avaliación empregados polo docente concréntanse en actividades a realizar polos alumnos: resposta a preguntas, presentación orais, resolución de exercicios, búsquedas de información, debates, etc.

O docente dará ó alumnado as instrucións para realizar cada unha das actividades, pero todas elas, tanto exames como intervencións orais, tanto traballos escritos na libreta como entregados aparte, serán valoradas seguindo uns criterios de cualificación que explicitamos a continuación:

Corrección: para que unha actividade sexa correcta, teñen que darse unha serie de condicións:

Adecuación: a actividade ocúpase do asunto que se pregunta e non outro calquera.

Coherencia: na argumentación non hai contradicións.

Claridade: as explicacións son facilmente intelixibles (non son "escuras").

Distinción: os conceptos empregados están definidos (non son "confusos").

Actividade completa: significa que a actividade é desenvolvida esgotando, na medida do posible, o asunto do que trata.

A actividade completa maniféstase no emprego de tódolos conceptos relacionados co asunto.

Boa presentación: significa que o resultado final da actividade ten calidade estilística. A boa presentación maniféstase no coidado do material impreso, da ortografía e a dicción.

Autonomía: significa que a actividade é realizada por un mesmo. A autonomía maniféstase no uso dunha linguaxe propia, na reflexión sincera e no emprego de exemplos orixinais.

Adicación: significa que o alumno tentou superar as súas dificultades sen escatimar tempo e esforzo para que o resultado sexa satisfactorio.

Pertinencia: significa que as intervencións van dirixidas a realizar as actividades e non a obstaculizalas.

Respecto: significa que a palabra dos outros compañeiros e do profesor é escoitada de forma activa, e que a súa postura é valorada.

Colaboración: significa que nas actividades de grupo o resultado colectivo prima sobre as inclinacións individuais.

Puntualidade: significa que se respectan os tempos establecidaos para as actividades. A puntualidade maniféstase na asistencia ás aulas, no remate das actividades e na entrega dos traballos.

6.2. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

O docente decidirá para cada actividade cales son os criterios relevantes a ter en conta. Por exemplo nunha exposición oral son relevantes a corrección, completude, presentación e autonomía. Nunha búsqueda de información en grupo, en cambio, a colaboración e o respecto poden ser tamén relevantes, namentres poden non selo a completude e a presentación. Unha vez determinados os criterios relevantes o docente poderá empregar a seguinte rúbrica xenérica para a cualificación das actividades:

CUALIFICACIÓN	SIGNIFICADO	VALOR DA NOTA
MM	Moi mal: a actividade non foi realizada ou foino de modo	0%
M	Mal: a actividade foi realizada de modo que satisfai de modo	25%
R	Regular: a actividade foi realizada de modo que satisfai de	50%
B	Ben: a actividade foi realizada de modo que satisfai de modo	75%
MB	Moi ben: a actividade foi realizada de modo que satisfai de	100%

Os catro derradeiros criterios do listado –adición, pertinencia, respecto e colaboración- non se refiren ó contido das actividades, senón á actitude que as favorece. A ponderación destes criterios actitudinais consistirá na adición de decimais para o redondeo da cualificación da avaliación acadando o enteiro superior (por exemplo, un alumno que ten un 6.3 como resultado da avaliación sumativa, poderá acadar un 7 en función de se foi cualificado positivamente atendendo a estes criterios).

A cualificación de cada avaliación será a suma da cualificación das probas formais (ata 8 puntos) e da cualificación das actividades diarias recollidas no caderno, en documentos separados e en intervencións orais (ata 2 puntos). Por tanto a avaliación sumativa final consistirá nun 80% en probas formais e nun 20% en traballo diario.

Con carácter xeral, a cualificación da avaliación final será a media das avaliacións parciais, acadando o enteiro superior ou inferior por redondeo en función de se se acadan as 5 décimas ou non respectivamente. O docente poderá valorar os criterios actitudinais de modo que a súa cualificación permita o redondeo da cualificación de avaliación no enteiro superior, tal como se especificou máis arriba. De modo extraordinario, un alumno poderá acadar unha cualificación superior á media aritmética correspondente cando a súa progresión durante o curso sexa tan intensa que acade un grao de aprendizaxe dos estándares moi superior ao realizado nas primeiras avaliacións.

6.3 CRITERIOS DE PROMOCIÓN.

Promocionarán a materia todos aqueles alumnos que acaden alomenos un 5 na cualificación final ordinaria.

Se farán un ou dous exames por avaliación. No segundo caso farase a media das dúas notas, agás se unha delas está cualificada con menos de tres puntos (consideramos que unha nota tan baixa demostra total descoñecemento da materia), valorarase o traballo diario cun máximo de 2 puntos, excepto en 1º ESO que se valorará ata 3puntos.

A recuperación de cada avaliación será global e ao principio do seguinte trimestre. Tódolos alumnos suspensos deberán facer as recuperacións propostas polo profesor. Menos na terceira avaliación, que esta parte xa se avaliará nun exame final. As faltas de ortografía suporán o desconto de 0,10 puntos por cada unha, ata un máximo de 3 puntos.

Para superar a materia a nota media total deberá ser, como mínimo, un cinco;

Para obter a cualificación global, sumaranse as notas dos exames (cun mínimo de 3 puntos para facer media) e o traballo diario do alumno.

Os exámes supoñen o 80% da nota, o traballo diario o 20%.

En caso de non ter superadas as tres avaliacións ó final do curso, o departamento, para facilitar o aprobado, propón un exame final, sempre que o alumno haxa feito tódos os exames parciais, as recuperacións, asistira regularmente a clase e tivera unha actitude positiva.

En caso de copiar nun exame, o alumno suspenderá esa proba e deberá facer a recuperación, se o exame é o final de xuño suspenderá dita proba.

Dado que a avaliación é contínua, entendemos como procedemento de avaliación extraordinario aquel que se aplique unha vez que a avaliación final ordinaria sexa negativa. Para eses casos haberá unha proba formal escrita no mes de xuño que puntuará sobre 10 puntos e onde haberá que dar conta dos contidos mínimos esixibles para unha avaliación positiva.

A cualificación final será a media das notas das tres avaliacións, a nota do profesor, non a que aparece no boletín.

Oa alumnos que tevieran alguna aviación suspensa podrán recuperala con actividades específicas, sempre na clase, e a realización ducha proba escrita. O porcentaxe será don 60% da nota para a proba e un 40% para as actividades.

Nas probas extraordinarias, o alumnado deberá ser moi escrupuloso coa puntualidade, xa que o seu incumprimento considerarase unha falta leve. Para unificar criterios o Departamento decide que cando se celebren os exames, o alumnado terá que esperar quince minutos para poder saír, e a partir dese momento non se deixará entrar a ninguén baixo ningún concepto.

Con respecto ós exames finais e extraordinarios, estes exames deben ser comúns para todos os alumnos e alumnas do mesmo nivel.

7.DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN TOMAR EN FUNCIÓN DOS RESULTADOS NA ESO.

Durante a dúas primeiras semanas de clase, faranse actividades de comprensión e expresión seleccionadas para comprobar en que medida se posúen as competencias necesarias para o seguimento da programación. Unha vez correxidas as actividades o docente adecuará o nivel de esixencia dos estándares de aprendizaxe ó nivel de competencias rexistradas no alumnado. Así mesmo contará coa información pertinente para, unha vez contrastada cos outros membros da xunta de avaliación inicial, decidir que medidas ordinarias ou extraordinarias de atención á diversidade deberá aplicar.

Os instrumentos para realizar dita avaliación pode ser un ou varios dos seguintes:

- Observación sistemática.
- Entrevista oral.
- Cuestionario.
- Análise de producións escritas.
- Proba específica.

8.ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES NA ESO.

O alumnado que promocióne de curso sen ter superadas todas as materias debe seguir un programa de reforzo para recuperalas e deberá superar a avaliación correspondente.

Os alumnos terán a oportunidade de recuperar a materia pendente do curso anterior mediante a realización de un dossier de actividades (que suporá un 30% da nota total) e a realización de probas escritas (que suporán un 70% da nota total).

Dossier de actividades:

Será obrigatoria a entrega do dossier de tarefas en cada curso nas datas establecidas polo departamento.

Non se recolleran as tarefas fóra do prazo marcado.

Proba escrita:

Será obrigatoria a súa realización nas datas establecidas. Cada trimestre o alumno realizará polo menos unha proba escrita sobre os exercicios traballados anteriormente.

Se o alumno non superase a materia pendente poderase presentar a convocatoria extraordinaria de setembro, que consistirá na realización dunha proba escrita.

Como se avalía (avaliacións parciais, avaliacións finais, cualificación de traballos realizados,etc.)

A nota de cada avaliación calcularase a partir dos dossiers e as probas escritas seguindo este criterio:

Dossier de actividades: 30% da nota total.

Probas escritas: 70% da nota total.

Como se calcula a cualificación final (ponderación, redondeos, etc.)

DOSSIER DE ACTIVIDADES: Será necesario acadar o 50% do valor total dos dossieres para poder facer media coa proba escrita. Como son o 30% da nota , pode supor ata un 3 na nota final.

PROBA ESCRITA: O alumno deberá acadar o 40% (un 4) do valor total de cada proba para poder facer nota media. Como son o 70% da nota, pode supor na nota final.

A nota final será a media das notas dos dossieres as probas de cada avaliación.

Descrición do tipo de proba extraordinaria: número de preguntas, valoración de cada unha delas, etc.

De non acadarse durante o curso un 5 o que permite recuperar a materia pendente, farase unha proba escrita de 10 preguntas de todo o temario a recuperar.

Como se calcula a cualificación da proba.

Cada pregunta ten un valor de un punto, se se acada unha nota de 5 recupérase a materia. A proba escrita da convocatoria extraordinaria de xuño suporá o 100% da nota.

9. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE NA ESO.

Para atender as diferenzas entre o alumnado desta área contémplanse tres tipos de medidas ordinarias nos tempos e espazos das aulas habituais:

Adaptación dos instrumentos de avaliación en forma de actividades de reforzo para os alumnos que teñan grandes dificultades para acadar o grao mínimo de consecución dos estándares de aprendizaxe.

Adaptación dos instrumentos de avaliación en forma de actividades de ampliación para os alumnos que manifesten unha grande capacidade na aprendizaxe dos estándares.

Adaptación das metodoloxías de ensino-aprendizaxe en forma de traballo colaborativo entre alumnado con grao heteroxéneo de desenvolvemento de capacidades de modo que os máis avanzados titoricen aos que precisan algún tipo de reforzo.

Cando as medidas ordinarias se manifesten insuficientes o docente presentará á Xunta de avaliación inicial –na sesión correspondente- ou ao Departamento de orientación –en calquera momento do curso- a proposta para iniciar algunha das medidas extraordinarias de atención á diversidade habilitadas no centro: ACI ou reforzo educativo co docente de Pedagogía terapéutica. Na avaliación final dos primeiros cursos da ESO o docente poderá propoñer, en caso de consideralo necesario, a

execución de medidas extraordinarias de atención á diversidade de cara ao vindeiro curso, como son: agrupamentos específicos (2º ESO), reforzo en lingua ou/e matemáticas (en 1º ESO), titorías de estudo (2º ESO), reforzo de galego (aos exentos de francés) e Plan mellora (en 2º e 3º).

PROGRAMACIÓN XEOGRAFÍA E HISTORIA. BACHARELATO.

10. Obxectivos do bacharelato:

O bacharelato contribuirá a desenvolver no alumnado as capacidades que lle permitan:

- a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.
- b) Consolidar unha madurez persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.
- c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non

discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.

As capacidades recollidas nos tres anteriores epígrafes (a, b e c) son fundamentais a hora de construír os alicerces dunha comunidade cohesionada que poda autorreproducirse mellorando o clima socioeducativo do que o noso centro é unha peza fundamental, xa que debemos ter en conta sempre que somos o único centro de bacharelato do concello de Sanxenxo. Os nosos alumnos e alumnas formarán nun futuro inmediato a nova xeración de cidadáns de pleno dereito que xogarán un papel clave na nosa comunidade, tanto política como socioeducativa.

d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

e) Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.

f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras. **Tendo en conta que una das principais actividades económicas da contorna do noso centro é o turismo, é fundamental dotar destas ferramentas ao noso alumnado, sen esquecer que para o ámbito universitario é fundamental o manexo das linguas estranxeiras.**

g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación.

h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e na mellora do seu contorno social.

i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida. **Debemos de ter en conta sempre que preparamos desde o bacharelato a futuros alumnos universitarios e de ciclos formativos superiores polo que este obxectivo é fundamental. O noso alumnado goza dunha ampla oferta de**

formación tanto científica coma tecnolóxica, situada no ámbito máis próximo na USC ou na Universidade de Vigo, así como numerosos ciclos formativos superiores localizados na propia provincia. Polo que a consecución de dito obxectivo en alto grado é fundamental para garantir o éxito académico posterior que repercutirá a medio e longo prazo no propio desenvolvemento económico do ámbito do noso centro a través da preparación de profesionais cualificados e competentes.

l) Na liña do exposto no punto anterior debemos facer comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego **e a súa propia comarca.**

m) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico. Estas capacidades son esenciais a hora do desenvolvemento persoal así como no acceso ao mercado laboral ou en estudos superiores, por non esquecer a propia actividade empresarial.

n) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural. Estas capacidades están destinadas tanto a formación persoal como a profesional e pública, nunha contorna especialmente depredada polo urbanismo descontrolado, ausente en moitos casos dun patrón estético respectuoso con entorno histórico-artístico e natural, é indispensable a formación estética e crítica dos futuros cidadáns de pleno dereito para que dita dinámica poda chegar a romperse.

ñ) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social, e impulsar condutas e hábitos saudables. Debemos ter en conta que a nosa comarca foi no pasado un dos maiores centros de entrada de estupefacientes, así como estar alerta dos elevados índices de hábitos tóxicos (tabaquismo, alcoholismo, sedentarismo, obesidade, etc.) que azotan Galicia en xeral e a nosa comarca en particular.

o) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria. **Nun contexto poboacional tan disgregado e disperso como é o propio das Rías Baixas na que a nosa comarca é un lugar central cobra especial relevancia esta capacidade. O uso do transporte, tanto público como privado, é indispensable para a mobilidade na nosa contorna, polo que formar individuos concienciados redundará de maneira especialmente positiva.**

p) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado. **Os nosos alumnos e alumnas han de ser conscientes do importante que é a conservación de todos estes elementos por si mesmos e como aportación a conservación global.**

Adaptacións da programación de Bacharelato para o COVID

1- Aprendizaxes non adquiridas e medidas propostas

1º BAC

Facer unha avaliación inicial para ver as carencias dos alumnos. Importante especialmente nos Bacharelatos de Artes nos que boa parte dos alumnos proceden de outros centros.

O temario do curso anterior impartiuse completo na medida do posible, polo que non procede a adaptación.

2º BAC

Problemas:

O temario do curso anterior impartiuse completo na medida do posible, polo que non procede a adaptación.

Repaso nos primeiros días

MEDIDAS:

Presencialidade

Nengun grupo ten ensino semipresencial, polo que se tratará esta como unha variedade da non presencialidade.

En caso de ter que recorrer ao ensino non presencial:

Elaboración de esquemas e presentacións dixitais por parte do profesor, seguindo a mesma estruturación do libro de texto. Os materiais didácticos proporcionados serán colgados na aula virtual da materia.

Utilización de material audiovisual complementario (documentais, documentos de audio e/ou vídeotutoriais explicativos), ora elaborados *ex profeso*, ora preexistentes en acceso online. Os materiais audiovisuais serán colgados na aula virtual da materia ou ben pertencerán á plataforma YouTube, para evitar colapsar a anterior, sendo así as ligazóns proporcionadas co material didáctico.

Na medida do posible se manterá o horario de clases para facilitar manter os hábitos de traballo do alumnado.

Avaliación:

- En caso de confinamento doméstico os instrumentos de avaliación do alumnado serán os cuestionarios de seguimento por correo electrónico co obxectivo de seguir a evolución do proceso de educación a distancia e diagnosticar as necesidades educativas do alumnado.
- Na medida do posible, se avaliarán por traballos as partes da materia que non se viran na clase en caso de semi presencialidade ou non presencialidade.
- As adaptación dependerán da duración da situación de non presencialidade.

11. CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE DOS SEGUINTE ASPECTOS: TEMPORALIZACIÓN, GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA, COMPETENCIAS CLAVE E PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN PARA HISTORIA DO MUNDO CONTEMPRÁNEO DE 1º DE BACHARELATO.

11.1 PRIMEIRO DE BACHARELATO: HISTORIA DO MUNDO CONTEMPORÁNEO.

UNIDADES:

1. O Antigo Réxime
1. Revolucións liberais e nacionalismo.
2. A Revolución Industrial
3. Segunda Revolución Industrial e imperialismo.
4. Os cambios sociais. Orixe e desenvolvemento do movemento obreiro.
5. As grandes potencias.
9. A economía de entreguerras. A Gran Depresión.
10. O ascenso dos totalitarismos fascista e nazi.
11. La Segunda Guerra Mundial.
12. A Guerra Fría.
13. Evolución dos bloques nun mundo bipolar.
14. Descolonización e tercer mundo.

6. A Primeira Guerra Mundial.
7. A Revolución rusa e a URSS.

15. América no século XX.
16. Xeopolítica do mundo actual.
17. Globalización, crise e cambios socioculturais.

Bloque 1. O Antigo Réxime

UNIDA	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	1º	2º	3º	GRAO MÍNIMO DE	COMP.	PROCEDEMENTOS E
1	HMCB1.1.1. Extrae os trazos do	X			Extrae os trazos do Antigo	CSC	Identificación de ideas nun texto.
1	HMCB1.1.2. Obtén e selecciona	X			Obtén e selecciona información	CSC	Busqueda de información relevante.
1	HMCB1.1.3. Clasifica os trazos do	X			Clasifica os trazos do Antigo	CSC	Proba escrita.
1	HMCB1.1.4. Elabora mapas	X			Elabora mapas conceptuais que	CSC	Proba escrita.
1	HMCB1.2.1. Explica as	X			Explica as transformacións	CSC	Proba escrita.
1	HMCB1.2.2. Analiza a evolución dos	X			Analiza a evolución dos trazos	CSC	Proba escrita.
2	HMCB1.3.1. Describe as	X				CSC	Proba escrita.
2	HMCB1.3.2. Distingue as	X			Distingue as revolucións	CSC	Busqueda de información e comentario da mesma.
2	HMCB1.4.1. Enumera e describe as	X			Define, as características fundamentais	CSC	Proba escrita.
2	HMCB1.4.2. Establece as	X			Analiza as semellanzas e diferenzas entre	CSC	Proba escrita.
2	HMCB1.5.1. Sitúa en mapas de	X				CSC	Comentario de mapas históricos
2	HMCB1.6.1. Distingue e caracteriza	X			Distingue as obras de arte do	CSC	Comentario de obras de arte.

Bloque 2. As revolucións industriais e as súas consecuencias sociais

UNIDA	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	1º	2º	3º	GRAO MÍNIMO DE	COMP.	PROCEDEMENTOS E
-------	---------------------------	----	----	----	----------------	-------	-----------------

3	HMCB2.1.1. Identifica as causas da	X			Identifica as causas da primeira	CSC	Proba escrita.
3 / 4	HMCB2.2.1. Explica razoadamente a	X			Explica a evolución cara á	CSC	Proba escrita.
3 / 4	HMCB2.2.2. Analiza comparativa e	X			Analiza as dúas revolucións industriais.	CSC	Proba escrita.
3 / 4	HMCB2.3.1. Localiza nun mapa os	X			Localiza nun mapa os países industrializados	CSC	
3 / 4	HMCB2.3.2. Analiza aspectos que	X			Interpreta mapas temáticos dos países	CSC	Busqueda de información.
3 / 4	HMCB2.3.3. Debate en torno ao éxito	X			Debate en torno da	CSC	Debate sobre o tema.
3 / 4	HMCB2.4.1. Sinala os cambios	X			Analiza os cambios sociais	CSC	Proba escrita.
4 / 5	HMCB2.4.2. Describe a partir dun	X			Describe o plano dunha cidade	CSC	Proba escrita.
4 / 5	HMCB2.4.3. Identifica en imaxes os	X			Identifica en imaxes os	CSC	Proba escrita.
4 / 5	HMCB2.4.4. Comenta mapas que	X			Comenta mapas sobre a	CSC	Proba escrita.
4 / 5	HMCB2.5.1. Explica as causas e	X			Explica as causas e	CSC	Proba escrita.
5	HMCB2.6.1. Compara as correntes de	X			Compara: socialismo utópico.	CSC	
5	HMCB2.6.2. Distingue e explica as	X			Distingue as características dos	CSC	Proba escrita.

Bloque 3. A crise do Antigo Réxime

UNIDA	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	1º	2º	3º	GRAO MÍNIMO DE	COMP.	PROCEDEMENTOS E
1 / 2/ 3	HMCB3.1.1. Realiza eixes	X			Realiza eixes cronolóxicos que	CSC	Comenta e analiza gráficas.
2	HMCB3.2.1. Identifica xerarquías	X			Analiza fontes históricas sobre a	CSC	Proba escrita.
2	HMCB3.3.1. Explica as causas da	X			Explica as causas da Revolución	CSC	Proba escrita.

2	HMCB3.3.2. Explica	X			Explica esquematicamente o	CSC	Proba escrita.
2	HMCB3.4.1. Identifica nun mapa	X			Identifica nun mapa histórico a	CSC	Proba escrita.
2	HMCB3.5.1. Analiza as ideas	X			Analiza as ideas defendidas e as	CSC	Proba escrita.
2	HMCB3.6.1. Compara as causas e o	X			Compara as causas e o	CSC	Comentario de texto.
2	HMCB3.7.1. Describe e explica a	X			Compara as causas e o	CSC	Lectura comprensiva de textos.
2	HMCB3.8.1. Establece as	X			Establece as características	CSC	Proba escrita.
2	HMCB3.9.1. Realiza un friso	X			Localiza no mapa coa súa cronoloxía a	CSC	Proba escrita.

Bloque 4. A dominación europea do mundo e a I Guerra Mundial

UNIDA	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	1º	2º	3º	GRAO MÍNIMO DE	COMP.	PROCEDEMENTOS E
4 / 6	HMCB4.1.1. Realiza un diagrama en	X	X		Realiza un diagrama en que se	CSC	
6	HMCB4.2.1. Elabora un eixe		X		Elabora un eixe cronolóxico cos	CSC	
4 / 6	HMCB4.2.2. Explica a partir de	X	X		Explica a partir de imaxes as	CSC	Análise de imaxes
4 / 6	HMCB4.2.3. Analiza textos relativos	X	X		Analiza textos relativos á época de	CSC	
4 / 6	HMCB4.2.4. Identifica e explica	X	X		Identifica os feitos que converten	CSC	
4 / 6	HMCB4.3.1_ Analiza e define as causas e	X	X		Identifica as causas e as	CSC	Proba escrita.
4	HMCB4.3.2. Localiza nun	X			Localiza nun mapamundi as	CSC	Proba escrita.
7	HMCB4.3.3. Sabe recoñecer cadeas e		X		Sabe recoñecer cadeas entre	CSC	Proba escrita.
7	HMCB4.4.1. Describe as alianzas dos		X		Describe as relacións	CSC	Proba escrita.

7	HMCB4.5.1. Identifica a partir de		X		Identifica as causas da I Guerra	CSC	
7	HMCB4.5.2. Comenta símbolos		X		Analiza os símbolos vinculados	CSC	Búsqueda de información.
7	HMCB4.5.3. Analiza e explica as		X		Analiza e explica as etapas da	CSC	
7	HMCB4.5.4. Extrae conclusións de		X		Analiza as consecuencias da I Guerra	CSC	

Bloque 5. O período de entreguerras, a II Guerra Mundial e as súas consecuencias

UNIDA	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	T	P	R	GRAO MÍNIMO DE	COMP.	PROCEDEMENTOS E
9	HMCB5.1.1. Explica as		X		Explica as características do	CSC	Exposicións orais individuais ou en grupos.
8	HMCB5.2.1. Identifica e explica		X		Identifica e explica algunhas	CSC	
8	HMCB5.2.2. Compara a Revolución		X		Compara a Revolución Rusa de	CSC	Proba escrita.
7	HMCB5.3.1. Explica os acordos dos		X		Explica os acordos dos tratados	CSC	
7	HMCB5.3.2. Analiza o papel que		X		Analiza o papel que xoga a	CSC	Proba escrita.
9	HMCB5.4.1. Interpreta imaxes da		X		Interpreta imaxes da Gran	CSC	Proba escrita.
9	HMCB5.4.2. Comenta gráficas que		X		Comenta gráficas que explican	CSC	
10	HMCB5.5.1. Compara o fascismo		X		Compara o fascismo italiano e o	CSC	Proba escrita.
10	HMCB5.5.2. Distingue símbolos dos		X		Distingue os símbolos dos fascismos	CSC	
10 / 11	HMCB5.5.3. Analiza a partir de		X		Analiza as relacións	CSC	
11	HMCB5.7.1. Identifica e explica as		X		Identifica as causas	CSC	Proba escrita.
11	HMCB5.8.1. Explica as etapas da II		X		Explica as etapas da II Guerra	CSC	

11	HMCB5.8.2. Analiza o		X		Analiza o desenvolvemento da	CSC	Proba escrita.
11	HMCB5.9.1. Describe as		X		Describe as consecuencias da II	CSC	Proba escrita.
11	HMCB5.10.1. Analiza imaxes que		X		Analiza imaxes que explican o	CSC	Proba escrita.
11	HMCB5.10.2. Recoñece a		X		Recoñece a significación do	CSC	
14	HMCB5.11.1. Sintetiza textos que			X	Analiza a organización da ONU, e explica	CSC	Proba escrita.

Bloque 6. Evolución de dous mundos diferentes e os seus enfrontamentos

UNIDA	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	1º	2º	3º	GRAO MÍNIMO DE	COMP.	PROCEDEMENTOS E
12	HMCB6.1.1. Localiza nun mapa os		X		Localiza nun mapa os países que	CSC	Proba escrita.
12	HMCB6.2.1. Identifica e explica os		X		Identifica e explica os conflitos	CSC	Proba escrita.
12	HMCB6.3.1. Selecciona símbolos e		X		Selecciona símbolos e imaxes	CSC	Búsqueda de información.
12	HMCB6.3.2. Extrae conclusións dos		X		Analiza documentos que expliquen o	CSC	Elaboración de clasificacións e
12	HMCB6.4.1. Explica algunhas		X		Explica algunhas características	CSC	Proba escrita.
12	HMCB6.4.2. Explica algunhas		X		Explica algunhas características	CSC	
12	HMCB6.4.3. Establece razoadamente		X		Establece as diferenzas entre o	CSC	
12	HMCB6.4.4. Identifica formas		X		Identifica formas políticas do	CSC	

Bloque 7. A descolonización e o terceiro mundo

UNIDA	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	T	P	R	GRAO MÍNIMO DE	COMP.	PROCEDEMENTOS E
14	HMCB7.1.1. Localiza nun mapa as			X	Localiza nun mapa as zonas	CSC	Proba escrita.

14	HMCB7.2.1. Establece de xeito			X	Establece as causas que	CSC	Proba escrita.
14	HMCB7.2.2. Identifica e compara as			X	Identifica as características da	CSC	Proba escrita.
14	HMCB7.3.1. Explica as actuacións			X	Explica as actuacións da ONU	CSC	Proba escrita.
14	HMCB7.4.1. Analiza as			X	Analiza as características dos	CSC	Proba escrita.
14	HMCB7.4.2. Localiza nun mapa os			X	localiza nun mapa os países do	CSC	Proba escrita.
14	HMCB7.4.3. Analiza textos e imaxes			X	Analiza textos e imaxes dos países	CSC	
14	HMCB7.5.1. Explica a evolución das			X	Explica as relacións entre os	CSC	Proba escrita.

Bloque 8. A crise do bloque comunista

UNIDA	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	T	P	R	GRAO MÍNIMO DE	COMP.	PROCEDEMENTOS E
12	HMCB8.1.1. Localiza nun mapa as		X		Localiza nun mapa os países	CSC	Proba escrita.
12	HMCB8.1.2. Elabora un eixe		X		Analiza os acontecementos	CSC	
12	HMCB8.1.3. Compara os países dos		X		Analiza a situación actual dos países dos	CSC	Proba escrita.
12	HMCB8.2.1. Describe os trazos		X		Describe a época de Gorbachov	CSC	Proba escrita.
12	HMCB8.3.1. Elabora un cadro		X		Elabora un cadro sobre a	CSC	
12	HMCB8.4.1. Analiza imaxes que		X		Analiza imaxes que reflicten a	CSC	Proba escrita.
12	HMCB8.4.2. Explica as novas		X		Explica as novas relacións das	CSC	Proba escrita.
12	HMCB8.4.3. Realiza unha procura		X		Interpreta distintas fontes sobre a	CSC	Proba escrita.
12	HMCB8.5.1. Describe		X		Describe a situación dos	CSC	Proba escrita.

12	HMCB8.5.2. Describe e analiza as		X		Analiza a situación dos Balcans	CSC	Proba escrita.
----	----------------------------------	--	---	--	---------------------------------	-----	----------------

Bloque 9. O mundo capitalista na segunda metade do século XX

UNIDA	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	1º	2º	3º	GRAO MÍNIMO DE	COMP.	PROCEDEMENTOS E
13	HMCB9.1.2. Explica o modelo			X	Analiza o capitalismo da segunda metade do século XX	CSC	Proba escrita.
13 / 17	HMCB9.2.1. Identifica razoadamente			X	Características do Estado de Benestar	CSC	Proba escrita.
13	HMCB9.3.1. Elabora eixes			X	Analiza o proceso de construción da Unión Europea	CSC	Proba escrita.
13	HMCB9.4.1. Relaciona razoadamente			X	Enumera os obxectivos da Unión Europea	CSC	Proba escrita.
13	HMCB9.5.1. Realiza un eixe			X	Realiza un eixe cronolóxico dos	CSC	
13	HMCB9.5.2. Selecciona e presenta			X	Selecciona e presenta mediante	CSC	
13	HMCB9.6.1. Establece razoadamente			X	Analiza distintas fontes sobre os novos países asiáticos industrializados	CSC	Proba escrita.

Bloque 10. O mundo actual desde unha perspectiva histórica

UNIDA	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	T	P	R	GRAO MÍNIMO DE	COMP.	PROCEDEMENTOS E
17	HMCB10.1.1. Identifica as principais			X	Interpreta textos e imaxes centrados na	CSC	Interpreta textos e imaxes .
17	HMCB10.1.2. Elabora un breve			X	Relacións entre inmigración e	CSC	Proba escrita.
17	HMCB10.1.3. Extrae conclusións de			X	Analízade imaxes do mundo actual.	CSC	Análise de imaxes e material
15 / 16	HMCB10.2.1. Realiza unha procura			X	Interpreta a ameaza terrorista	CSC	Búsqueda de información..

16	HMCB10.3.1. Identifica os retos			X	Identifica os retos actuais da	CSC	Proba escrita.
16	HMCB10.3.2. Explica			X	Explica as relacións da Unión	CSC	Proba escrita.
15 / 16	HMCB10.4.1. Elabora mapas			X	Elabora mapas conceptuais	CSC	
15	HMCB10.5.1. Describe os principais			X	Analiza a situación actual de	CSC	Proba escrita.
16	HMCB10.6.1. Enumera e explica os			X	Explica a evolución do mundo	CSC	
16	HMCB10.7.1. Compara aspectos			X	Compara aspectos entre os principais	CSC	Proba escrita.
16	HMCB10.8.1. Compara aspectos			X	Compara distintos aspectos entre	CSC	
16	HMCB10.8.2. Compara aspectos			X	Compara distintos aspectos entre os	CSC	Proba escrita.

Bloque 11. A historia contemporánea: o tempo histórico. Métodos e ferramentas propias da disciplina.

UNIDAD	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	T	P	R	GRAO MÍNIMO DE	COMP.	PROCEDEMENTOS E
1/2/3/4/5/	HMCB11.1.1. Recoñece que os	X	X	X	Recoñece que os	CSC	Observación na aula e nos exercicios
1/2/3/4/5/	HMCB11.2.1. Localiza e selecciona	X	X	X	Localiza e selecciona	CSC	Observación na aula e nos exercicios
1/2/3/4/5/	HMCB11.3.1. Utiliza con fluidez e	X	X	X	Utiliza o vocabulario histórico e	CSC	

Ademais dos **Procedementos e Instrumentos de Avaliación** sinalados en cada estándar de aprendizaxe, engadimos para todos eles os seguintes:

Observación por parte do profesorado da actitude e do traballo diario do alumnado durante a clase.

Observación da expresión oral de cada alumno, especialmente a través das súas intervencións en clase: preguntas, corrección de exercicios, coloquios e debates.

Valoración do traballo realizado polo alumnado (caderno de clase, monografía ou dossieres sobre temas concretos, definición de conceptos, comentarios de textos, gráficos, mapas).

Sempre e en todos os casos valoraremos unha correcta expresión oral e escrita, puntuándose aspectos como a claridade e corrección da escrita, a correcta pronunciación das frases nos exercicios orais, a boa presentación e que o alumnado se axuste ó tema sen divagacións.

11.2. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS.

Partir dos coñecementos previos do alumnado e construír paulatinamente os novos contidos a través de actividades de adquisición, repaso e reforzo.

Relacionar os contidos curriculares coa vida cotiá próxima ao alumnado co obxectivo de crear interese e motivación.

Desenvolver a reflexión e o espírito crítico para fomentar a capacidade de razoamento e as iniciativas persoais.

Crear un clima escolar de aceptación mutua e de cooperación.

Proporcionar os medios necesarios para acadar unha atención individualizada, desenvolvendo as medidas de reforzo, agrupamento e adaptacións curriculares que sexan precisas.

Diversificar os instrumentos de avaliación e potenciar o seu carácter formativo.

Favorecer a reflexión e a intuición para conseguir que o alumnado teña unha iniciativa investigadora.

Potenciar a lectura e a busca de información e tratamento da información como fonte de coñecemento e entretemento.

Fomentar habilidades no alumnado para que sexa capaz de continuar a aprendizaxe de forma autónoma.

Potenciar as metodoloxías activas e participativas, combinando o traballo individual e o cooperativo.

Potenciar a aprendizaxe por proxectos.

Facer un uso habitual das TIC.

Recalcar o papel facilitador do profesorado.

Os contidos da área presentaranse organizados en conxuntos temáticos de carácter analítico e disciplinar, que aparecen denominados como bloques.

A Xeografía e Historia permite desenvolver unha metodoloxía que compare o inmediato e o afastado, o propio e o alleo, o máis concreto e o máis abstracto, xustificando así a importancia que no currículo debe concederse aos aspectos da Xeografía, a Historia, e a cultura de Galicia. Non se pode esquecer, á hora de introducir contidos metodolóxicos, a importancia de saber interpretar fontes de diversa tipoloxía, a comprensión da multicausalidade e a intencionalidade na interpretación dos procesos, o uso adecuado da información e o manexo da documentación. A finalidade destas materias concéntrase en dar unha visión global do mundo e un conxunto de valores para que os/as alumnos/as adopten unha actitude ética e comprometida dentro dunha sociedade plural e solidaria. O alumnado ten que se implicar na aprendizaxe e ten que adquirir as habilidades que lle permitan construír os seus propios esquemas explicativos para comprender o mundo no que vive, construír a súa identidade persoal, interactuar en situacións variadas e continuar aprendendo. Na nosa práctica docente empregaremos os recursos didácticos necesarios que permitan desenvolver os contidos das materias de Xeografía e Historia (como compoñentes das competencias básicas) e, deste xeito, poder alcanzar os obxectivos en cada materia.

11.3.MATERIAIS E RECURSOS

Un aspecto fundamental da metodoloxía son os materiais e recursos didácticos, facendo especial mención ós materiais escritos, incluíndo os libros de texto, a prensa periódica, dicionarios, atlas históricos, mapas históricos e xeográficos,

recursos en rede e os materiais audiovisuais: documentais e películas. Incidindo no referente a libros de texto, propoñemos o seguinte:

Para 1º Bach: Hª do Mundo Contemporáneo. Ed. Vincens Vives. No libro de texto están a maioría de exercicios que se farán ó longo do curso (mapas, textos, gráficas, imaxes). Cremos que é máis doado para os alumnos ter xuntos tódolos exercicios.

11.4.CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO.

11.4.1.CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Os instrumentos de avaliación empregados polo docente concrépanse en actividades a realizar polos alumnos: resposta a preguntas, presentación orais, resolución de exercicios, búsquedas de información, debates, etc.

O docente dará ó alumnado as instrucións para realizar cada unha das actividades, pero todas elas, tanto exames como intervencións orais, tanto traballos escritos na libreta como entregados aparte, serán valoradas seguindo uns criterios de cualificación que explicitamos a continuación:

Corrección: para que unha actividade sexa correcta, teñen que darse unha serie de condicións:

Adecuación: a actividade ocúpase do asunto que se pregunta e non outro calquera.

Coherencia: na argumentación non hai contradicións.

Claridade: as explicacións son facilmente intelixibles (non son "escuras").

Distinción: os conceptos empregados están definidos (non son "confusos").

Actividade completa: significa que a actividade é desenvolvida esgotando, na medida do posible, o asunto do que trata. A actividade completa maniféstase no emprego de tódolos conceptos relacionados co asunto.

Boa presentación: significa que o resultado final da actividade ten calidade estilística. A boa presentación maniféstase no coidado do material impreso, da ortografía e a dicción.

Autonomía: significa que a actividade é realizada por un mesmo. A autonomía maniféstase no uso dunha linguaxe propia, na reflexión sincera e no emprego de exemplos orixinais.

Adicación: significa que o alumno tentou superar as súas dificultades sen escatimar tempo e esforzo para que o resultado sexa satisfactorio.

Pertinencia: significa que as intervencións van dirixidas a realizar as actividades e non a obstaculizalas.

Respecto: significa que a palabra dos outros compañeiros e do profesor é escoitada de forma activa, e que a súa postura é valorada.

Colaboración: significa que nas actividades de grupo o resultado colectivo prima sobre as inclinacións individuais.

Puntualidade: significa que se respectan os tempos establecidos para as actividades. A puntualidade maniféstase na asistencia ás aulas, no remate das actividades e na entrega dos traballos.

11.4.2. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

O docente decidirá para cada actividade cales son os criterios relevantes a ter en conta. Por exemplo nunha exposición oral son relevantes a corrección, completude, presentación e autonomía. Nunha búsqueda de información en grupo, en cambio, a colaboración e o respecto poden ser tamén relevantes, namentres poden non selo a completude e a presentación. Unha vez determinados os criterios relevantes o docente poderá empregar a seguinte rúbrica xenérica para a cualificación das actividades:

CUALIFICACIÓN	SIGNIFICADO	VALOR DA NOTA
MM	Moi mal: a actividade non foi realizada ou foino de modo	0%
M	Mal: a actividade foi realizada de modo que satisfai de modo	25%
R	Regular: a actividade foi realizada de modo que satisfai de	50%
B	Ben: a actividade foi realizada de modo que satisfai de modo	75%
MB	Moi ben: a actividade foi realizada de modo que satisfai de	100%

Os catro derradeiros criterios do listado –adición, pertinencia, respecto e colaboración- non se refiren ó contido das actividades, senón á actitude que as favorece. A ponderación destes criterios actitudinais consistirá na adición de decimais para o redondeo da cualificación da avaliación acadando o enteiro superior (por exemplo, un alumno que ten un 6.3 como resultado da avaliación sumativa, poderá acadar un 7 en función de se foi cualificado positivamente atendendo a estes criterios).

Con carácter xeral, a cualificación da avaliación final será a media das avaliacións parciais, acadando o enteiro superior ou inferior por redondeo en función de se se acadan as 5 décimas ou non respectivamente. O docente poderá valorar os criterios actitudinais de modo que a súa cualificación permita o redondeo da cualificación de avaliación no enteiro superior, tal como se especificou máis arriba. De modo extraordinario, un alumno poderá acadar unha cualificación superior á media aritmética correspondente cando a súa progresión durante o curso sexa tan intensa que acade un grao de aprendizaxe dos estándares moi superior ao realizado nas primeiras avaliacións.

11.4.3. CRITERIOS DE PROMOCIÓN.

Promocionarán a materia todos aqueles alumnos que acaden alomenos un 5 na cualificación final ordinaria.

Un lugar importante entre os instrumentos para a avaliación da aprendizaxe do alumnado son os distintos tipos de probas orais e escritas (probas obxectivas, desenrolo de temas, exercicios de aplicación...). En relación co deseño e presentación destas probas acordamos ter en conta o seguinte:

Parécenos oportuno empregar diferentes tipos de cuestións ou exercicios en consonancia coas capacidades que se queiran avaliar. Así, por exemplo, os distintos tipos de probas obxectivas son as máis indicadas para avaliar a memorización de feitos e conceptos, mentres que o desenrolo dun tema por escrito é unha técnica máis axeitada para avaliar a capacidade do alumnado de estruturar con coherencia a información, de argumentar lxicamente, de tomar en consideración distintas informacións e opinións, e de sintetizar e valorar as súas achegas.

Os exames constarán de:

_ En 1º de Bachelato: unha pregunta de definicións ou identificación de personaxes; outras de desenrolo como causas ou factores dun feito, evolución dun aspecto, comparación... e dun comentario de texto, mapa, gráfica, estatística, imaxe....

Se farán un ou dous exames por avaliación. No segundo caso farase a media das dúas notas, agás se unha delas está cualificada con menos de tres puntos (consideramos que unha nota tan baixa demostra total descoñecemento da materia).

En **1º de Bachelato a recuperación** de cada avaliación será global e ao principio do seguinte trimestre. Agas no caso da terceira, que se faría xunto co exame final. Tódolos alumnos suspensos deberán facer as recuperacións propostas polo profesor.

Nos exames de avaliación é obrigatorio comezar a escribir na folla que entrega o profesor na que figuran os documentos presentados. O alumnado que comece nun folio a parte a súa proba non terá dereito a que se lle corrixa dita proba.

As faltas de ortografía suporán o desconto de 0,10 puntos por cada unha, ata un máximo de 3 puntos.

Para superar a materia a nota media total deberá ser, como mínimo, un cinco.

para obter a cualificación global, sumaranse as notas dos exames (cun mínimo de 3 puntos para facer media) o traballo diario do alumno e a actitude.

Os exámes supoñen o 80% da nota, o traballo diario o 20%.

En caso de non ter superadas as tres avaliacións ó final do curso, o departamento, para facilitar o aprobado, propón un exame final, sempre que o alumno haxa feito tódolos exames parciais, as recuperacións, asistira regularmente a clase e tivera unha actitude positiva.

En caso de copiar nun exame, o alumno suspenderá esa proba e deberá facer a recuperación, se o exame é o final de xuño ou o extraordinario de xuño suspenderá dita proba.

Dado que a avaliación é contínua, entendemos como procedemento de avaliación extraordinario aquel que se aplique unha vez que a avaliación final ordinaria sexa negativa. Para eses casos haberá unha proba formal escrita no mes de xuño que puntuará sobre 10 puntos e onde haberá que dar conta dos contidos mínimos esixibles para unha avaliación positiva, e exercicios para completar a nota. Os exámes supoñen o 80% da nota, o traballo diario o 20%.

Nas probas extraordinarias, o alumnado deberá ser moi escrupuloso coa puntualidade, xa que o seu incumprimento considerarase unha falta leve. Para unificar criterios o Departamento decide que cando se celebren os exames, o alumnado terá que esperar quince minutos para poder saír, e a partir dese momento non se deixará entrar a ninguén baixo ningún concepto.

Con respecto ós exames finais e extraordinarios, estes exames deben ser comúns para todos os alumnos e alumnas do mesmo nivel.

11.5. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN TOMAR EN FUNCIÓN DOS RESULTADOS .

Durante a dúas primeiras semanas de clase, faranse actividades de comprensión e expresión seleccionadas para comprobar en que medida se posúen as competencias necesarias para o seguimento da programación. Unha vez correxidas as actividades o docente adecuará o nivel de esixencia dos estándares de aprendizaxe ó nivel de competencias rexistradas no alumnado.

Os instrumentos para realizar dita avaliación pode ser un ou varios dos seguintes:

- Observación sistemática.
- Entrevista oral.
- Cuestionario.
- Análise de producións escritas.
- Proba específica.

12. CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE DOS SEGUENTES ASPECTOS: TEMPORALIZACIÓN, GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA, COMPETENCIAS CLAVE E PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN PARA HISTORIA DE ESPAÑA DE 2º DE BACHARELATO .

12.1 SEGUNDO DE BACHARELATO: HISTORIA DE ESPAÑA.

Temario seguindo a CIUG

Primeiro trimestre	Segundo trimestre	Terceiro trimestre
1. O Neolítico: características e cambios con respecto á época Paleolítica	1. A crise da monarquía absoluta. 2. As Cortes de Cádiz e a constitución de	1. A crise da Restauración. 2. A crise de 1917, os gobernos de

Bloque 0: Como se escribe a Historia. Criterios comúns.

Unidades	Estándares de aprendizaxe	T	T	T	Grao Mínimo de Consecución	Compete	Procedementos e Instrumentos
1 - 17	HEB0.1.1. Procura información de interese (en libros e	X	X	X	Procura información de interese	CCL	Observación na aula e nas
1 - 17	HEB0.2.1. Representa unha liña do tempo situando nunha	X	X	X	Representa unha liña do tempo	CCL	Observación na aula..
1 - 17	HEB0.3.1. Responde a cuestións propostas a partir de	X	X	X	Responde a cuestións propostas	CMCCT	Proba escrita
1 - 17	HEB0.4.1. Distingue o carácter das fontes históricas	X	X	X	Distingue o carácter das fontes	CMCCT	Observacion na aula.

Bloque 1. A Península Ibérica desde os primeiros humanos ata a desaparición da monarquía Visigoda (711)

Unidades	Estándares de aprendizaxe	T	T	T	Grao Mínimo de Consecución	Compete	Procedementos e Instrumentos
1	HEB1.1.1.. Explica as diferenzas entre a economía e a	X			Explica as diferenzas entre a	CCL	Proba escrita.
1	HEB1.1.2. Identifica as diferenzas entre unha imaxe	X			Identifica imaxes de pintura	CCEC	Proba escrita.
1	HEB1.1.3.. Describe os avances no coñecemento das	X			Describe as técnicas	CCL	Proba escrita.
1	HEB1.1.4. Resume as características principais do	X			Resume as características	CCL	Proba escrita.
1	HEB1.1.5. Explica o diferente nivel de	X			Explica o diferente nivel de	CCL	Proba escrita.
1	HEB1.1.6. Debuxa un mapa esquemático da Península	X			Delimita nun mapa as áreas	CAA	Proba escrita.
1	HEB1.1.7. Define o concepto de romanización e	X			Define o concepto de	CCL	Proba escrita.
1	HEB1.1.8. Compara o ritmo e grao de romanización	X			Compara o ritmo e grao de	CCL	Proba escrita.
1	HEB1.1.9. Resume as características da monarquía	X			Resume as características da	CCL	Proba escrita
1	HEB1.1.10. Procura información de interese (en libros	X			Procura información de interese	CCL	Proba escrita.

1	HEB1.1.11. Representa unha liña do tempo desde 250	X			Representa unha liña do tempo	CMCCT	Proba escrita.
1	HEB1.1.12. Partindo de fontes historiográficas.	X			Partindo de fontes	CCL	Proba escrita.

Bloque 2. A Idade Media: tres culturas e un mapa político en constante cambio (711-1474)

Unidades	Estándares de aprendizaxe	T	T	T	Grao Mínimo de Consecución	Compete	Procedementos e Instrumentos
2	HEB2.1.1. Explica as causas da invasión musulmá e	X			Explica as causas da invasión	CCL	Proba escrita.
2	HEB2.1.2. Representa unha liña do tempo desde 711	X			Representa unha liña do tempo	CMCCT	Proba escrita.
2	HEB2.1.3. Describe a evolución política de Al-	X			Describe a evolución política de	CCL	Proba escrita.
2	HEB2.1.4. Resume os cambios económicos, sociais e	X			Resume os cambios	CCL	Proba escrita.
2	HEB2.2.1. Describe as grandes etapas e as causas	X			Describe as grandes etapas e as	CCL	Proba escrita.
2	HEB2.2.2. Explica a orixe das Cortes nos reinos	X			Explica a orixe das Cortes nos	CCL	Proba escrita.
2	HEB2.2.3. Compara a organización política da coroa	X			Compara a organización política	CCL	Proba escrita.
2	HEB2.2.4. Comenta o ámbito territorial e as	X			Comenta o sistema de	CCL	Proba escrita.
2	HEB2.3.1. Describe as grandes fases da evolución	X			Describe as grandes fases da	CCL	Proba escrita.
2	HEB2.4.1. Explica a orixe e as características do	X			Explica o réxime señorial.	CCL	Proba escrita.
2	HEB2.5.1. Describe o labor dos centros de tradución.	X			Describe o labor dos centros de	CCL	Proba escrita.
2	HEB2.5.2. Procura información de interese (en libros e	X			Elabora unha breve exposición	CCL	Proba escrita.

Bloque 3. A formación da monarquía hispánica e a súa expansión mundial (1474-1700)

Unidades	Estándares de aprendizaxe	T	T	T	Grao Mínimo de Consecución	Compete	Procedementos e Instrumentos
4	HEB4.1.1. Explica as causas da Guerra de Sucesión	X			Explica as causas da Guerra	CCL	Proba escrita.
4	HEB4.1.2. Representa unha liña do tempo desde	X			Representa unha liña do	CMCCT	Proba escrita.
4	HEB4.1.3. Detalla as características da nova orde	X			Características da nova orde	CCL	Proba escrita.
4	HEB4.2.1. Define os decretos de nova planta e	X			Define os decretos de nova	CCL	Proba escrita.
4	HEB4.2.2. Elabora un esquema comparativo do	X			Elabora un esquema	CCL	Proba escrita.
4	HEB4.2.3. Explica as medidas que adoptaron ou	X			Explica as medidas que	CCL	Proba escrita.
4	HEB4.2.4. Describe as relacións Igrexa-Estado e as	X			Describe as relacións Igrexa-	CCL	Proba escrita.
4	HEB4.3.1. Compara a evolución demográfica do	X			Explica a evolución	CCL	Proba escrita.
4	HEB4.3.2. Desenvolve os principais problemas da	X			Desenvolve os principais	CCL	Proba escrita.
4	HEB4.3.3. Explica a política industrial da monarquía	X			Explica a política industrial da	CCL	Proba escrita.
4	HEB4.4.1. Especifica as causas da engalaxe	X			Especificas as causas da	CCL	Proba escrita.
4	HEB4.5.1. Comenta as ideas fundamentais da	X			Comenta as ideas	CCL	Proba escrita.
4	HEB4.5.2. Razona a importancia das Sociedades	X			Razona a importancia dos	CCL	Proba escrita.

Bloque 5. A crise do Antigo Réxime (1788-1833): Liberalismo fronte a Absolutismo

Unidades	Estándares de aprendizaxe	T	T	T	Grao Mínimo de Consecución	Compete	Procedementos e Instrumentos
5	HEB5.1.1. Resume os cambios que experimentan as	X			Resume as relacións entre	CCL	Proba escrita.

5	HEB5.1.2. Describe a Guerra da Independencia: as	X			Describe a Guerra da	CCL	Proba escrita.
5	HEB5.2.1. Compara as Cortes de Cádiz coas	X			Compara as Cortes de Cádiz	CCL	Proba escrita.
5	HEB5.2.2. Comenta as características esenciais da	X			Comenta as características	CCL	Proba escrita.
5	HEB5.3.1. Detalla as fases do conflito entre liberais	X			. Detalla o conflito entre	CCL	Proba escrita.
5	HEB5.3.2. Define o carlismo e resume a súa orixe e	X			Define o carlismo e resume a	CCL	Proba escrita.
5	HEB5.3.3. Representa unha liña do tempo desde	X			Representa unha liña do	CMCCT	Proba escrita.
5	HEB5.3.4. Representa nun esquema as diferenzas, en	X			Explica o sistema político e	CCL	Proba escrita.
5	HEB5.4.1. Explica as causas e o desenvolvemento	X			Explica o proceso de	CCL	Proba escrita.
5	HEB5.4.2. Especifica as repercusións económicas	X			Especifica as repercusións	CCL	Proba escrita.
5	HEB5.5.1. Procura información de interese (en	X			Elabora unha breve	CCL	Proba escrita.

Bloque 6. A conflitiva construción do Estado liberal (1833-1874)

Unidades	Estándares de aprendizaxe	T	T	T	Grao Mínimo de Consecución	Compete	Procedementos e Instrumentos
6	HEB6.1.1. Identifica o ámbito xeográfico do	X			Identifica o ámbito xeográfico	CAA	Proba escrita.
6	HEB6.1.2. Especifica as causas e consecuencias das	X			Especificas as causas e	CCL	Proba escrita.
6	HEB6.1.3. Representa unha liña do tempo desde	X			Representa unha liña do	CMCCT	Proba escrita.
6	HEB6.2.1. Describe as características dos partidos	X			Describe as características dos	CCL	Proba escrita.
6	HEB6.2.2. Resume as etapas da evolución política	X			Resume as etapas da	CCL	Proba escrita.

6	HEB6.2.3. Explica as medidas de liberalización do	X			. Explica as medidas de	CCL	Proba escrita.
6	HEB6.2.4. Compara as desamortizacións de	X			Describe as desamortizacións	CCL	Proba escrita.
6	HEB6.2.5. Especifica as características da nova	X			Especifica as características	CCL	Proba escrita.
6	HEB6.3.1. Compara o Estatuto Real de 1834 e as	X			Compara o Estatuto Real de	CCL	Proba escrita.
7	HEB6.4.1. Explica as etapas políticas do Sexenio		X		Explica as etapas políticas do	CCL	Proba escrita.
7	HEB6.4.2. Describe as características esenciais da		X		Describe as características	CCL	Proba escrita.
7	HEB6.4.3. Identifica os grandes conflitos do		X		Identifica os grandes conflitos	CAA	Proba escrita.
7	HEB6.5.1. Relaciona a evolución do movemento		X		Relaciona a evolución do	CCL	Proba escrita.

Bloque 7. A Restauración Borbónica: implantación e afianzamento dun novo sistema político (1874-1902)

Unidades	Estándares de aprendizaxe	T	T	T	Grao Mínimo de Consecución	Compete	Procedementos e Instrumentos
10	HEB7.1.1. Explica os elementos fundamentais do		X		Explica os elementos	CCL	Proba escrita.
10	HEB7.1.2. Especifica as características esenciais da		X		Especifica as características	CCL	Proba escrita.
10	HEB7.1.3. Describe o funcionamento real do sistema		X		Describe o funcionamento real	CCL	Proba escrita.
10	HEB7.1.4. Representa unha liña do tempo desde		X		Representa unha liña do	CMCCT	Proba escrita.
10	HEB7.2.1. Resume a orixe e a evolución do		X		Resume a orixe e a evolución	CCL	Proba escrita.
10	HEB7.2.2. Analiza as correntes ideolóxicas do		X		Analiza as correntes	CCL	Proba escrita.
10	HEB7.3.1. Compara o papel político dos militares no		X		Explica o papel político dos	CCL	Proba escrita.
10	HEB7.3.2. Describe a orixe, o desenvolvemento e as		X		Describe as repercusións da	CCL	Proba escrita.

10	HEB7.4.1. Explica a política española respecto ao		X		Explica a política española	CCL	Proba escrita.
10	HEB7.4.2. Sinala os principais feitos do desastre		X		Sinala os principais feitos do	CCL	Proba escrita.
10 / 8	HEB7.4.3. Especifica as consecuencias para España		X		Especifica as consecuencias	CCL	Proba escrita.

Bloque 8. Continuidade e transformacións económicas no século XIX: un desenvolvemento insuficiente

Unidades	Estándares de aprendizaxe	T	T	T	Grao Mínimo de Consecución	Compete	Procedementos e Instrumentos
9	HEB8.1.1. Identifica os factores do lento crecemento		X		Identifica os factores do lento	CCL	Proba escrita.
9	HEB8.1.2. Compara a evolución demográfica de		X		Compara a evolución	CCL	Proba escrita.
8	HEB8.2.1. Explica os efectos económicos das		X		Explica os efectos económicos	CCL	Proba escrita.
8	HEB8.2.2. Especifica as causas dos baixos		X		Especifica as causas dos	CCL	Proba escrita.
8	HEB8.2.3. Describe a evolución da industria téxtil		X		Describe a evolución da	CCL	Proba escrita.
8	HEB8.2.4. Compara a revolución industrial española		X		Compara a revolución	CCL	Proba escrita.
8	HEB8.2.5. Relaciona as dificultades do transporte e		X		Relaciona as dificultades do	CCL	Proba escrita.
8	HEB8.2.6. Explica os obxectivos da rede ferroviaria		X		Explica os obxectivos da rede	CCL	Proba escrita.
8	HEB8.2.7. Compara os apoios, os argumentos e as		X		Explica as actuacións de	CCL	Proba escrita.
8	HEB8.2.8. Explica o proceso que conduciu á		X		Explica o proceso que	CCL	Proba escrita.
8	HEB8.2.9. Explica a reforma Mon-Santillán da		X		Explica a reforma Mon-	CCL	Proba escrita.
8	HEB8.2.10. Especifica como os investimentos en		X		Especifica como os	CCL	Proba escrita.

Bloque 9. A crise do sistema da Restauración e a caída da monarquía (1902-1931)

Unidades	Estándares de aprendizaxe	T	T	T	Grao Mínimo de Consecución	Compete	Procedementos e Instrumentos
11	HEB9.1.1. Define en que consistiu o revisionismo		X		Define en que consistiu o	CCL	Proba escrita.
11	HEB9.1.2. Representa unha liña do tempo desde		X		Representa unha liña do	CMCCT	Proba escrita.
11	HEB9.1.3. Elabora un esquema cos factores internos		X		Elabora un esquema cos	CCL	Proba escrita.
11	HEB9.2.1. Especifica a evolución das forzas		X		Especifico a evolución das	CCL	Proba tipo test.
11	HEB9.2.2. Explica as repercusións da I Guerra		X		Explica as repercusións da I	CCL	Proba escrita.
11	HEB9.2.3. Analiza as causas, os principais feitos e as		X		Analiza as consecuencias da	CCL	Proba escrita.
11	HEB9.2.4. Analiza a crise xeral de 1917: as súas		X		Analiza a crise xeral de 1917.	CCL	Proba escrita.
11	HEB9.3.1. Especifica as causas do golpe de estado		X		Especifico as causas do golpe	CCL	Proba escrita.
11	HEB9.3.2. Describe a evolución da ditadura de		X		Describe a evolución da	CCL	Proba escrita.
11	HEB9.3.3. Explica as causas da caída da monarquía.		X		Explica as causas da caída da	CCL	Proba escrita.
11	HEB9.4.1. Analiza os efectos da I Guerra Mundial		X		Analiza os efectos da I Guerra	CCL	Proba escrita.
11	HEB9.4.2. Explica os factores da evolución		X		Explica os factores da	CCL	Proba escrita.

Bloque 10. A II República. A Guerra Civil nun contexto de crise internacional (1931-1939)

Unidades	Estándares de aprendizaxe	T	T	T	Grao Mínimo de Consecución	Compete	Procedementos e
13	HEB10.1.1. Explica as causas que levaron á			X	Explica as causas que levaron	CCL	Proba escrita.
13	HEB10.1.2. Diferencia as forzas de apoio e			X	Diferencia as forzas de apoio	CCL	Proba escrita.

13	HEB10.2.1. Resume as reformas impulsadas durante			X	Resume as reformas	CCL	Proba escrita.
13	HEB10.2.2. Especifica as características esenciais da			X	Especifica as características	CCL	Proba escrita.
13	HEB10.2.3. Analiza o proxecto de reforma agraria:			X	Analiza o proxecto de reforma	CCL	Proba escrita.
13	HEB10.2.4. Compara as actuacións do bienio			X	Compara as actuacións do	CCL	Proba escrita.
13	HEB10.2.5. Describe as causas, o desenvolvemento			X	Describe a Revolución de	CCL	Proba escrita.
13	HEB10.2.6. Explica as causas da formación da			X	Explica as causas da	CCL	Proba escrita.
14	HEB10.3.1. Especifica os antecedentes da Guerra			X	Especifica os antecedentes da	CCL	Proba escrita.
14	HEB10.3.2. Relaciona a Guerra Civil española co			X	Relaciona a Guerra Civil	CCL	Proba escrita.
14	HEB10.3.3. Compara a evolución política e a			X	Compara a evolución política	CCL	Proba escrita.
14	HEB10.3.4. Especifica os custos humanos e as			X	Especifica os custos humanos	CCL	Proba escrita.
14	HEB10.3.5. Sintetiza nun esquema as grandes fases			X	Sintetiza nun esquema as	CCL	Proba escrita.
13 /	HEB10.3.6. Representa unha liña do tempo desde			X	Representa unha liña do	CMCCT	Proba escrita.
	HEB10.4.1. Procura información de interese (en			X	Elabora unha breve	CCL	Observación na aula.

Bloque 11. A ditadura franquista (1939-1975)

Unidades	Estándares de aprendizaxe	T	T	T	Grao Mínimo de Consecución	Compete	Procedementos e
15	HEB11.1.1. Elabora un esquema cos grupos			X	Elabora un esquema cos	CCL	Proba escrita.
15 /	HEB11.1.2. Diferencia etapas na evolución de			X	Diferencia etapas na	CCL	Proba escrita.
15	HEB11.1.3. Explica a organización política do			X	Explica a organización	CCL	Proba escrita.

15	HEB11.1.4. Explica as relacións exteriores, a			X	Explica as relacións	CCL	Proba escrita.
16	HEB11.1.5. Explica as relacións exteriores, a			X	Explica as relacións	CCL	Proba escrita.
16	HEB11.1.6. Especifica as causas da crise final do			X	Especifica as causas da crise	CCL	Proba escrita.
15 /	HEB11.1.7. Relaciona a evolución política do			X	Relaciona a evolución política	CCL	Proba escrita.
15 /	HEB11.1.8. Explica a política económica do			X	Explica a política económica	CCL	Proba escrita.
15 /	HEB11.1.9. Describe as transformacións que			X	Describe as transformacións	CCL	Proba escrita.
15 /	HEB11.1.10. Especifica os grupos de oposición			X	. Especifica os grupos de	CCL	Proba escrita.
15 /	HEB11.1.11. Representa unha liña do tempo desde			X	Representa unha liña do	CMCCT	Proba escrita.
15 /	HEB11.2.1. Procura información de interese (en			X	Elabora unha breve	CCL C	Proba escrita.

Bloque 12. Normalización democrática de España e integración en Europa (desde 1975)

Unidades	Estándares de aprendizaxe	T	T	T	Grao Mínimo de Consecución	Competen	Procedementos e
17	HEB12.1.1. Explica as alternativas políticas que se			X	Explica as alternativas	CCL	Proba escrita.
17	HEB12.1.2. Describe o papel desempeñado polo			X	Describe o papel	CCL	Proba escrita.
17	HEB12.1.3. Describe as actuacións impulsadas polo			X	Describe as actuacións	CCL	Proba escrita.
17	HEB12.1.4. Explica as causas e os obxectivos dos			X	Explica as causas e os	CCL	Proba escrita.
17	HEB12.2.1. Explica o proceso de elaboración e			X	Explica o proceso de	CCL	Proba escrita.
17	HEB12.2.2. Describe como se estableceron as			X	Describe como se	CCL	Proba escrita.
17	HEB12.3.1. Elabora un esquema coas etapas			X	Elabora un esquema coas	CCL	Proba escrita.

17	HEB12.3.2. Comenta os feitos máis salientables do			X	Comenta os feitos máis	CCL	Proba escrita.
17	HEB12.3.3. Analiza a evolución económica e social			X	Analiza a evolución	CCL	Proba escrita.
17	HEB12.3.4. Analiza o impacto da ameaza terrorista			X	Analiza o impacto da ameaza	CCL	Proba escrita.
17	HEB12.3.5. Representa unha liña do tempo desde			X	Representa unha liña do	CMCCT	Proba escrita.
17	HEB12.4.1. Explica a posición e o papel da España			X	Explica a posición e o papel	CCL	Proba escrita.

Ademais dos **Procedementos e Instrumentos de Avaliación** sinalados en cada estándar de aprendizaxe, engadimos para todos eles os seguintes:

Observación por parte do profesorado da actitude e do traballo diario do alumnado durante a clase.

Observación da expresión oral de cada alumno, especialmente a través das súas intervencións en clase: preguntas, corrección de exercicios, coloquios e debates.

Valoración do traballo realizado polo alumnado (caderno de clase, monografía ou dossieres sobre temas concretos, definición de conceptos, comentarios de textos, gráficos, mapas).

Sempre e en todos os casos valoraremos unha correcta expresión oral e escrita, puntuándose aspectos como a claridade e corrección da escrita, a correcta pronunciación das frases nos exercicios orais, a boa presentación e que o alumnado se axuste ó tema sen divagacións.

12.2. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS.

Partir dos coñecementos previos do alumnado e construír paulatinamente os novos contidos a través de actividades de adquisición, repaso e reforzo.

Relacionar os contidos curriculares coa vida cotiá próxima ao alumnado co obxectivo de crear interese e motivación.

Desenvolver a reflexión e o espírito crítico para fomentar a capacidade de razoamento e as iniciativas persoais.

Crear un clima escolar de aceptación mutua e de cooperación.

Proporcionar os medios necesarios para acadar unha atención individualizada, desenvolvendo as medidas de reforzo, agrupamento e adaptacións curriculares que sexan precisas.

Diversificar os instrumentos de avaliación e potenciar o seu carácter formativo.

Favorecer a reflexión e a intuición para conseguir que o alumnado teña unha iniciativa investigadora.

Potenciar a lectura e a busca de información e tratamento da información como fonte de coñecemento e entretemento.

Fomentar habilidades no alumnado para que sexa capaz de continuar a aprendizaxe de forma autónoma.

Potenciar as metodoloxías activas e participativas, combinando o traballo individual e o cooperativo.

Potenciar a aprendizaxe por proxectos.

Facer un uso habitual das TIC.

Recalcar o papel facilitador do profesorado.

Os contidos da área presentaranse organizados en conxuntos temáticos de carácter analítico e disciplinar, que aparecen denominados como bloques.

A Xeografía e Historia permite desenvolver unha metodoloxía que compare o inmediato e o afastado, o propio e o alleo, o máis concreto e o máis abstracto, xustificando así a importancia que no currículo debe concederse aos aspectos da Xeografía, a Historia, e a cultura de Galicia. Non se pode esquecer, á hora de introducir contidos metodolóxicos, a importancia de saber interpretar fontes de diversa tipoloxía, a comprensión da multicausalidade e a intencionalidade na

interpretación dos procesos, o uso adecuado da información e o manexo da documentación. A finalidade destas materias concrétase en dar unha visión global do mundo e un conxunto de valores para que os/as alumnos/as adopten unha actitude ética e comprometida dentro dunha sociedade plural e solidaria. O alumnado ten que se implicar na aprendizaxe e ten que adquirir as habilidades que lle permitan construír os seus propios esquemas explicativos para comprender o mundo no que vive, construír a súa identidade persoal, interactuar en situacións variadas e continuar aprendendo. Na nosa práctica docente empregaremos os recursos didácticos necesarios que permitan desenvolver os contidos das materias de Xeografía e Historia (como compoñentes das competencias básicas) e, deste xeito, poder alcanzar os obxectivos en cada materia.

12.3.MATERIAIS E RECURSOS

Un aspecto fundamental da metodoloxía son os materiais e recursos didácticos, facendo especial mención ós materiais escritos, incluíndo os libros de texto, a prensa periódica, dicionarios, atlas históricos, mapas históricos e xeográficos, recursos en rede e os materiais audiovisuais: documentais e películas. Incidindo no referente a libros de texto, propoñemos o seguintes:

En Historia de España de 2 de Bachelato, utilizarase material de elaboración propia, así como fotocopias, fichas, tanto entregado ao alumnado como proxectado co canón, tamén empregamos diferentes recursos da rede, presentacións ...
Como manual o libro de Hº de España de 2º Bach. da editorial Vives Vives.

12.4.CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO.

12.4.1.CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Os instrumentos de avaliación empregados polo docente concrétanse en actividades a realizar polos alumnos: resposta a preguntas, presentación orais, resolución de exercicios, búsquedas de información, debates, etc.

O docente dará ó alumnado as instrucións para realizar cada unha das actividades, pero todas elas, tanto exames como intervencións orais, tanto traballos escritos na libreta como entregados aparte, serán valoradas seguindo uns criterios de cualificación que explicitamos a continuación:

Corrección: para que unha actividade sexa correcta, teñen que darse unha serie de condicións:

Adecuación: a actividade ocúpase do asunto que se pregunta e non outro calquera.

Coherencia: na argumentación non hai contradicións.

Claridade: as explicacións son facilmente intelixibles (non son "escuras").

Distinción: os conceptos empregados están definidos (non son "confusos").

Actividade completa: significa que a actividade é desenvolvida esgotando, na medida do posible, o asunto do que trata. A actividade completa maniféstase no emprego de tódolos conceptos relacionados co asunto.

Boa presentación: significa que o resultado final da actividade ten calidade estilística. A boa presentación maniféstase no coidado do material impreso, da ortografía e a dicción.

Autonomía: significa que a actividade é realizada por un mesmo. A autonomía maniféstase no uso dunha linguaxe propia, na reflexión sincera e no emprego de exemplos orixinais.

Adicación: significa que o alumno tentou superar as súas dificultades sen escatimar tempo e esforzo para que o resultado sexa satisfactorio.

Pertinencia: significa que as intervencións van dirixidas a realizar as actividades e non a obstaculizalas.

Respecto: significa que a palabra dos outros compañeiros e do profesor é escoitada de forma activa, e que a súa postura é valorada.

Colaboración: significa que nas actividades de grupo o resultado colectivo prima sobre as inclinacións individuais.

Puntualidade: significa que se respectan os tempos establecidos para as actividades. A puntualidade maniféstase na asistencia ás aulas, no remate das actividades e na entrega dos traballos.

12.4.2. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

O docente decidirá para cada actividade cales son os criterios relevantes a ter en conta. Por exemplo nunha exposición oral son relevantes a corrección, completude, presentación e autonomía. Nunha búsqueda de información en grupo, en cambio, a colaboración e o respecto poden ser tamén relevantes, namentres poden non selo a completude e a presentación. Unha vez determinados os criterios relevantes o docente poderá empregar a seguinte rúbrica xenérica para a cualificación das actividades:

CUALIFICACIÓN	SIGNIFICADO	VALOR DA NOTA
MM	Moi mal: a actividade non foi realizada ou foino de modo	0%
M	Mal: a actividade foi realizada de modo que satisfai de modo	25%
R	Regular: a actividade foi realizada de modo que satisfai de	50%
B	Ben: a actividade foi realizada de modo que satisfai de modo	75%
MB	Moi ben: a actividade foi realizada de modo que satisfai de	100%

Os catro derradeiros criterios do listado –adicación, pertinencia, respecto e colaboración- non se refiren ó contido das actividades, senón á actitude que as favorece. A ponderación destes criterios actitudinais consistirá na adición de decimais para o redondeo da cualificación da avaliación acadando o enteiro superior (por exemplo, un alumno que ten un 6.3 como resultado da avaliación sumativa, poderá acadar un 7 en función de se foi cualificado positivamente atendendo a estes criterios).

Con carácter xeral, a cualificación da avaliación final será a media das avaliacións parciais, acadando o enteiro superior ou inferior por redondeo en función de se se acadan as 5 décimas ou non respectivamente. O docente poderá valorar os criterios actitudinais de modo que a súa cualificación permita o redondeo da cualificación de avaliación no enteiro superior, tal como se especificou máis arriba. De modo extraordinario, un alumno poderá acadar unha cualificación superior á media aritmética

correspondente cando a súa progresión durante o curso sexa tan intensa que acade un grao de aprendizaxe dos estándares moi superior ao realizado nas primeiras avaliacións.

12.4.3 CRITERIOS DE PROMOCIÓN.

Promocionarán a materia todos aqueles alumnos que acaden alomenos un 5 na cualificación final ordinaria.

Un lugar importante entre os instrumentos para a avaliación da aprendizaxe do alumnado son os distintos tipos de probas orais e escritas (probas obxectivas, desenrolo de temas, exercicios de aplicación...). En relación co deseño e presentación destas probas acordamos ter en conta o seguinte:

Parécenos oportuno empregar diferentes tipos de cuestións ou exercicios en consonancia coas capacidades que se queiran avaliar. Así, por exemplo, os distintos tipos de probas obxectivas son as máis indicadas para avaliar a memorización de feitos e conceptos, mentres que o desenrolo dun tema por escrito é unha técnica máis axeitada para avaliar a capacidade do alumnado de estruturar con coherencia a información, de argumentar lxicamente, de tomar en consideración distintas informacións e opinións, e de sintetizar e valorar as súas achegas.

Os exames constarán de:

_ En H^a de España de 2° de Bachelato: o exame segue o modelo das probas da ABAU, con dúas opcións. Divídese en tres partes, nunha primeira, definición de termos; nunha segunda parte preguntas máis amplas; e nunha terceira, a partir duna serie de documentos (textos escritos, mapas, gráficos, imaxes...) os alumnos deberán elaborar un tema. Os criterios de calificación serán os da ABAU. Este tipo de proba é imposible de cuantificar de forma xeral pero é fundamental a capacidade de síntese, a utilización dun vocabulario específico, a claridade, a terse aos documentos, unha correcta expresión escrita...

Se farán un ou dous exames por avaliación. No segundo caso farase a media das dúas notas, agás se unha delas está cualificada con menos de tres puntos (consideramos que unha nota tan baixa demostra total descoñecemento da materia),

En **2° de Bachelato a recuperación** de cada avaliación será no exame final. Admitese que un alumno non teña que recuperar unha ou mais avaliacións se a nota de exame é 4 ou mais.

As faltas de ortografía suporán o desconto de 0,10 puntos por cada unha, ata un máximo de 3 puntos.

Para superar a materia a nota media total deberá ser, como mínimo, un cinco.

para obter a cualificación global, sumaranse as notas dos exames (cun mínimo de 3 puntos para facer media) o traballo diario do alumno e a actitude.

En 2º de Bacherelato, en Hª de España , os exámes supoñen o 75% da nota, traballos 15% e actitude e chamadas de clase o 10%.

En caso ter superadas as tres avaliacións ó final do curso, un alumno pode presentarse a un exame final de todo o curso para subir nota, sempre que o alumno haxa feito tódolos exames parciais, as recuperacións, asistira regularmente a clase e tivera unha actitude positiva.

En caso de copiar nun exame, o alumno suspenderá esa proba e deberá facer a recuperación, se o exame é o final de xuño ou o extraordinario de xuño suspenderá dita proba.

Dado que a avaliación é contínua, entendemos como procedemento de avaliación extraordinario aquel que se aplique unha vez que a avaliación final ordinaria sexa negativa. Para eses casos haberá unha proba formal escrita no mes de maio que puntuará sobre 10 puntos e onde haberá que dar conta dos contidos mínimos esixibles para unha avaliación positiva.

No caso de suspender a proba extraordinaria de maio haberá outra en xuño coas mesmas características.

Nas probas extraordinarias, o alumnado deberá ser moi escrupuloso coa puntualidade, xa que o seu incumprimento considerarase unha falta leve. Para unificar criterios o Departamento decide que cando se celebren os exames, o alumnado terá que esperar quince minutos para poder saír, e a partir dese momento non se deixará entrar a ninguén baixo ningún concepto.

Con respecto ós exames finais e extraordinarios, estes exames deben ser comúns para todos os alumnos e alumnas do mesmo nivel.

12.5. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN TOMAR EN FUNCIÓN DOS RESULTADOS

Durante a dúas primeiras semanas de clase, faranse actividades de comprensión e expresión seleccionadas para comprobar en que medida se posúen as competencias necesarias para o seguimento da programación. Unha vez correxidas as actividades o docente adecuará o nivel de esixencia dos estándares de aprendizaxe ó nivel de competencias rexistradas no alumnado.

Os instrumentos para realizar dita avaliación pode ser un ou varios dos seguintes:

- Observación sistemática.
- Entrevista oral.
- Cuestionario.
- Análise de producións escritas.
- Proba específica.

13.CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE DOS SEGUINTES ASPECTOS: TEMPORALIZACIÓN, GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA, COMPETENCIAS CLAVE E PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN PARA HISTORIA DA ARTE 2º DE BACHARELATO.

13.1. SEGUNDO DE BACHARELATO: HISTORIA DA ARTE.

UNIDADES: 1º. A arte grega

2º. A arte romana.

3º. A primeira arte cristiá: paleocristiá,
bizantina e prerrománica.

4º. A arte románica.

5º. A arte gótica.

8º. O Barroco en Italia e Europa.

9º. Os comezos da arte contemporánea: Neoclasicismo, Romanticismo,
Goya.

10º. O realismo e o impresionismo.

11º. A arquitectura do século XIX.

12º. As vangardas do século XX.

6º. A arte do Islam.
7º. O Renacemento en Italia e Europa.

13º. A arquitectura do século XX.
14º. As artes plásticas na segunda metade do século XX.
15º. A imaxe no mundo actual.

Bloque 1. Raíces da arte europea: o legado da arte clásica

UNID	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TE	PO	RA	GRAO MÍNIMO DE	COMP.	PROCEDEMENTOS E
1	HAB1.1.1. Explica as	X			Explica as características esenciais	CCEC	Proba escrita.
1	HAB1.1.2. Define o concepto de	X			Define o concepto de orde	CCEC	Proba escrita.
1	HAB1.1.3. Describe os tipos de	X			Describe os tipos de templo grego	CCEC	Proba escrita.
1	HAB1.1.4. Describe as	X			Describe as características do teatro	CCEC	Proba escrita.
1	HAB1.1.5. Explica a evolución da	X			Explica a evolución da figura	CCEC	Proba escrita.
1	HAB1.2.1. Especifica quen eran	X			Analiza a consideración social da	CCEC	Proba escrita.
1	HAB1.3.1. Identifica, analiza e	X			Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
1	HAB1.3.2. Identifica, analiza e	X			Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
2	HAB1.4.1. Explica as	X			Explica as características esenciais	CCEC	Proba escrita.
2	HAB1.4.2. Especifica as achegas da	X			Especificas as achegas da	CCEC	Proba escrita.
2	HAB1.4.3. Describe as	X			Describe as características e	CCEC	Proba escrita.
2	HAB1.4.4. Compara o templo e o	X			Compara o templo e o teatro	CCEC	Proba escrita.
2	HAB1.4.5. Explica os trazos	X			Explica os trazos principais da	CCEC	Proba escrita.
2	HAB1.4.6. Especifica as	X			Especificas as innovacións da	CCEC	Proba escrita.

2	HAB1.4.7. Describe as	X			Describe as características xerais	CCEC	Proba escrita.
2	HAB1.5.1. Especifica quen eran	X			Especifica quen eran os/as	CCEC	Proba escrita.
2	HAB1.6.1. Identifica, analiza e	X			Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
2	HAB1.6.2. Identifica, analiza e	X			Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
1	HAB1.7.1. Realiza un traballo de	X			. Realiza un traballo de	CCEC	Entrega de traballos escritos
1	HAB1.7.2. Realiza un traballo de	X			Realiza un traballo de investigación	CCEC	Entrega de traballos escritos
1 / 2	HAB1.8.1. Confecciona un	X			Confecciona un catálogo, con	CCEC	Entrega de traballos escritos

Bloque 2. Nacemento da tradición artística occidental: a arte medieval

UNID	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TE	PO	RA	GRAO MÍNIMO DE	COMP.	PROCEDEMENTOS E
3	HAB2.1.1. Explica as	X			Explica as características esenciais	CCEC	Proba escrita.
3	HAB2.1.2. Describe a orixe, a	X			Describe as características e a	CCEC	Proba escrita
3	HAB2.1.3. Describe as	X			Describe as características e función	CCEC	Proba escrita
3	HAB2.1.4. Explica a evolución da	X			Explica a evolución da pintura e o	CCEC	Proba escrita
3	HAB2.2.1. Explica as	X			Explica as características esenciais	CCEC	Proba escrita
3	HAB2.2.2. Explica a arquitectura	X			Explica a arquitectura bizantina a	CCEC	Proba escrita.
3	HAB2.2.3. Describe as	X			Describe as características do	CCEC	Proba escrita.
3	HAB2.3.1. Identifica, analiza e	X			Identifica, analiza e comenta o	CCEC	Proba escrita.
3	HAB2.4.1. Define o concepto de	X			Define o concepto de arte	CCEC	Proba escrita

3	HAB2.4.2. Identifica e clasifica	X			Identifica e clasifica razoadamente	CCEC	Proba escrita
4	HAB2.5.1. Describe as	X			Describe as características xerais da	CCEC	Proba escrita.
4	HAB2.5.2. Describe as	X			Describe as características e as	CCEC	Proba escrita.
4	HAB2.5.3. Explica as	X			Explica as características da	CCEC	Proba escrita.
4	HAB2.6.1. Especifica as relacións	X			Especifica as relacións entre artistas	CCEC	Proba escrita.
4	HAB2.7.1. Identifica, analiza e	X			Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
5	HAB2.8.1. Describe as	X			Describe as características xerais da	CCEC	Proba escrita.
5	HAB2.8.2. Describe as	X			Describe as características e a	CCEC	Proba escrita.
5	HAB2.8.3. Describe as	X			Describe as características e a	CCEC	Proba escrita.
5	HAB2.8.4. Recoñece e explica as	X			Recoñece e explica as innovacións	CCEC	Proba escrita.
5	HAB2.8.5. Explica as innovacións	X			. Explica as innovacións da pintura	CCEC	Proba escrita.
5	HAB2.9.1. Especifica as relacións	X			Especifica as relacións entre artistas	CCEC	Proba escrita.
5	HAB2.10.1. Identifica, analiza e	X			Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
5	HAB2.10.2. Identifica, analiza e	X			Identifica, analiza e comenta o	CCEC	Proba escrita.
5	HAB2.10.3. Identifica, analiza e	X			Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
4 / 5	HAB2.11.1. Explica as	X			Explica as características e	CCEC	Proba escrita.
6	HAB2.11.2. Explica as		X		Explica as características xerais da	CCEC	Proba escrita.
6	HAB2.11.3. Describe os trazos		X		Describe os trazos esenciais da	CCEC	Proba escrita.

6	HAB2.11.4. Explica a evolución da		X		Explica a evolución da arte	CCEC	Proba escrita.
6	HAB2.11.5. Explica as		X		Explica as características da arte	CCEC	Proba escrita.
4	HAB2.12.1. Identifica, analiza e	X			Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
4	HAB2.12.2. Identifica, analiza e	X			Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
4	HAB2.12.3. Identifica, analiza e	X			.Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
	HAB2.12.4. Identifica, analiza e	X			Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
5	HAB2.12.5. Identifica, analiza e	X			Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
6	HAB2.12.6. Identifica, analiza e		X		Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
4/ 5	HAB2.13.1. Realiza un traballo de	X			Realiza un traballo de investigación	CCEC	Entrega de traballos escritos
4	HAB2.14.1. Explica a importancia	X			Explica a importancia da arte	CCEC	Proba escrita.
4 / 5	HAB2.14.2. Confecciona un	X			Confecciona un catálogo, con	CCEC	Entrega de traballos escritos

Bloque 3. Desenvolvemento e evolución da arte europea no mundo moderno

UNID	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TE	PO	RA	GRAO MÍNIMO DE	COMP.	PROCEDEMENTOS E
7	HAB3.1.1. Explica as		X		Explica as características esenciais	CCEC	Proba escrita.
7	HAB3.1.2. Especifica as		X		Especifica as características da	CCEC	Proba escrita.
7	HAB3.1.3. Especifica as		X		Especifica as características da	CCEC	Proba escrita.
7	HAB3.1.4. Especifica as		X		Especifica as características da	CCEC	Proba escrita.
7	HAB3.1.5. Compara a pintura		X		Compara a pintura italiana do	CCEC	Proba escrita.

7	HAB3.1.6. Explica a peculiaridade	X		Explica a peculiaridade da pintura	CCEC	Proba escrita.
7	HAB3.2.1. Describe a práctica do	X		Describe a práctica do patrocinio no	CCEC	Proba escrita.
7	HAB3.3.1. Identifica, analiza e	X		Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
7	HAB3.3.2. Identifica, analiza e	X		Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
7	HAB3.3.3. Identifica, analiza e	X		Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
7	HAB3.4.1. Especifica as	X		Describe as características	CCEC	Proba escrita.
7	HAB3.4.2. Describe a evolución da	X		Describe a evolución da	CCEC	Proba escrita.
7	HAB3.4.3. Explica a peculiaridade	X		Describe a evolución da escultura	CCEC	Proba escrita.
7	HAB3.4.4. Explica as	X		Explica as características da pintura	CCEC	Proba escrita.
7	HAB3.5.1. Identifica, analiza e	X		Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
7	HAB3.5.2. Identifica, analiza e	X		Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
7	HAB3.5.3. Identifica, analiza e	X		Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
8	HAB3.6.1. Explica as	X		Explica as características esenciais	CCEC	Proba escrita.
8	HAB3.6.2. Especifica as diferenzas	X		Especifica as diferenzas entre a	CCEC	Proba escrita.
8	HAB3.6.3. Compara a arquitectura	X		Compara a arquitectura barroca coa	CCEC	Proba escrita.
8	HAB3.6.4. Explica as	X		Explica as características xerais do	CCEC	Proba escrita.
8	HAB3.6.5. Explica as	X		Explica as características xerais do	CCEC	Proba escrita.
8	HAB3.6.6. Describe as	X		Describe as características xerais da	CCEC	Proba escrita.

8	HAB3.6.7. Distingue e caracteriza	X		Distingue e caracteriza as grandes	CCEC	Proba escrita.
8	HAB3.6.8. Especifica as	X		Especifica as peculiaridades da	CCEC	Proba escrita.
8	HAB3.7.1. Describe o papel	X		Describe o papel desempeñado no	CCEC	Proba escrita.
8	HAB3.8.1. Identifica, analiza e	X		Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
8	HAB3.8.2. Identifica, analiza e	X		Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
8	HAB3.8.3. Identifica, analiza e	X		Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
8	HAB3.9.1. Explica as	X		Explica as características do	CCEC	Proba escrita.
8	HAB3.9.2. Explica as	X		Explica as características da	CCEC	Proba escrita.
8	HAB3.9.3. Explica as	X		Explica as características xerais da	CCEC	Proba escrita.
8	HAB3.9.4. Describe as	X		Describe as características e	CCEC	Proba escrita.
8	HAB3.10.1. Identifica, analiza e	X		Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
8	HAB3.10.2. Identifica, analiza e	X		Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
8	HAB3.10.3. Identifica, analiza e	X		Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
8	HAB3.11.1. Explica o século XVIII	X		Explica o século XVIII como época	CCEC	Proba escrita.
8	HAB3.11.2. Compara o Barroco	X		Compara o Barroco tardío e o	CCEC	Proba escrita.
8	HAB3.11.3. Explica as razóns do	X		Explica as razóns do xurdimento do	CCEC	Proba escrita.
8	HAB3.11.4. Comenta a escultura	X		Comenta a escultura neoclásica a	CCEC	Proba escrita.
8	HAB3.11.5Especifica as posibles	X		Especifica as coincidencias entre o	CCEC	Proba escrita.

8	HAB3.11.6. Distingue entre a		X		Distingue entre a corrente	CCEC	Proba escrita.
8	HAB3.11.7. Explica a figura de		X		. Explica a figura de Salzillo.	CCEC	Proba escrita.
8	HAB3.12.1. Identifica, analiza e		X		Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
8	HAB3.12.2. Identifica, analiza e		X		Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
8	HAB3.12.3. Identifica, analiza e		X		Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
8	HAB3.13.1. Realiza un traballo de		X		Realiza un traballo de investigación	CCEC	Entrega de traballos escritos
7 / 8	HAB3.14.1. Confecciona un		X		Confecciona un catálogo, con	CCEC	Entrega de traballos escritos

Bloque 4. O século XIX: a arte dun mundo en transformación.

UNID	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TE	PO	RA	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN	COMP.	PROCEDEMENTOS E
9	HAB4.1.1. Analiza a evolución da		X		Analiza a evolución da obra de	CCEC	Proba escrita.
9	HAB4.1.2. Compara a visión de		X		Compara a visión de Goya nas series	CCEC	Proba escrita.
9	HAB4.2.1. Identifica, analiza e		X		Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
11	HAB4.3.1. Describe as		X		Describe as características e a	CCEC	Proba escrita.
11	HAB4.3.2. Explica as diferenzas		X		Explica as diferenzas entre	CCEC	Proba escrita.
11	HAB4.3.3. Explica as características do neoclasicismo		X		Explica as características do neoclasicismo arquitectónico	CCEC	Proba escrita.
11	HAB4.3.4. Explica as		X		Explica as características do	CCEC	Proba escrita.
11	HAB4.3.5. Explica as		X		Explica as características e	CCEC	Proba escrita.
11	HAB4.3.6. Especifica as achegas da		X		Especificas as achegas da Escola de	CCEC	Proba escrita.

11	HAB4.3.7. Describe as	X	Describe as características e os	CCEC	Proba escrita.
9 /11	HAB4.4.1. Identifica, analiza e	X	Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
9	HAB4.5.1. Describe as	X	Describe as características do	CCEC	Proba escrita.
9	HAB4.5.2. Compara as visións	X	Compara as visións románticas da	CCEC	Proba escrita.
10	HAB4.5.3. Explica o Realismo e a	X	Explica o Realismo de mediados do	CCEC	Proba escrita.
10	HAB4.5.4. Compara o Realismo co	X	Compara o Realismo co	CCEC	Proba escrita.
10	HAB4.5.5. Describe as	X	Describe as características xerais do	CCEC	Proba escrita.
10	HAB4.5.6. Define o concepto de	X	Define o concepto de	CCEC	Proba escrita.
10	HAB4.5.7. Explica o Simbolismo	X	Explica o Simbolismo de finais do	CCEC	Proba escrita.
10	HAB4.6.1. Explica os cambios que	X	Explica os cambios que se producen	CCEC	Proba escrita.
10	HAB4.7.1. Identifica, analiza e	X	Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
10	HAB4.8.1. Relaciona a produción e	X	Explica o academicismo dominante	CCEC	Proba escrita.
10	HAB4.8.2. Explica as	X	Explica as características da	CCEC	Proba escrita.
10	HAB4.9.1. Identifica, analiza e	X	Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
11	HAB4.10.1. Realiza un traballo de	X	Realiza un traballo de investigación	CCEC	Entrega de traballos escritos
10	HAB4.10.2. Realiza un traballo de	X	Realiza un traballo de investigación	CCEC	Entrega de traballos escritos
10 / 11	HAB4.11.1. Confecciona un	X	Confecciona un catálogo, con breves	CCEC	Entrega de traballos escritos

Bloque 5. A ruptura da tradición: a arte na primeira metade do século XX

UNID	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TE	PO	RA	GRAO MÍNIMO DE	COMP.	PROCEDEMENTOS E
12	HAB5.1.1. Define o concepto de			X	Define o concepto de vangarda	CCEC	Proba escrita.
12	HAB5.1.2. Describe a orixe e as			X	Describe a orixe e as características	CCEC	Proba escrita.
12	HAB5.1.3. Describe o proceso de			X	Describe o proceso de xestación e	CCEC	Proba escrita.
12	HAB5.1.4. Describe o ideario e os			X	Describe o ideario e os principios	CCEC	Proba escrita.
12	HAB5.1.5. Identifica os			X	Explica as características do	CCEC	Proba escrita.
12	HAB5.1.6. Describe o proceso de			X	.Describe as características da	CCEC	Proba escrita.
12	HAB5.1.7. Describe as			X	Describe as características do	CCEC	Proba escrita.
12	HAB5.1.8. Explica a orixe, as			X	Explica as características e os	CCEC	Proba escrita.
12	HAB5.1.9. Explica a importancia			X	Explica a importancia dos pintores	CCEC	Proba escrita.
12	HAB5.1.10. Explica a renovación			X	Explica a renovación temática.	CCEC	Proba escrita.
12	HAB5.2.1. Identifica, analiza e			X	Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
12	HAB5.2.2. Identifica, analiza e			X	Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
13	HAB5.3.1. Explica o proceso de			X	Explica os trazos esenciais do	CCEC	Proba escrita.
13	HAB5.3.2. Especifica as achegas da			X	Especifica as achegas da	CCEC	Proba escrita.
13	HAB5.4.1. Identifica, analiza e			X	Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
13	HAB5.5.1. Realiza un traballo de			X	Realiza un traballo de investigación	CCEC	Entrega de traballos escritos
13	HAB5.6.1. Selecciona unha obra			X	Selecciona unha obra	CCEC	Entrega de traballos escritos

Bloque 6. A universalización da arte desde a segunda metade do século XX

UNID	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TE	PO	RA	GRAO MÍNIMO DE	COMP.	PROCEDEMENTOS E
13 / 14	HAB6.1.1. Explica o papel			X	Explica o papel desempeñado no	CCEC	Proba escrita.
13	HAB6.1.2. Explica as razóns do			X	Explica as razóns do mantemento e	CCEC	Proba escrita.
13	HAB6.1.3. Distingue e describe as			X	Distingue e describe as	CCEC	Proba escrita.
13	HAB6.2.1. Identifica, analiza e			X	Identifica, analiza e comenta as	CCEC	Proba escrita.
14	HAB6.3.1. Explica e compara o			X	Explica e compara o Informalismo	CCEC	Proba escrita.
14	HAB6.3.2. Explica a abstracción			X	Explica a abstracción postpictórica	CCEC	Proba escrita.
14	HAB6.3.3. Explica o Minimalismo.			X	Explica o Minimalismo.	CCEC	Proba escrita.
14	HAB6.3.4. Explica a arte cinética e			X	Explica a arte cinética e a Op-Art.	CCEC	Proba escrita.
14	HAB6.3.5. Explica a arte			X	Explica a arte conceptual.	CCEC	Proba escrita.
14	HAB6.3.6. Explica a Arte Povera.			X	Explica a Arte Povera.	CCEC	Proba escrita.
14	HAB6.3.7. Distingue e explica			X	Distingue e explica algunhas das	CCEC	Proba escrita.
14	HAB6.3.8. Explica en que consisten			X	Explica en que consisten as	CCEC	Proba escrita.
14	HAB6.3.9. Describe os			X	Describe os formulacións xerais da	CCEC	Proba escrita.
14	HAB6.4.1. Identifica o autor e a			X	Identifica o autor e a corrente	CCEC	Proba escrita.
15	HAB6.5.1. Explica brevemente o			X	Explica brevemente o	CCEC	Proba escrita.
15	HAB6.6.1. Especifica as			X	Especificas as posibilidades que	CCEC	Proba escrita.

15	HAB6.7.1. Define o concepto de			X	Define o concepto de cultura visual	CCEC	Proba escrita.
15	HAB6.7.2. Identifica a arte nos			X	Identifica a arte nos diferentes	CCEC	Proba escrita.
13	HAB6.8.1. Explica a orixe do			X	Explica a orixe do Patrimonio	CCEC	Proba escrita.
13	HAB6.8.2. Realiza un traballo de			X	Realiza un traballo de investigación	CCEC	Entrega de traballos escritos

Bloque 7. O vocabulario artístico

UNID	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TE	PO	RA	GRAO MÍNIMO DE	COMP.	PROCEDEMENTOS E
1/2/3/4	HAB7.1.1. Utiliza con corrección a	X	X	X	Utiliza con corrección a	CCEC	Observación na aula e nas

Ademais dos **Procedementos e Instrumentos de Avaliación** sinalados en cada estándar de aprendizaxe, engadimos para todos eles os seguintes:

Observación por parte do profesorado da actitude e do traballo diario do alumnado durante a clase.

Observación da expresión oral de cada alumno, especialmente a través das súas intervencións en clase: preguntas, corrección de exercicios, coloquios e debates.

Valoración do traballo realizado polo alumnado (caderno de clase, monografía ou dossieres sobre temas concretos, definición de conceptos, comentarios de textos, gráficos, mapas).

Sempre e en todos os casos valoraremos unha correcta expresión oral e escrita, puntuándose aspectos como a claridade e corrección da escrita, a correcta pronunciación das frases nos exercicios orais, a boa presentación e que o alumnado se axuste ó tema sen divagacións.

13.2.. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS.

Partir dos coñecementos previos do alumnado e construír paulatinamente os novos contidos a través de actividades de adquisición, repaso e reforzo.

Relacionar os contidos curriculares coa vida cotiá próxima ao alumnado co obxectivo de crear interese e motivación.

Desenvolver a reflexión e o espírito crítico para fomentar a capacidade de razoamento e as iniciativas persoais.

Crear un clima escolar de aceptación mutua e de cooperación.

Proporcionar os medios necesarios para acadar unha atención individualizada, desenvolvendo as medidas de reforzo, agrupamento e adaptacións curriculares que sexan precisas.

Diversificar os instrumentos de avaliación e potenciar o seu carácter formativo.

Favorecer a reflexión e a intuición para conseguir que o alumnado teña unha iniciativa investigadora.

Potenciar a lectura e a busca de información e tratamento da información como fonte de coñecemento e entretemento.

Fomentar habilidades no alumnado para que sexa capaz de continuar a aprendizaxe de forma autónoma.

Potenciar as metodoloxías activas e participativas, combinando o traballo individual e o cooperativo.

Potenciar a aprendizaxe por proxectos.

Facer un uso habitual das TIC.

Recalcar o papel facilitador do profesorado.

Os contidos da área presentaranse organizados en conxuntos temáticos de carácter analítico e disciplinar, que aparecen denominados como bloques.

A Xeografía e Historia permite desenvolver unha metodoloxía que compare o inmediato e o afastado, o propio e o alleo, o máis concreto e o máis abstracto, xustificando así a importancia que no currículo debe concederse aos aspectos da Xeografía, a Historia, e a cultura de Galicia. Non se pode esquecer, á hora de introducir contidos metodolóxicos, a

importancia de saber interpretar fontes de diversa tipoloxía, a comprensión da multicausalidade e a intencionalidade na interpretación dos procesos, o uso adecuado da información e o manexo da documentación. A finalidade destas materias concrétese en dar unha visión global do mundo e un conxunto de valores para que os/as alumnos/as adopten unha actitude ética e comprometida dentro dunha sociedade plural e solidaria. O alumnado ten que se implicar na aprendizaxe e ten que adquirir as habilidades que lle permitan construír os seus propios esquemas explicativos para comprender o mundo no que vive, construír a súa identidade persoal, interactuar en situacións variadas e continuar aprendendo. Na nosa práctica docente empregaremos os recursos didácticos necesarios que permitan desenvolver os contidos das materias de Ciencias Sociais (como compoñentes das competencias básicas) e, deste xeito, poder alcanzar os obxectivos en cada materia.

13.3.MATERIAIS E RECURSOS

Un aspecto fundamental da metodoloxía son os materiais e recursos didácticos, facendo especial mención ós materiais escritos, incluíndo os libros de texto, a prensa periódica, dicionarios, atlas históricos, mapas históricos e xeográficos, recursos en rede e os materiais audiovisuais: documentais e películas. Incidindo no referente a libros de texto, propoñemos o seguinte:

En Historia da Arte, de 2 de Bachelato, utilizarase material de elaboración propia, así como fotocopias, fichas, tanto entregado ao alumnado como proxectado co canón, tamén empregamos diferentes recursos da rede, presentacións ...

Tamén utilízase o manual de Vicens Vives da H^a da Arte.

13.4.CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO.

13.4.1.CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Os instrumentos de avaliación empregados polo docente concrétese en actividades a realizar polos alumnos: resposta a preguntas, presentación orais, resolución de exercicios, búsquedas de información, debates, etc.

O docente dará ó alumnado as instrucións para realizar cada unha das actividades, pero todas elas, tanto exames como intervencións orais, tanto traballos escritos na libreta como entregados aparte, serán valoradas seguindo uns criterios de cualificación que explicitamos a continuación:

Corrección: para que unha actividade sexa correcta, teñen que darse unha serie de condicións:

Adecuación: a actividade ocúpase do asunto que se pregunta e non outro calquera.

Coherencia: na argumentación non hai contradicións.

Claridade: as explicacións son facilmente intelixibles (non son "escuras").

Distinción: os conceptos empregados están definidos (non son "confusos").

Actividade completa: significa que a actividade é desenvolvida esgotando, na medida do posible, o asunto do que trata. A actividade completa maniféstase no emprego de tódolos conceptos relacionados co asunto.

Boa presentación: significa que o resultado final da actividade ten calidade estilística. A boa presentación maniféstase no coidado do material impreso, da ortografía e a dicción.

Autonomía: significa que a actividade é realizada por un mesmo. A autonomía maniféstase no uso dunha linguaxe propia, na reflexión sincera e no emprego de exemplos orixinais.

Adicación: significa que o alumno tentou superar as súas dificultades sen escatimar tempo e esforzo para que o resultado sexa satisfactorio.

Pertinencia: significa que as intervencións van dirixidas a realizar as actividades e non a obstaculizalas.

Respecto: significa que a palabra dos outros compañeiros e do profesor é escoitada de forma activa, e que a súa postura é valorada.

Colaboración: significa que nas actividades de grupo o resultado colectivo prima sobre as inclinacións individuais.

Puntualidade: significa que se respectan os tempos establecidos para as actividades. A puntualidade maniféstase na asistencia ás aulas, no remate das actividades e na entrega dos traballos.

13.4.2. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

O docente decidirá para cada actividade cales son os criterios relevantes a ter en conta. Por exemplo nunha exposición oral son relevantes a corrección, completude, presentación e autonomía. Nunha búsqueda de información en grupo, en cambio, a colaboración e o respecto poden ser tamén relevantes, namentres poden non selo a completude e a presentación. Unha vez determinados os criterios relevantes o docente poderá empregar a seguinte rúbrica xenérica para a cualificación das actividades:

CUALIFICACIÓN	SIGNIFICADO	VALOR DA NOTA
MM	Moi mal: a actividade non foi realizada ou foino de modo	0%
M	Mal: a actividade foi realizada de modo que satisfai de modo	25%
R	Regular: a actividade foi realizada de modo que satisfai de	50%
B	Ben: a actividade foi realizada de modo que satisfai de modo	75%
MB	Moi ben: a actividade foi realizada de modo que satisfai de	100%

Os catro derradeiros criterios do listado –adicación, pertinencia, respecto e colaboración- non se refiren ó contido das actividades, senón á actitude que as favorece. A ponderación destes criterios actitudinais consistirá na adición de decimais para o redondeo da cualificación da avaliación acadando o enteiro superior (por exemplo, un alumno que ten un 6.3 como resultado da avaliación sumativa, poderá acadar un 7 en función de se foi cualificado positivamente atendendo a estes criterios).

Con carácter xeral, a cualificación da avaliación final será a media das avaliacións parciais, acadando o enteiro superior ou inferior por redondeo en función de se se acadan as 5 décimas ou non respectivamente. O docente poderá valorar os criterios actitudinais de modo que a súa cualificación permita o redondeo da cualificación de avaliación no enteiro superior, tal como se especificou máis arriba. De modo extraordinario, un alumno poderá acadar unha cualificación superior á media aritmética

correspondente cando a súa progresión durante o curso sexa tan intensa que acade un grao de aprendizaxe dos estándares moi superior ao realizado nas primeiras avaliacións.

13.4.3 CRITERIOS DE PROMOCIÓN.

Promocionarán a materia todos aqueles alumnos que acaden alomenos un 5 na cualificación final ordinaria.

Un lugar importante entre os instrumentos para a avaliación da aprendizaxe do alumnado son os distintos tipos de probas orais e escritas (probas obxectivas, desenrolo de temas, exercicios de aplicación...). En relación co deseño e presentación destas probas acordamos ter en conta o seguinte:

Parécenos oportuno empregar diferentes tipos de cuestións ou exercicios en consonancia coas capacidades que se queiran avaliar. Así, por exemplo, os distintos tipos de probas obxectivas son as máis indicadas para avaliar a memorización de feitos e conceptos, mentres que o desenrolo dun tema por escrito é unha técnica máis axeitada para avaliar a capacidade do alumnado de estruturar con coherencia a información, de argumentar lxicamente, de tomar en consideración distintas informacións e opinións, e de sintetizar e valorar as súas achegas.

Os exames constarán de:

_ En H^a da Arte de 2° de Bachelato: Os exames incluirán tres preguntas: unha de catro definicións puntuada sobre 0,5 cada unha, e tres comentarios de láminas, das cales teñen que elixir dúas. Valoradas cada unha delas cun máximo de catro puntos.

Se farán un ou dous exames por avaliación. No segundo caso farase a media das dúas notas, agás se unha delas está cualificada con menos de tres puntos (consideramos que unha nota tan baixa demostra total descoñecemento da materia),

En **2° de Bachelato a recuperación** de cada avaliación será no trimestre seguinte. Agas na terceira avaliación que se hara xunto co exame final O alumnado deberá presentarse ao exame final coa materia das avaliacións non aprobadas.

As faltas de ortografía suporán o desconto de 0,10 puntos por cada unha, ata un máximo de 3 puntos.

Para superar a materia a nota media total deberá ser, como mínimo, un cinco.

para obter a cualificación global, sumaranse as notas dos exames (cun mínimo de 3 puntos para facer media) o traballo diario do alumno e a actitude.

En 2º de Bachelato, en Hª da Arte os exámes supoñen o 80% da nota, outro 20% os traballos realizados, así coma a súa actitude.

En caso de non ter superadas as tres avaliacións ó final do curso, o departamento, para facilitar o aprobado, propón un exame final sempre que o alumno fixera tódolos exames parciais, as recuperacións, asistira regularmente a clase e tivera unha actitude positiva.

En caso de copiar nun exame, o alumno suspenderá esa proba e deberá facer a recuperación, se o exame é o final de xuño ou o extraordinario de xuño suspenderá dita proba.

Dado que a avaliación é contínua, entendemos como procedemento de avaliación extraordinario aquel que se aplique unha vez que a avaliación final ordinaria sexa negativa. Para eses casos haberá unha proba formal escrita no mes de maio que puntuará sobre 10 puntos para unha avaliación positiva.

No caso de suspender a proba extraordinaria de maio haberá outra en xuño coas mesmas características.

Nas probas extraordinarias, o alumnado deberá ser moi escrupuloso coa puntualidade, xa que o seu incumprimento considerarase unha falta leve. Para unificar criterios o Departamento decide que cando se celebren os exames, o alumnado terá que esperar quince minutos para poder saír, e a partir dese momento non se deixará entrar a ninguén baixo ningún concepto.

Con respecto ós exames finais e extraordinarios, estes exames deben ser comúns para todos os alumnos e alumnas do mesmo nivel.

13.5. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN TOMAR EN FUNCIÓN DOS RESULTADOS

Durante as dúas primeiras semanas de clase, faranse actividades de comprensión e expresión seleccionadas para comprobar en que medida se posúen as competencias necesarias para o seguimento da programación. Unha vez corrixidas as actividades o docente adecuará o nivel de esixencia dos estándares de aprendizaxe ó nivel de competencias rexistradas no

alumnado. Así mesmo contará coa información pertinente para, unha vez contrastada cos outros membros da xunta de avaliación inicial, decidir que medidas ordinarias ou extraordinarias de atención á diversidade deberá aplicar.

Os instrumentos para realizar dita avaliación pode ser un ou varios dos seguintes:

- Observación sistemática.
- Entrevista oral.
- Cuestionario.
- Análise de producións escritas.
- Proba específica.

14. PATRIMONIO ARTÍSTICO E CULTURAL DE GALICIA. 2º BACHARELATO.

14.1 Introducción

a) Xustificación da programación

O patrimonio artístico e cultural galego caracterízase pola súa riqueza, diversidade e extensión xeográfica, así como pola vinculación á paisaxe que o rodea. Abundan os monumentos megalíticos, como dolmens, gravados rupestres ou castros e poboados fortificados da Idade do Ferro, e son numerosos os restos romanos, entre os que destaca a muralla de Lugo ou a torre de Hércules, da Coruña.

Pero se algo a converte en referente europeo son as múltiples arterias do camiño que conduce a Santiago de Compostela. Os Camiños de Santiago, que tiveron o seu esplendor na Idade Media, foron declarados polo Consello de Europa Primeiro Itinerario Cultural Europeo e actualmente son percorridos cada ano por milleiros de persoas.

Na meta da ruta xacobeá está a catedral de Santiago de Compostela, un dos principais símbolos de Galicia polo seu valor patrimonial, pola súa importancia histórica na conformación da propia identidade europea e pola súa proxección para a imaxe da comunidade galega no exterior.

Durante a Idade Moderna, cunha sucesión de crises económicas e culturais, a arte entra en certa decadencia, polo que o Renacemento non é un período destacable na historia da arte galega. Todo o contrario sucede co Barroco, que tivo en Compostela un desenvolvemento específico e frutífero.

No discorrer do século XIX, coa revitalización cultural que supuxo o [Rexurdimento](#), Galicia é influída polos movementos artísticos e culturais que marcaron Europa, entre eles o modernismo.

Finalmente, no século XX e no actual XXI atopamos unha xeración de artistas que crean unha escola galega que conecta coas correntes internacionais, destacando entre outros Francisco Asorey, Carlos Maside, Luís Seoane, Maruxa Mallo ou Isaac Díaz Pardo.

Por outra banda, a materia proposta non esquece que ao longo do territorio galego dominan tamén as construcións en pedra, principalmente castelos, torres, pazos, hórreos e cruceiros, ademais dos innumerables exemplos do patrimonio industrial, tales como antigas fábricas, obradoiros, minas, muíños, fornos, pontes, medios de transporte, vías, inmobles, etc., e a propia paisaxe modificada pola actividade humana, así como as innumerables testemuñas da riqueza do patrimonio cultural de Galicia.

Porén, a materia de Patrimonio Artístico e Cultural de Galicia vén, dalgún xeito, recoñecer e pór en valor a inmensa riqueza do acervo artístico e cultural galego; unha maneira máis de contribuír ao mantemento do noso singularísimo patrimonio material ao longo do devir xeracional, adecuando a difusión do coñecemento do propio aos estilos de aprendizaxe actuais, representados nas competencias clave. De aí que, dun xeito máis ou menos específico, as distintas competencias clave desenvólvense ao longo da materia, sexa mediante contidos que son propios da historia da arte de Galicia, sexa mediante o estudo e aprecio do patrimonio, sexa a través das vertentes máis actitudinais e procedementais das competencias.

O tratamento metodolóxico da materia débese axustar ao nivel competencial inicial do alumnado, respectando distintos ritmos e estilos de aprendizaxe que teñan en conta a atención á diversidade. A materia de Patrimonio Artístico e Cultural permite desenvolver metodoloxías activas, nas que o traballo individual e cooperativo estea permanentemente presente, con elaboración de diferentes tipos de materiais, e integrando de forma especial as TIC.

Entendemos que a función da ensinanza é facilitar a aprendizaxe dos alumnos e as alumnas, axudándoos a construír, adquirir e desenvolver as Competencias Clave que lles permitan integrarse na sociedade do coñecemento e afrontar os continuos cambios que impoñen en todas as ordes da nosa vida os rápidos avances científicos, a nova economía global e as diversas redondas académicas e laborais que o alumnado deberá afrontar en etapas posteriores da súa vida.

Por competencias enténdese, nun sentido amplo, a concatenación de saberes que artellan unha concepción do ser, do saber, saber facer e saber convivir. Neste sentido DeSeCo (2003) define competencia como "a capacidade de responder a demandas complexas e levar a cabo tarefas diversas de forma adecuada". A competencia supón unha combinación de habilidades prácticas, coñecementos, motivación, valores éticos, actitudes, emocións, e outros compoñentes sociais e de comportamento que se mobilizan conxuntamente para lograr unha acción eficaz».

A inclusión das competencias clave no currículo ten como finalidade que as alumnas e os alumnos a) poidan facer posible o pleno exercicio da cidadanía no marco da sociedade de referencia; b) constrúan un proxecto de vida satisfactorio; c) alcancen un desenvolvemento personal emocional e afectivo equilibrado; e d) accedan a outros procesos educativos e formativos posteriores con garantías de éxito.

Nunha sociedade en constante cambio as demandas que ten un individuo varían dunha situación a outra e dun momento a outro. Por este motivo defendemos un modelo de competencia holístico, dinámico e funcional que xorde da combinación de habilidades prácticas, coñecementos (incluíndo o coñecemento tácito), motivación, valores éticos, actitudes, emocións e outros compoñentes sociais e de comportamento que se mobilizan conxuntamente para lograr unha acción eficaz.

Ser competente, desde este enfoque, significa ser capaz de activar e utilizar ante un problema o coñecemento que o alumno ou a alumna ten. Desde esta perspectiva ser competente supón "mobilizar os coñecementos, destrezas, actitudes e valores para responder as situacións formuladas, dotar de funcionalidade as aprendizaxes e aplicar o que se aprende desde unha formulación integradora" (Orde ECD/65/2015 do Ministerio de Educación e Ciencia, pola que se desenvolven as Competencias Clave).

Só a partir destas premisas pensamos que é posible a aplicación dun dos eixes fundamentais da Programación Didáctica Historia da Arte-: a funcionalidade das aprendizaxes. Por aprendizaxe funcional entendemos que as competencias poidan ser aplicadas e transferidas a situacións e contextos diferentes para lograr diversos obxectivos, resolver diferentes tipos de

problemas e levar a cabo diferentes tipos de tarefas.

A esta funcionalidade cabe darlle outra dimensión: que os alumnos e alumnas aprendan a aprender. Un aprendiz competente é aquel que coñece e regula os seus procesos de construción do coñecemento, tanto desde o punto de vista cognitivo como emocional, e pode usar estratexicamente os seus coñecementos, axustándoos ás circunstancias específicas do problema ao que se enfrenta (Bruer, Escuelas para pensar, 2003).

A eficacia destes principios quedaría incompleta se non foramos capaces de presentar os contidos das diferentes materias de forma artellada para facilitar o proceso de aprendizaxe e o desenvolvemento das Competencias Clave a través dos Estándares de aprendizaxe fixados para cada materia.

Tendo en cuenta que cada unha das materias contribúe ao desenvolvemento de diferentes competencias e, á súa vez, cada unha das competencias se acadará como consecuencia do traballo en varias materias, A Programación Didáctica Patrimonio Artístico e Cultural de Galicia -- adopta unha perspectiva globalizadora á vez que pon a atención naquelas aprendizaxes que se consideran imprescindibles desde unha formulación integradora e orientada á aplicación dos saberes adquiridos.

Así, a aprendizaxe das competencias clave, aínda que vai ligada ás materias ou ás áreas de coñecemento e aos estándares de aprendizaxe fixados nelas, é global e adquirese a partir da súa contextualización en situacións reais e próximas ao alumno para que poida integrar diferentes aprendizaxes, tanto as formais, como as informais e non formais, e utilízalas de forma efectiva cando lle resulten necesarios en diferentes situacións e contextos.

Nesta liña quixemos incidir con especial énfase na relación dos contidos e materiais tratados ao longo da nosa Programación Didáctica Patrimonio Artístico e Cultural de Galicia - coas novas realidades tecnolóxicas tan próximas e atractivas para o alumnado.

A aplicación ou desenvolvemento dos coñecementos tratados na materia dentro ámbitos como a Internet, o uso de soportes informáticos ou a análise da información transmitida por medios audiovisuais... constitúense como un elemento gratificante e motivador á vez que nunha aprendizaxe imprescindible para a adaptación do alumnado a futuras incorporacións a distintos ámbitos académicos ou laborais.

Se ao que antecede lle engadimos a presenza duns contidos que por especial importancia na nosa sociedade deben impregnar moitas das actividades de aprendizaxe así como o interese por fomentar a capacidade do alumnado para regular o seu propio proceso de aprendizaxe e seguir aprendendo ao longo da vida, teremos os piares sobre os cales elaboramos a presente Programación Didáctica Patrimonio Artístico e Cultural de Galicia -.

b) Contextualización

1.1 Obxectivos e ámbitos de actuación da LOMCE

A Lei Orgánica para a Mellora da Calidade Educativa (LOMCE) xorde como resposta a unha serie de retos educativos aos que se pretende dar resposta coa consecución dos seguintes obxectivos:

PRINCIPAIS RETOS EDUCATIVOS	OBXECTIVOS DA LOMCE
<ul style="list-style-type: none"> - Elevadas taxas de abandono escolar temperán. - Baixo nivel formativo en relación cos estándares internacionais (PISA, ...). - Reducido número de alumnos que acada a excelencia. - Inadecuación do sistema educativo ante as novas demandas de formación. 	<ul style="list-style-type: none"> - Encauzar os estudantes cara a traxectorias adecuadas ás súas potencialidades. - Mellorar os resultados aumentando o número de titulados da ESO. - Elevar os niveis de educación e aumentar o número de alumnos excelentes. - Mellorar a empregabilidade e estimular o espírito emprendedor do

Para lograr estes obxectivos a LOMCE centra a súa atención na modificación dos seguintes aspectos do Sistema Educativo:

- Racionalización da oferta educativa. O currículo simplificarase coa priorización das materias troncais para adquirir as competencias educativas.
- Flexibilización das traxectorias educativas. Establecemento de diferentes itinerarios educativos a partir da ESO.

- Autonomía dos centros educativos. Permitirá tomar decisións para mellorar a oferta educativa e suporá a rendición de contas dos resultados obtidos.
- Reforzo da capacidade de xestión da dirección dos centros. Os directores asumirán o liderado pedagóxico e de xestión.
- Implantación de avaliacións externas. Estas levaranse a cabo ao finalizar cada etapa educativa: 6º Curso de Primaria, 4º curso de ESO e 2º curso de Bacharelato.

Ademais, a LOMCE define tres novos ámbitos de actuación que incidirán especialmente na transformación do noso sistema educativo:

- A incorporación xeneralizada das Tecnoloxías da Información e Comunicación (TIC). A través das TIC facilitarase a personalización da educación.
- O fomento do plurilingüismo. Fixado pola Unión Europea, lograrase pola incorporación no currículo dunha segunda lingua estranxeira.
- A modernización da Formación Profesional. Adaptarase ás novas esixencias dos sectores produtivos e implicarase as empresas na formación.

Segundo as recomendacións das institucións europeas a LOMCE incorpora a educación cívica e constitucional como contido transversal en todas as materias da educación básica O obxectivo é transmitir e pór en práctica valores como a liberdade individual, a responsabilidade, a cidadanía democrática, a solidariedade, a tolerancia ou a igualdade.

1.2 Principios do Sistema Educativo

Para levar a cabo todos os ámbitos de actuación detallados no epígrafe anterior, cóncíbese a LOMCE como unha lei orgánica que só modifica parcialmente a previa Lei Orgánica de Educación (LOE) do ano 2006. Neste sentido, e polo que se refire aos principios que inspiran o Sistema Educativo Español, incorporáronse os seguintes:

- A equidade e a igualdade de dereitos e oportunidades que garantan o pleno desenvolvemento da personalidade do alumnado a través da educación.
- O recoñecemento dos proxenitores e titores como primeiros responsables da educación dos seus fillos.
- A educación para a prevención e resolución pacífica de conflitos, así como o fomento da non violencia e a prevención do acoso escolar.

- O desenvolvemento de valores que fomenten a igualdade efectiva entre homes e mulleres e que axuden a previr a violencia de xénero.
- A liberdade de ensino, que lles reconece ás familias a elección do tipo de educación e a selección do centro educativo. Para garantir o desenvolvemento destes principios defínese o Sistema Educativo como o conxunto de Administracións educativas, profesionais da educación e outros axentes, públicos e privados, que desenvolven funcións de regulación, de financiamento ou de prestación de servizos para o exercicio do dereito á educación en España. Ademais establécense os órganos de participación da comunidade educativa na programación e asesoramento do goberno.

1.3 Elementos do currículo na LOMCE

A LOMCE modifica os elementos que compoñen o currículo como regulador dos procesos de ensino e aprendizaxe para cada unha das etapas educativas.

Estes elementos pasan a ser os seguintes:

- Os obxectivos de cada ensino e etapa educativa.
- As competencias ou capacidades para aplicar os contidos de cada ensino e etapa educativa.
- Os contidos, ou conxuntos de coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que contribúen ao logro dos obxectivos e á adquisición de competencias.
 - Os contidos ordénanse en materias, que se clasifican en materias, ámbitos, áreas e módulos en función das ensinanzas e as etapas educativas.
- Os estándares e resultados de aprendizaxe avaliábeles, que permiten definir os resultados das aprendizaxes en cada materia.
- Os criterios de avaliación do grao de adquisición das competencias e do logro dos obxectivos de cada ensino e etapa educativa.
- A metodoloxía didáctica, que comprende tanto a descrición das prácticas docentes como a organización do traballo dos docentes.

14.2. Avaliación do alumnado

14.2. 1. Procedementos de Avaliación e Criterios de Cualificación

A avaliación do proceso de aprendizaxe do alumnado de Bacharelato será continua e diferenciada segundo as distintas materias do currículo. Diferenciaranse dous procedementos básicos de Avaliación.

A Avaliación continua.

A Avaliación a través de Probas escritas.

No caso da Avaliación continua, os procedementos e instrumentos de avaliación serán a observación e seguimento sistemático do alumnado, é dicir, tomaranse en consideración todas as producións que desenvolva, tanto de carácter individual como grupal: traballos escritos, exposicións orais e debates, actividades de clase, investigacións, actitude ante a aprendizaxe, precisión na expresión, autoavaliación...

No que respecta á Avaliación a través de probas escritas, o Proxecto Didáctico incorpora unha serie de Probas que facilita a Avaliación do alumnado:

As Avaliacións Iniciais, nas que valoraremos os coñecementos previos que se teñen sobre cada un dos aspectos avaliados antes de iniciar un tema ou unidade didáctica valorando se: son suficientes, se deben mellorar ou se descoñecen.

As Avaliacións Finais que permitirán realizar unha avaliación dos coñecementos que o alumnado adquiriu ao concluír cada unha das unidades.

En todo caso, os procedementos de avaliación serán variados, de forma que poidan adaptarse á flexibilidade que esixe a propia avaliación.

A Avaliación realizarase igualmente a través dos Criterios de Avaliación e os Estándares de Aprendizaxe que o docente poderá avaliar a través da Rúbrica de Avaliación que este Proxecto Educativo facilita no apartado 6. 1. Criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe. Igualmente poderemos levar a cabo unha Avaliación Competencial a partir da rúbrica proposta no apartado 4.4 Avaliación das competencias clave.

O grao de adquisición dos obxectivos a alcanzar tanto respecto dos Estándares de Aprendizaxe como das Competencias Clave valorarase, á súa vez, a partir de catro niveis de logro:

LOGRO – NIVEL 1: Logro non alcanzado.

LOGRO – NIVEL 2: Logro básico.

LOGRO – NIVEL 3: Logro medio.

LOGRO – NIVEL 4: Logro avanzado.

Como criterios xerais ou de referencia de calificación para establecer as notas en cada unha das tres avaliacións trimestrais e na avaliación final de curso e na extraordinaria de setembro, propónse que as probas escritas ponderen un 30%, os traballos tamén un 30% e as actividades diarias de clase un 40%. É dicir, teranse sempre en conta as cualificacións das actividades realizadas polo alumno ao longo de todo o curso escolar: a avaliación continua.

Recuperación de Avaliacións Pendentes

Co fin de facilitar aos alumnos a recuperación das materias que tiveron como resultado negativo durante o desenvolvemento da avaliación continua do correspondente trimestre, poderase facilitar a recuperación de dita avaliación suspensa favorecendo que:.

Os alumnos que non conseguiran aprobar algunha avaliación, terán oportunidade de recuperala en Maio.

14.3. MATERIAIS E RECURSOS

Ao tratarse dunha materia de nova creación e propia da comunidade autónoma de Galicia, non existen aínda recursos específicos para ela. Durante este curso empregaremos com o base os libros de editorial Nigra: *100 obras mestras da Arte Galega* e *Atlas Arte de Galicia*. Estes títulos se complementaran con audiovisuais da ASPG ou do Proxecto Terra, entre outros e sobre todo con internet.

14.4. Programación Didáctica por Temas Patrimonio Artístico e Cultural de Galicia

Patrimonio Artístico e Cultural de Galicia				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. As raíces da arte galega				
1. b 2. d 3. e 4. i	1. B1.1. As imaxes e a súa representación simbólica.	1. B1.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais das primeiras manifestacións artísticas, e as posibles explicacións simbólicas das imaxes dos petróglifos, en relación cos seus respectivos contextos históricos e culturais	1. PAB1.1.1. Identifica as imaxes rupestres de Galicia en relación coas imaxes tribais ou étnicas existentes no mundo.	1. CCEC 2. CCL 3. CAA

	Patrimonio Artístico e Cultural de			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			1. PAB1.1.2. Relaciona as imaxes cun posible significado iconolóxico.	1. CCEC 2. CCL 3. CAA
			1. PAB1.1.3. Compara as imaxes prehistóricas coas de grupos étnicos da actualidade, e establece posibles paralelismos.	1. CCEC 2. CCL 3. CAA
			1. PAB1.1.4. Relaciona a iconografía dos petróglifos con composicións de artistas actuais.	1. CCEC 2. CCL 3. CAA
1. b 2. d 3. e 4. n	1. B1.2. Construcións megalíticas.	1. B1.2. Analizar o Dolmen de Dombate e os labores de recreación e restauración efectuados no século XX.	1. PAB1.2.1. Analiza o Dolmen de Dombate e debate acerca da súa autenticidade simbólica e histórica.	1. CCL 2. CAA 3. CCEC
1. n	1. B1.3. Función social da arte prehistórica en Galicia.	1. B1.3. Explicar a función social, ritual, relixiosa e xerarquizadora da arte prehistórica en Galicia, especificando o papel desempeñado pola sociedade.	1. PAB1.3.1. Especifica a consideración social, xerarquizadora e relixiosa das expresións artísticas da prehistoria en Galicia.	1. CCEC 2. CCL 3. CSC
1. d 2. e 3. m 4. n	1. B1.4. Comentario de obras de arte: arte da prehistoria en Galicia	1. B1.4. Analizar, comentar e clasificar obras significativas da arte prehistórica, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	1. PAB1.4.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras prehistóricas: dolmen de Axeitos, dolmen de Dombate e lapa de Gargantás.	1. CCEC 2. CCL 3. CAA
			1. PAB1.4.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da arte prehistórica en Galicia: petróglifos de Mogor, Campo Lameiro, Cotobade e Castriño de Conxo; tesouro de Caldas de Reis e Casco de Leiro.	1. CCEC 2. CCL 3. CAA

	Patrimonio Artístico e Cultural de			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
1. d 2. e 3. g 4. m 5. n 6. n	1. B1.5. Traballo de investigación en patrimonio artístico e cultural de Galicia.	1. B1.5. Realizar e expor traballos de investigación, individualmente ou en grupo, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	1. PAB1.5.1. Realiza un traballo de investigación sobre as construcións megalíticas en Galicia.	1. CCEC 2. CCL 3. CAA 4. CD 5. CSIEE
			1. PAB1.5.2. Realiza un traballo de investigación sobre os petróglifos en Galicia.	1. CCEC 2. CCL 3. CAA 4. CD 5. CSIEE
1. h 2. n 3. p	1. B1.6. Conservación do patrimonio: arte prehistórica.	1. B1.6. Respetar as creacións artísticas da prehistoria en Galicia, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio escaso e insubstituíble que hai que conservar.	1. PAB1.6.1. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte prehistórica que se conservan en Galicia.	1. CCEC 2. CCL 3. CAA 4. CSIEE
	Bloque 2. Idade Antiga			
1. n	1. B2.1. Cultura castrexa.	1. B2.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da cultura castrexa, relacionándoa co seu respectivo contexto histórico e cultural.	1. PAB2.1.1. Describe as características e as funcións dos principais tipos da arquitectura castrexa.	1. CAA 2. CD 3. CSIEE
1. d 2. e 3. m 4. n	1. B2.2. Comentario de obras de arte: arte da época castrexa en Galicia	1. B2.2. Analizar, comentar e clasificar obras significativas da cultura castrexa e da arte romana, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	1. PAB2.2.1. Explica os trazos principais dos castros, o urbanismo e os sistemas defensivos, a partir de fontes históricas ou historiográficas, a través do Castro de Viladonga ou do Castro de Baroña.	1. CCEC 2. CCL 3. CSC

	Patrimonio Artístico e Cultural de			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		1. B2.3. Utilizar a terminoloxía específica da arte nas exposicións orais e escritas, denominando con precisión os elementos e as técnicas principais.	1. PAB2.3.1. Especifica e explica a tipoloxía da escultura e a ourivaría castrexa: torque de Burela, cabeza de Rubiás e guerreiro de Armeá.	1. CCEC 2. CCL 3. CSC
1. n	1. B2.3. Arte romana. Época tardorromana.	1. B2.4. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte romana, en relación co seu respectivo contexto histórico e cultural.	1. PAB2.4.1. Describe as características e as funcións dos principais tipos de edificios romanos.	1. CAA 2. CD 3. CSIEE
			1. PAB2.4.2. Explica os trazos principais da cidade romana a partir de fontes históricas ou historiográficas e a través das murallas de Lugo.	1. CCEC 2. CCL 3. CAA
			1. PAB2.4.3. Describe as características esenciais e a función da arquitectura relixiosa tardorromana a través do templo de Santalla de Bóveda.	1. CCEC 2. CCL 3. CSC
1. n	1. B2.4. Función social da arte castrexa e romana.	1. B2.5. Explicar a función social da arte romana, especificando o papel desempeñado por clientes/as e artistas, e as súas relacións.	1. PAB2.5.1. Especifica quen eran os/as principais clientes da arte romana, e a consideración social da arte e dos/das artistas.	1. CCEC 2. CCL 3. CSC
1. d 2. e 3. m 4. n	1. B2.5. Comentario de obras de arte: arte da Idade Antiga en Galicia	1. B2.6. Analizar, comentar e clasificar obras significativas da arquitectura romana en Galicia, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	1. PAB2.6.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas romanas: murallas de Lugo, torre de Hércules, termas de Lugo, ponte romana de Lugo, ponte maior de Ourense, ponte Lubiás e ponte do Bibeí.	1. CCEC 2. CCL 3. CAA

	Patrimonio Artístico e Cultural de			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
1. d 2. e 3. g 4. m 5. n 6. n	1. B2.6. Traballo de investigación en patrimonio artístico e cultural de Galicia. Arte da Idade Antiga en Galicia.	1. B2.7. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	1. PAB2.7.1. Realiza un traballo de investigación sobre un dos seguintes castros en Galicia: San Cibrao de Las, Viladonga, Baroña, Santa Trega, Borneiro, Elviña e Fazouro.	1. CCEC 2. CCL 3. CAA 4. CD 5. CSIEE
			1. PAB2.7.2. Realiza un traballo de investigación sobre as pontes romanas en Galicia.	1. CCEC 2. CCL 3. CAA 4. CD 5. CSIEE
1. h 2. n 3. p	1. B2.7. Conservación do patrimonio: arte na Idade Antiga en Galicia.	1. B2.8. Respetar as creacións artísticas da arte na idade antiga en Galicia, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio escaso e insubstituíble que hai que conservar.	1. PAB2.8.1. Explica as construcións castrexas en Galicia e a problemática da súa conservación.	1. CCEC 2. CCL 3. CSC
	Bloque 3. Idade Media			
1. n	1. B3.1. Arte prerrománica. Achea cristiá á arquitectura e á iconografía.	1. B3.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte paleocristiá, en relación co seu respectivo contexto histórico e cultural.	1. PAB3.1.1. Explica a evolución da escultura paleocristiá.	1. CCEC 2. CCL 3. CSC
			1. PAB3.1.2. Explica a evolución da pintura e o mosaico na arte paleocristiá, con especial referencia á iconografía.	1. CCEC 2. CCL 3. CAA
			1. PAB3.1.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas romanas: a estela de Tines e o lábaro de Quiroga.	1. CCEC 2. CCL 3. CAA

Patrimonio Artístico e Cultural de				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
1. n	1. B3.2. Suevos e visigodos.	1. B3.2. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte prerrománica en Galicia, en	1. PAB3.2.1. Define o concepto da arte prerrománica e específica as súas manifestacións en Galicia.	1. CCEC 2. CCL
			1. PAB3.2.2. Describe as características xerais das primeiras manifestacións artísticas do prerrománico en Galicia: mosteiro de San Pedro de Rocas e a Lauda de Modesa (Rebordáns).	1. CCEC 2. CCL 3. CAA
			1. PAB3.2.3. Describe as características xerais da arquitectura visigótica en Galicia: Santa Comba de Bande.	CCEC CCL CAA
n	B3.3. Séculos IX e X.	B3.3. Analizar, comentar e clasificar obras significativas da arte prerrománica en Galicia, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	PAB3.3.1. Identifica, analiza e clasifica razoadamente no seu estilo as seguintes obras: San Xes de Francelos, Santa Eufemia de Ambía, Santa María do Cebreiro, Santo Antolín de Toques, Santa María de Mixós, Santa Comba de Bande e a capela de San Miguel de Celanova.	CCEC CCL CAA
n	B3.4. Configuración e desenvolvemento da arte románica. Igrexas e mosteiros. Iconografía	B3.4. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte románica en Galicia, en relación cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	PAB3.4.1. Describe as características xerais da arte románica en Galicia a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC CCL CAA
			PAB3.4.2. Describe as características e a función das igrexas e dos mosteiros na arte románica en Galicia a través dos mosteiros da Ribeira Sacra: Santo Estevo de Ribas de Sil, Santa Cristina de Ribas de Sil e Santa María de Ferreira de Pantón.	CCEC CCL CSC

	Patrimonio Artístico e Cultural de			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			PAB3.4.3. Explica as características da escultura e a pintura románica en Galicia, con especial referencia á iconografía.	CCEC CCL
n	B3.5. Primeiro Románico.	B3.5. Analizar, comentar e clasificar obras significativas do primeiro Románico en Galicia, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	PAB3.5.1. Describe as características xerais da arquitectura no primeiro Románico en Galicia a través das seguintes obras: basílica de San Martiño de Mondoñedo e San Xoán de Vilanova.	CCEC CCL CAA
n	B3.6. Románico pleno: Catedral de Santiago. O Románico no Camiño de Santiago.	B3.6. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da Catedral de Santiago e a importancia do Camiño, en relación co seu respectivo contexto histórico e cultural.	PAB3.6.1. Relaciona o Camiño de Santiago e a súa importancia relixiosa coa aplicación da arte románica.	CCEC CCL CAA
			PAB3.6.2. Relaciona a influencia do Camiño co desenvolvemento de Santiago.	CCEC CCL CAA
n	B3.7. Tardorrománico. Arquitectura do Císter.	B3.7. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais do Románico de transición, en relación co seu respectivo contexto histórico e cultural.	PAB3.7.1. Describe as características xerais da arquitectura no tardorrománico ou protogótico en Galicia a través das seguintes obras: San Lourenzo de Carboeiro, mosteiro de Santa María de Oseira e mosteiro de Santa María de Armenteira.	CCEC CCL CAA
n	B3.8. Función social da arte románica.	B3.8. Explicar a función social da arte románica, especificando o papel de clientes/as e artistas, e as súas relacións.	PAB3.8.1. Especifica as relacións entre artistas e clientes/as da arte románica.	CCEC CCL CSC CAA

	Patrimonio Artístico e Cultural de			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
d e m n	B3.9. Comentario de obras de arte: arte románica en Galicia.	B3.9. Analizar, comentar e clasificar obras significativas da arte románica en Galicia, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	PAB3.9.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da arquitectura románica: catedral de Santiago de Compostela, Santa María de Cambre, Santa María do Campo, igrexa de Santiago en A Coruña, colexiata de Santa María de Sar, Santa María de Salomé, igrexa de Vilar de Donas, San Nicolás de Portomarín, catedral de Ourense, Santa María de Baiona e catedral de Santa María de Tui.	CCEC CCL CAA
			PAB3.9.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da escultura románica: fachada de Praterías, Pórtico da Gloria e portada de Santo Estevo de Ribas de Miño.	CCEC CCL CAA
n	B3.10. Achega da arte gótica, expresión dunha cultura urbana. Catedral e arquitectura civil.	B3.10. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte gótica, en relación cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	PAB3.10.1. Describe as características xerais da arte gótica en Galicia a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC CCL CAA
			PAB3.10.2. Describe as características e a evolución da arquitectura gótica en Galicia e especifica os cambios introducidos respecto á románica.	CCEC CCL CAA
			PAB3.10.3. Describe as características e evolución da escultura gótica en Galicia e especifica as súas diferenzas tipolóxicas, formais e iconográficas respecto á escultura románica.	CCEC CCL CAA

	Patrimonio Artístico e Cultural de			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
n	B3.11. Función social da arte gótica.	B3.11. Explicar a función social da arte gótica en Galicia, especificando o papel de clientes/as e artistas, e as súas relacións.	PAB3.11.1. Especifica as relacións entre artistas e clientes/as da arte gótica.	CCEC CCL CSC CAA
d e m n	B3.12. Comentario de obras de arte: arte gótica en Galicia	B3.12. Analizar, comentar e clasificar obras significativas da arte gótica en Galicia, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	PAB3.12.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da arquitectura gótica nas ordes mendicantes: San Domingos de Bonaval, San Domingos de Pontevedra e San Francisco de Betanzos.	CCEC CCL CAA
			PAB3.12.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da 3	CCEC CCL CAA
d e g m n r	B3.13. Traballo de investigación en patrimonio histórico e cultural de Galicia.	B3.13. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	PAB3.13.1. Realiza un traballo de investigación sobre os mosteiros románicos situados na Ribeira Sacra.	CCEC CCL CAA CD CSIEE
			PAB3.13.2. Realiza un traballo de investigación sobre o tratamento iconográfico e significado do Pórtico da Gloria.	CCEC CCL CAA CD CSIEE
h n p	B3.14. Conservación do patrimonio: arte na Idade Media en Galicia.	B3.14. Respectar as creacións artísticas da arte na Idade Media en Galicia, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio escaso e insubstituíble que hai que conservar	PAB3.14.1. Explica a importancia da arte románica no Camiño de Santiago.	CCEC CCL CSC

	Patrimonio Artístico e Cultural de			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			PAB3.14.2. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arquitectura prerrománica en Galicia.	CCEC CCL CAA CSIEE
			PAB3.14.3. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arquitectura románica en Galicia.	CCEC CCL CAA CSIEE
	Bloque 4. Idade Moderna			
n	B4.1. Renacemento. Patróns e artistas. Iconografía na arquitectura do século XVI. Orixe e desenvolvemento da	B4.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte do Renacemento, en relación cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	PAB4.1.1. Explica as características esenciais do Renacemento en Galicia e a súa periodización a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC CCL CAA
			PAB4.1.2. Especifica as características da arquitectura renacentista galega e explica a súa evolución.	CCEC CCL CAA
			PAB4.1.3. Especifica as características da escultura renacentista galega e explica a súa evolución.	CCEC CCL CAA
n	B4.2. Función social da arte renacentista en Galicia.	B4.2. Explicar a función social da arte do Renacemento, especificando o papel desempeñado por clientes/as e artistas, e as súas relacións.	PAB4.2.1. Especifica as relacións entre artistas e clientes/as da arte do Renacemento en Galicia.	CCEC CCL CSC CAA

	Patrimonio Artístico e Cultural de			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
d e m n	B4.3. Comentario de obras de arte: arte do renacemento en Galicia.	B4.3. Analizar, comentar e clasificar obras significativas da arte renacentista en Galicia, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	PAB4.3.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da escultura renacentista en Galicia: estatuas da fachada do mosteiro de San Martiño Pinario e retablo da igrexa de Santa María de Castro Caldelas.	CCEC CCL CAA
n	B4.4. Unidade e diversidade do Barroco. Linguaxe artística ao servizo do poder civil e	B4.4. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte do Barroco, en relación cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	PAB4.4.1. Explica as características esenciais do Barroco en Galicia a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC CCL
			PAB4.4.2. Especifica as diferenzas entre a concepción barroca da arte e a renacentista.	CCEC CCL CAA
			PAB4.4.3. Especifica as características da arquitectura barroca galega e explica a súa evolución.	CCEC CCL CAA
			PAB4.4.4. Especifica as características da escultura barroca galega e explica a súa evolución.	CCEC CCL CAA
			PAB4.4.5. Especifica as características da pintura barroca galega a través da obra de García de Bouzas.	CCEC CCL CAA
n	B4.5. Función social da arte do Barroco en Galicia.	B4.5. Explicar a función social da arte do Barroco en Galicia, especificando o papel desempeñado por clientes/as e artistas, e as súas relacións.	PAB4.5.1. Describe o papel desenvolto pola igrexa e a baixa nobreza ou fidalguía na arte do Barroco en Galicia.	CCEC CCL CSC CAA

	Patrimonio Artístico e Cultural de			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
d e m n	B4.6. Comentario de obras de arte: arte do Barroco en Galicia	B4.6. Analizar, comentar e clasificar obras significativas da arte do Barroco en Galicia, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	PAB4.6.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da arquitectura barroca relixiosa en Galicia: obras de Domingo de Andrade, Fernando de Casas, Simón Rodríguez, Clemente F. Sarela, Pedro de Monteagudo (mosteiros de San Xoán de Poio e Sobrado dos Monxes) e Lucas Ferro Caaveiro.	CCEC CCL CAA
			PAB4.6.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da arquitectura barroca civil en Galicia: pazos rurais e pazos de Fefiñáns, de Oca e de Santa Cruz de Ribadulla.	CCEC CCL CAA
			PAB4.6.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da escultura barroca en Galicia: obras de Francisco de Moure, Gregorio Fernández, Mateo de Prado e Xosé Gambino.	CCEC CCL CAA
n	B4.7. Neoclasicismo. Enxeñeiros técnicos na arquitectura do neoclasicismo en Galicia. <i>Estilo academicista</i>	B4.7. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais do neoclasicismo, en relación co seu respectivo contexto histórico e cultural.	PAB4.7.1. Explica o século XVIII como época de coexistencia de vellos e novos estilos artísticos nun contexto histórico de cambios profundos.	CCEC CCL CAA
			PAB4.7.2. Explica as razóns do xurdimento do Neoclasicismo e as súas características xerais en arquitectura, escultura e pintura: o foco compostelán.	CCEC CCL CSC
			PAB4.7.3. Explica as características xerais do urbanismo academicista a través do Arsenal Real e o barrio da Magdalena en Ferrol.	CCEC CCL

	Patrimonio Artístico e Cultural de			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
n	B4.8. Función social da arte do Neoclasicismo en Galicia.	B4.8. Explicar a función social da arte do Neoclasicismo en Galicia, especificando o papel desempeñado por clientes/as e artistas, e as súas relacións.	PAB4.8. Describe o papel desempeñado polas ideas do reformismo ilustrado de Carlos III a través das academias.	CCEC CCL CSC CAA
d e m n	B4.9. Comentario de obras de arte: arte do Neoclasicismo en Galicia	B4.9. Analizar, comentar e clasificar obras significativas da arte do Neoclasicismo en Galicia, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	PAB4.9.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da arquitectura neoclásica en Galicia: obras de Domingo Lois Monteagudo e de Melchor de Prado y Mariño. Pazo de Raxoi, fachada da Acibecharía, reforma da torre de Hércules, casas de Paredes e arquivo do Reino de Galicia en Betanzos.	CCEC CCL CAA
			PAB4.9.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da escultura neoclásica en Galicia: obras de Manuel de Prado Mariño e Xosé Ferreiro.	CCEC CCL CAA
d e g m n r	B4.10. Traballo de investigación en patrimonio histórico e cultural de Galicia: a arte da Idade Moderna.	B4.10. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	PAB4.10.1. Realiza un traballo de investigación sobre o proceso de construción e urbanismo do Arsenal Real de Ferrol.	CCEC CCL CAA CD CSIEE
			PAB4.10.2. Realiza un traballo de investigación sobre Domingo de Andrade.	CCEC CCL CAA CD CSIEE

	Patrimonio Artístico e Cultural de			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			PAB4.10.3. Realiza un traballo de investigación sobre os pazos en Galicia.	CCEC CCL CAA CD CSIEE
h n p	B4.11. Conservación do patrimonio: arte na idade moderna en Galicia.	B4.11. Respectar as creacións artísticas da arte da Idade Moderna, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio escaso e insubstituíble que hai que conservar.	PAB4.11.1. Explica o proceso de barroquización de Santiago.	CCEC CCL CSC
			PAB4.11.2. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte dos séculos XVI a XVIII en Galicia.	CCEC CCL CAA CSIEE
Bloque 5. Idade Contemporánea				
e h m	B5.1. Arte galega do século XIX: Arquitectura do século XIX. Impacto dos novos	B5.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais do historicismo e eclecticismo, en relación cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	PAB5.1.1. Entende a importancia da incorporación dos novos materiais á arquitectura, diferenciando os estilos que se serven deles.	CCEC CAA
			PAB5.1.2. Comprende a transcendencia da incorporación do concepto de urbanismo aos ensanches burgueses das cidades de Galicia (Juan de Cíórraga) e a xénese dos barrios obreiros.	CSC CCEC
			PAB5.1.3. Identifica as principais correntes da escultura galega do século XIX.	CCEC CCL

	Patrimonio Artístico e Cultural de			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			PAB5.1.4. Realiza un traballo de investigación en torno á pintura galega do século XIX (tendencias e principais autores/as).	CSIEE CCEC
a c p	B5.2. Función social do arte do século XIX galego.	B5.2. Explicar a función social da arte do historicismo e do eclecticismo, especificando o papel desenvolvido por clientes/as e artistas, e as súas relacións.	PAB5.2.1. Explica as razóns que levaron á planificación dos ensanches burgueses nas principais cidades galegas e o seu correlato co deseño dos barrios obreiros.	CCL CCEC
b h	B5.3. Comentario de obras de arte do século XIX en Galicia.	B5.3. Analizar, comentar e clasificar obras significativas do historicismo e eclecticismo, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	PAB5.3.1. Identifica, analiza e comenta a obra arquitectónica de Jenaro de la Fuente e as planificacións urbanísticas de Juan de Ciórraga.	CCEC CCL CAA
			PAB5.3.2. Identifica, analiza e comenta a obra escultórica de Isidoro Brocos.	CCEC CCL CAA
			PAB5.3.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da pintura do século XIX en Galicia: obra pictórica da Xeración Doente e de Serafín Avendaño.	CCEC CCL CAA
n	B5.4. Século XX. Arquitectura. Renovación da linguaxe arquitectónica: funcionalismo do Movemento Moderno e	B5.4. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura no século XX en Galicia, en relación cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	PAB5.4.1. Explica o proceso de configuración e os trazos esenciais do Movemento Moderno na arquitectura en Galicia.	CCEC CCL CAA
			PAB5.4.2. Explica o proceso de configuración e os trazos esenciais do racionalismo na arquitectura en Galicia.	CCEC CCL CAA

	Patrimonio Artístico e Cultural de			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
n	B5.5. Fenómeno das vangardas nas artes plásticas en Galicia. Vangardas e novos medios: a fotografía e cine en Galicia.	B5.5. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais das artes plásticas no século XX en Galicia, en relación cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	PAB5.5.1. Define o concepto de vangarda artística en relación co acelerado ritmo de cambios na sociedade da época e a liberdade creativa dos artistas iniciada no século anterior.	CCEC CCL CAA
d e m n	B5.6. Comentario de obras de arte: arquitectura e artes plásticas do século XX en Galicia	B5.6. Analizar, comentar e clasificar obras significativas da arte da primeira metade do século XX en Galicia, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	PAB5.6.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da arquitectura do século XX en Galicia: Casa Fonte de San Andrés, Compostela 8, Praza de Lugo 22 e Casa Rey de Julio Galán y Carvajal; Pazo Municipal da Coruña, de Pedro Mariño; Praza de Lugo 13 e Casa Salorio, de Antonio López Hernández; Escolas da Fundación Labaca e "O dente de Ouro", de Leoncio Bescansa; Banco de Vigo, de Manuel Gómez Román; Concello de Porriño, Teatro García Barbón, Templo da Vera Cruz e Templo de Panxón, de Antonio Palacios; Casa Molina, Kiosco Alfonso e sanatorio antituberculoso de Cesuras, de Rafael González Villar; Banco Pastor, de Antonio Tenreiro; Estadio de Riazor, de Santiago Rey Pedreira; Policlínico Cíes, Mercado de Porriño e igrexa de Nosa Señora das Neves, de Xosé Bar Boo; Edificio Seat, Edificio Coca-Cola e Estadio de San Lázaro, de Andrés Fernández Albalat; Domus, Faro de Punta Nariga e Museo do Mar en Vigo, de César Portela; e vivenda unifamiliar en Corrubedo, de Iago Seara.	CCEC CCL CAA

	Patrimonio Artístico e Cultural de			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			PAB5.6.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da escultura do século XX en Galicia: Naiciña, Picariña, Ofrenda de San Ramón e San Francisco, de Francisco Asorey; Campesiña sentada, Leiteira, Maternidade e Moza peiteándose, de Xosé Eiroa; Meus pais, de Xoán Piñeiro; Orlando furioso, de Camilo Otero; Mariñeiros e Peregrino loitando contra o vento, de José María Acuña; Escultura ao emigrante, de Eduardo Parrado; e Monumento a Eugenio D'Ors e Fonte dos Delfíns, de Cristino Mallo.	CCEC CCL CAA
			PAB5.6.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da pintura do século XX en Galicia: obra pictórica de Manuel Colmeiro, Laxeiro, Arturo Souto, Fernando Álvarez de Sotomayor, Manuel Pesqueira, Luis Seoane, Eugenio Granell, Manuel Prego, Tino Grandío, María Antonia Dans, Maruxa Mallo, Manuel Abelenda, Isaac Díaz Pardo, Menchu Lamas, Francisco Lloréns, Urbano Lugrís, Alfonso R. Castelao, Xesús Corredoira, Carlos Maside, Xulia Minguillón, Reimundo Patiño, Julio Prieto Nespereira, Xaime Quessada e Alberto Datas.	CCEC CCL CAA
a c p	B5.7. Función social da arte do século XX en Galicia.	B5.7. Explicar a función social da arte do século XX en Galicia, especificando o papel desempeñado por clientes/as e artistas, e as súas relacións.	PAB5.7.1. Describe o papel dos/das artistas no contexto político do século XX en Galicia.	CCEC CCL CSC CAA

	Patrimonio Artístico e Cultural de			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
d e g m n	B5.8. Traballo de investigación en patrimonio histórico e cultural de Galicia: a arte no século XX en Galicia.	B5.8. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	PAB5.8.1. Realiza un traballo de investigación sobre a xeración do 25 e o GATEPAC en Galicia.	CCEC CCL CAA CD CSIEE
			PAB5.8.2. Realiza un traballo de investigación sobre os/as artistas do movemento renovador "Os Novos".	CCEC CCL CAA CD CSIEE
h n	B5.9. Conservación do patrimonio: arte na Idade Contemporánea en Galicia.	B5.9. Respetar as creacións artísticas da arte da Idade Contemporánea en Galicia, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio escaso e insubstituíble que hai que conservar.	PAB5.9.1. Selecciona unha obra arquitectónica, unha escultura ou unha pintura da primeira metade do século XX, de Galicia e xustifica a súa elección.	CCEC CCL CAA CSIEE
			PAB5.9.2. Realiza un traballo de investigación catalogando os bens artísticos de Galicia inscritos no Patrimonio Mundial da UNESCO.	CCEC CCL CAA CD CSIEE
	Bloque 6. Patrimonio industrial e			
h n	B6.1. Patrimonio industrial. Normativa. Plan Nacional do Patrimonio Industrial 2011. Tipoloxía.	B6.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura popular e industrial en Galicia, en relación cos seus respectivos contextos históricos, sociais e culturais.	PAB6.1.1 Explica o proceso de configuración do patrimonio industrial e cultural en Galicia.	CCEC CCL CAA

Patrimonio Artístico e Cultural de				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		B6.2 Respeitar as creacións da arquitectura popular e industrial en Galicia, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio escaso e insubstituíble que hai que conservar.	PAB6.2.1. Describe a importancia da protección do patrimonio industrial e cultural en Galicia.	CCEC CCL CAA
			PAB6.2.2. Define o concepto de patrimonio industrial (arqueolóxico, antigo, moderno e contemporáneo), da historia industrial, da economía industrial, da socioloxía industrial e da historiografía industrial.	CCEC CCL CAA
			PAB6.2.3. Describe a tipoloxía do patrimonio industrial en Galicia: lugares produtivos (obradoiros, minas, muíños, fornos, fábricas e sitios onde se produza calquera proceso produtivo).	CCEC CCL CAA
			PAB6.2.4. Describe a tipoloxía do patrimonio industrial en Galicia: almacéns e depósitos onde se garde a materia prima.	CCEC CCL CAA
			PAB6.2.5. Describe a tipoloxía do patrimonio industrial en Galicia: servizos, onde se xere enerxía ou se abasteza auga.	CCEC CCL CAA
			PAB6.2.6. Describe a tipoloxía do patrimonio industrial en Galicia: comunicacións, calquera medio de transporte, a súa infraestrutura e a súa paisaxe.	CCEC CCL CAA
			PAB6.2.7. Describe a tipoloxía do patrimonio industrial en Galicia: lugares sociais onde se desenvolvan actividades relacionadas cunha actividade industrial.	CCEC CCL CAA

	Patrimonio Artístico e Cultural de			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
n	B6.2. Función social do patrimonio industrial en Galicia.	B6.3. Explicar a función social do patrimonio industrial en Galicia, especificando o papel desempeñado pola sociedade e as súas relacións.	PAB6.3.1. Especifica os problemas do patrimonio industrial en Galicia: conservación ou restauración.	CCEC CCL CSC CAA
d e g m n	B6.3. Traballo de investigación en patrimonio industrial de Galicia.	B6.4. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	PAB6.4.1. Realiza un traballo de investigación sobre o patrimonio industrial en Galicia: os chozos do Suído, muíños, fornos, fábricas de fariñas, arsenal, pontes de ferro, ferrocarrís, minas, torres, etc.	CCEC CCL CAA CD CSIEE
h n	B6.4. Patrimonio cultural. Normativa e protección; BIC. Patrimonio inmaterial.	B6.5. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais do patrimonio cultural en Galicia, en relación cos seus respectivos contextos históricos, sociais e culturais, ademais de respectar as súas creacións, valorando a súa calidade en relación	PAB6.5.1. Explica o proceso de configuración do patrimonio cultural en Galicia.	CCEC CCL CAA
			PAB6.5.2. Define o concepto de patrimonio cultural de Galicia.	CCEC CCL CAA
			PAB6.5.3. Describe a tipoloxía do patrimonio cultural inmaterial.	CCEC CCL CAA

Patrimonio Artístico e Cultural de				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
n p	B6.5. Función social do patrimonio industrial e cultural en Galicia.	B6.6. Explicar a función social do patrimonio cultural en Galicia, especificando o papel da sociedade e as súas relacións.	PAB6.6.1. Especifica a riqueza, a diversidade e a extensión xeográfica do patrimonio cultural inmaterial en Galicia: Tradicións e expresións orais: lendas, contos, etc. Actos festivos, sociais e rituais. Música, danza e representacións teatrais tradicionais. Coñecementos, técnicas e prácticas tradicionais. Técnicas artesanais tradicionais.	CCEC CCL CSC CAA
d e g m n r	B6.6. Traballo de investigación en patrimonio cultural de Galicia: a arte no século XX en Galicia.	B6.7. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	PAB6.7.1. Realiza un traballo de investigación sobre o patrimonio cultural en Galicia: os Camiños de Santiago. BIC.	CCEC CCL CAA CD CSIEE
			PAB6.7.2. Realiza un traballo de investigación sobre o patrimonio cultural en Galicia: turismo e patrimonio artístico e cultural.	CCEC CCL CAA CD CSIEE
			PAB6.7.3. Realiza un traballo de investigación sobre o patrimonio cultural inmaterial en Galicia: técnica artesanal tradicional na pesca galega; o xeito e o cerco real.	CCEC CCL CAA CD CSIEE

14.5. TEMPORALIZACIÓN.

14.5.1 Distribución temporal das unidades didácticas

PRIMEIRO TRIMESTRE: SETEMBRO-OUTUBRO

Bloque 1. As raíces da arte galega

1.1 As imaxes e a súa representación simbólica..

- As imaxes rupestres de Galicia e as imaxes tribais no mundo.
- O posible significado iconolóxico
- O paralelismo cos grupos étnicos da actualidade
- A influencia dos petroglifos no deseño e na arte actuais

1.2 O megalitismo.

- O dolmen de Dombate

1.3 Función social da arte prehistórica

1.4 As obras significativas da arte prehistórica.

- Dolmen de Axeitos, e lapa de Gargantás
- Petroglifos de Mogor, Cotobade e Campo Lameiro
- Tesouro de Caldas e casco de Leiro

1.5 A conservación do patrimonio

- Os instrumentos

PRIMEIRO TRIMESTRE: OUTUBRO-NOVEMBRO

Bloque 2. Idade Antiga

2.1 A cultura castrexa.

2.2 Comentario de obras de arte.

- Trazos principais da arquitectura e urbanismo dos castros
- Arte Castrexa: escultura e ourivaría

2.3 Arte romana.

- Tipos de edificios romanos

• A cidade romana: Lugo

• A relixión tardorromana: Santalla de Bóveda

2.4 Función social da arte romana.

2.5 As principais obras romanas en Galicia

- Muralla romana de Lugo
- Termas de Lugo, e Torre de Hercules
- Pontes de Lugo, Ourense Lubiáns e Bibei

2.6 Conservación do patrimonio

PRIMEIRO TRIMESTRE: NOVENBRO-DECEMBRO

Bloque 3. Idade Media

3. 1 Arte prerrománica

- Escultura paleocristiá
- Pintura e mosaico, a iconografía
- Estela de Tines e Lábaro de Quiroga

3.2 Suevos e Visigodos

- A arte prerrománica en Galicia
- San Pedro de Rocas e a Lauda de Modesa
- Arquitectura: Santa Comba de Bande

3.4 Séculos IX e X

- San Xes de Francelos, Santa Eufemia de Ambía, Santa María do Cebreiro, Santo Antolín de Toques, Santa María de Mixós, Santa Comba de Bande e a capela de San Miguel de Celanova.

3.5 Igrexas e mosteiros. Iconografía

- Características xerais da arte románica
- Características e a función das igrexas e dos mosteiros na arte románica en Galicia a través dos mosteiros da Ribeira Sacra
- Pintura e escultura románica

3.6 Primeiro Románico

3.7. Románico pleno: A catedral de Santiago

- O camiño de Santiago
- O desenvolvemento de Compostela:

3.8 O románico tardío e o Cister

3.9 Función social da arte románica

SEGUNDO TRIMESTRE: XANEIRO

Bloque 3. Idade Media. Arte gótica

3. 10 Arte gótica, expresión dunha cultura urbana

- Características xerais
- Evolución da arquitectura en Galicia
- Evolución da ecultura en Galicia
- 3. 11 Función social da arte gótica
- 3. 12 Características xerais
- 3.13 As principais obras góticas en Galicia
- Ordes mendicantes: San Domingos de Bonaval, de Pontevedra e de Betanzos
- Escultura gótica: pórtico da catedral de Tui, porta do Colexio de San Xerome e sepulcro de Fernán Peres de Andrade "O Boo".
- 3.14 Conservación do patrimoniomedieval

SEGUNDO TRIMESTRE: FEBREIRO

Bloque 4. Idade Moderna: Arte renacentista

4.1 O Renacemento en Galicia

- Características esenciais do Renacemento en Galicia e a súa periodización

A arquitectura renacentista galega e a súa evolución.

A escultura renacentista galega e a súa evolución

4.2 Función social da arte renacentista en Galicia

4.3 As principais obras renacentistas en Galicia

- Arquitectura renacentista en Galicia: colexio de Nosa Señora da Antiga de Monforte, mosteiro de Santa María de Montederramo, Hospital Real de Santiago e Pazo de Fonseca
- Escultura renacentista en Galicia: estatuas da fachada do mosteiro de San Martiño Pinario e retablo da igrexa de Santa María de Castro Caldelas

SEGUNDO TRIMESTRE: MARZO

Bloque 40. Idade Moderna: Arte barroca e Neoclásica

4.4 Unidade e diversidade do Barroco

- Características esenciais do Barroco en Galicia

Diferenzas entre a concepción barroca da arte e a renacentista

Características e evolución da arquitectura barroca galega

Características e evolución da escultura barroca galega

Características da pintura barroca galega

4.5 Función social da arte barroca

4.6 O Barroco: obras principais

- Arquitectura barroca relixiosa en Galicia: obras de Domingo de Andrade, Fernando de Casas, Simón Rodríguez, Clemente F. Sarela, Pedro de Monteagudo (mosteiros de San Xoán de Poio e Sobrado dos Monxes) e Lucas Ferro Caaveiro.
- Arquitectura barroca civil en Galicia: pazos rurais e pazos de Fefiñáns, de Oca e de Santa Cruz de Ribadulla.
- Escultura barroca en Galicia: obras de Francisco de Moure, Gregorio Fernández, Mateo de Prado e Xosé Gambino

4.7 Características esenciais do Neoclasicismo

- O século XVIII como época de coexistencia de vellos e novos estilos artísticos nun contexto histórico de cambios profundos.
- Razóns do xurdimento do Neoclasicismo e as súas características xerais en arquitectura, escultura e pintura: o foco compostelán.

Características xerais do urbanismo academicista: Arsenal Real e barrio da Magdalena en Ferrol

4.7 Función social da arte do Neoclasicismo en Galicia.

O Neoclasicismo: obras principais

- Arquitectura neoclásica en Galicia: obras de Domingo Lois Monteagudo e de Melchor de Prado y Mariño. Pazo de Raxoi, fachada da Acibecharía, reforma da torre de Hércules, casas de Paredes e arquivo do Reino de Galicia en Betanzos.
- Escultura neoclásica en Galicia: obras de Manuel de Prado Mariño e Xosé Ferreiro.

4.8 Conservación do patrimoniioda Idade Moderna

TERCEIRO TRIMESTRE: ABRIL

Bloque 5 Idade Contemporanea

5.1 Arte galega do século XIX

- Arquitectura do século XIX. Impacto dos novos materiais: historicismo e eclecticismo. Obra de Jenaro de la Fuente
- Nacemento do urbanismo moderno. Homoxenización de modelos e creación dos barrios obreiros.
Escultura do Rexurdimento galego (Isidoro Brocos) e adopción da liturxia liberal na escultura galega do século XIX.
Pintura no século XIX galego: do romanticismo e o historicismo ao exotismo e o realismo

5.2 Función social da arte do século XIX en Galicia

5.3 Comentario de obras de arte do século XIX en Galicia.

5.4 Século XX. Arquitectura. Renovación da linguaxe arquitectónica: funcionalismo do Movemento Moderno e arquitectura orgánica

5.5 Fenómeno das vangardas nas artes plásticas en Galicia. Vangardas e novos medios: a fotografía e cine en Galicia

5.6 Comentario de obras de arte: arquitectura e artes plásticas do século XX en Galicia

5.7 Función social da arte do século XX en Galicia.

5.8 Conservación do patrimonio: arte na Idade Contemporánea en Galicia.

TERCEIRO TRIMESTRE: MAIO-XUÑO

Bloque 6. Patrimonio industrial e cultural en Galicia

6. 1 Patrimonio industrial. Normativa. Plan Nacional do Patrimonio Industrial 2011.Tipoloxía

6. 2 Función social do patrimonio industrial en Galicia.

6. 3 Patrimonio cultural. Normativa e protección; BIC. Patrimonio inmaterial.

6. 4 Traballo de investigación en patrimonio cultural de Galicia: a arte no século XX en Galicia

14.6 CRITERIOS DE PROMOCIÓN.

Promocionarán a materia todos aqueles alumnos que acaden alomenos un 5 na cualificación final ordinaria.

Un lugar importante entre os instrumentos para a avaliación da aprendizaxe do alumnado son os distintos tipos de probas orais e escritas (probas obxectivas, desenrolo de temas, exercicios de aplicación...). En relación co deseño e presentación destas probas acordamos ter en conta o seguinte:

Parécenos oportuno empregar diferentes tipos de cuestións ou exercicios en consonancia coas capacidades que se queiran avaliar. Así, por exemplo, os distintos tipos de probas obxectivas son as máis indicadas para avaliar a memorización de feitos e conceptos, mentres que o desenrolo dun tema por escrito é unha técnica máis axeitada para avaliar a capacidade do alumnado de estruturar con coherencia a información, de argumentar lxicamente, de tomar en consideración distintas informacións e opinións, e de sintetizar e valorar as súas achegas.

Os exames constarán de:

_ En H^a de España de 2º de Bachelato: o exame segue o modelo das probas da ABAU, con dúas opcións. Divídese en tres partes, nunha primeira, definición de termos; nunha segunda parte preguntas máis amplas; e nunha terceira, a partir duna serie de documentos (textos escritos, mapas, gráficos, imaxes...) os alumnos deberán elaborar un tema. Os criterios de calificación serán os da ABAU. Este tipo de proba é imposible de cuantificar de forma xeral pero é fundamental a capacidade de síntese, a utilización dun vocabulario específico, a claridade, a terse aos documentos, unha correcta expresión escrita...

Se farán un ou dous exames por avaliación. No segundo caso farase a media das dúas notas, agás se unha delas está cualificada con menos de tres puntos (consideramos que unha nota tan baixa demostra total descoñecemento da materia),
En 2º de Bachelato a recuperación de cada avaliación será no exame final. Admitese que un alumno non teña que recuperar unha ou mais avaliacións se a nota de exame é 4 ou mais.

As faltas de ortografía suporán o desconto de 0,10 puntos por cada unha, ata un máximo de 3 puntos.

Para superar a materia a nota media total deberá ser, como mínimo, un cinco.

para obter a cualificación global, sumaranse as notas dos exames (cun mínimo de 3 puntos para facer media) o traballo diario do alumno e a actitude.

En 2º de Bachelato, en Patrimonio de Galiciaa , os exámes supoñen o 75% da nota, a participación en actividades o 15% e actitude e chamadas de clase o 10%.

En caso ter superadas as tres avaliacións ó final do curso, un alumno pode presentarse a un exame final de todo o curso para subir nota, sempre que o alumno haxa feito tódolos exames parciais, as recuperacións, asistira regularmente a clase e tivera unha actitude positiva.

En caso de copiar nun exame, o alumno suspenderá esa proba e deberá facer a recuperación, se o exame é o final de xuño ou o extraordinario de xuño suspenderá dita proba.

Dado que a avaliación é contínua, entendemos como procedemento de avaliación extraordinario aquel que se aplique unha vez que a avaliación final ordinaria sexa negativa. Para eses casos haberá unha proba formal escrita no mes de maio que puntuará sobre 10 puntos e onde haberá que dar conta dos contidos mínimos esixibles para unha avaliación positiva.

No caso de suspender a proba extraordinaria de maio haberá outra en Xuño coas mesmas características.

Nas probas extraordinarias, o alumnado deberá ser moi escrupuloso coa puntualidade, xa que o seu incumprimento considerarase unha falta leve. Para unificar criterios o Departamento decide que cando se celebren os exames, o alumnado terá que esperar quince minutos para poder saír, e a partir dese momento non se deixará entrar a ninguén baixo ningún concepto.

Con respecto ós exames finais e extraordinarios, estes exames deben ser comúns para todos os alumnos e alumnas do mesmo nivel.

15.ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES EN BACHARELATO.

Os alumnos dos bacharelatos de Humanidades e Sociais poden ter suspensa a Historia do Mundo Contemporáneo de primeiro curso. Para recuperala faranse tres exames, un por avaliación.

Para superar a materia os alumnos deberán aprobar os tres exames (cun mínimo de 3 puntos para poder facer media). En caso de non facelo terán outra oportunidade en maio e en xuño con toda a materia. No caso de que o alumno/a intentase copiar o exame quedaría suspenso de inmediato.

A xefa do departamento estará a disposición dos alumnos para explicarlle ou proporcionarlle aclaracións e exercicios cando o necesiten.

As datas dos exames serán coordinadas pola xefatura de estudos.

16. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE NO BACHARELATO.

Para atender as diferenzas entre o alumnado desta área contéplanse distintos tipos de medidas ordinarias nos tempos e espazos das aulas habituais. No caso de alumnos con TDH, e xunto co departamento de Orientación se poñerán en marcha unha serie de pautas como resposta educativa enfocada a adecuar o contexto académico ás necesidades dos alumnos e as súas diferenzas na forma de aprender a través de medidas organizativas e metodolóxicas que o profesor poida poñer en práctica na clase.

É importante, ademáis, manter unha comunicación frecuente e fluida coa familia dos alumnos con TDAH, para asegurar que se leva a cabo un traballo común e coherente, que resulte eficaz.

17.CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS QUE SE TRABALLARÁN NO CURSO QUE CORRESPONDA.

A materia de Xeografía e Historia pretende, segundo o nivel, adquirir ou consolidar nos alumnos e alumnas unha madurez social, un espírito crítico e unha sensibilidade que lles permita coñecer e valorar a natureza e o seu patrimonio histórico e artístico e, actuar de forma responsable e autónoma na sociedade actual. Isto supón a incorporación daqueles elementos que demanda a sociedade actual, tales como a educación para os dereitos humanos e a paz, educación cidadá, educación para a igualdade entre os sexos, educación ambiental, educación multicultural e europea ...

Estes temas transversais se desenvolverán de forma integrada nos contidos das diferentes materias e niveis.

A educación para os dereitos humanos e a paz pretende: apreciar os dereitos e liberdades humanas como un logro irrenunciable da humanidade. Desenvolver actitudes de rexeitamento ás desigualdades sociais e económicas dos pobos e promover actitudes democráticas e de solidariedade con outros pobos e etnias.

A educación cívica pretende: desenvolver actitudes de tolerancia e respecto por ideas, opinións e crenzas que no coinciden coas propias. Formar un xuízo crítico e razoado dos problemas das sociedades contemporáneas. Comprender aqueles contidos de gran impacto social como a emigración, a violencia, o racismo...

A educación para a igualdade entre os sexos pretende: analizar criticamente a realidade e corrixir xuízos sexistas, rexeitar a violencia de xénero dando un tratamento equivalente e equilibrado ao papel semellante que xogan homes e mulleres no devir histórico. Consolidar hábitos non discriminatorios.

A educación ambiental pretende: comprender as consecuencias medioambientais que se derivan de certos acontecementos políticos, económicos ou científicos: conflitos bélicos, explotación abusiva de recursos naturais, os incendios forestais... valorar e respectar o patrimonio histórico, artístico, cultural e social, asumindo a responsabilidade da súa conservación e mellora.

A educación multicultural pretende: comprender o significado histórico de culturas non europeas. Desenvolver actitudes de tolerancia e valoración respecto aos demais.

Os temas transversais da Xeografía e Historia teñen varios temas comúns con outros departamentos como o de Ciencias naturais, o de Galego, o de Lingua e Literatura española... cos que poderá intercambiar material ou compartir actividades.

18. AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO E DA PRÁCTICA DOCENTE.

Para avaliar o proceso de ensino-aprendizaxe o docente guiarase polos seguintes indicadores:

Dimensión	Indicadores
Planificación	1. Programo a materia tendo en conta os estándares de aprendizaxe previstos nas leis educativas.
	2. Programo a materia tendo en conta o tempo dispoñible para o desenvolvemento desta.
	3. Selecciono e secuencio de forma progresiva os contidos da programación da aula tendo en conta as particularidades de
	4. Programo actividades e estratexias en función dos estándares de aprendizaxe.
	5. Planifico as clases de modo flexible, preparo actividades e recursos axustados á programación da aula e ás necesidades e
	6. Establezo os criterios, procedementos e os instrumentos de avaliación e autoavaliación que permiten facer o seguimento
	7. Coordino a miña actividade co profesorado doutros departamentos que poidan ter contidos afíns á miña materia.
Motivación do	1. Proporciono un plan de traballo ao principio de cada unidade.
	2. Considero situacións que introduzan a unidade (lecturas, debates, diálogos...).
	3. Relaciono as aprendizaxes con aplicacións reais ou coa súa funcionalidade.
	4. Informo sobre os progresos conseguidos e as dificultades encontradas.
	5. Relaciono os contidos e as actividades cos intereses do alumnado.
	6. Estimulo a participación activa dos estudantes na clase.
	7. Promovo a reflexión dos temas tratados.
Desenvolvemento	1. Resumo as ideas fundamentais discutidas antes de pasar a unha nova unidade ou tema con mapas conceptuais,

Dimensión	Indicadores
	2. Cando introduzo conceptos novos, relaciónoos, se é posible, cos xa coñecidos; intercalo preguntas aclaratorias; poño
	3. Teño predisposición para aclarar dúbidas e ofrecer asesorías dentro e fóra das clases.
	4. Optimizo o tempo dispoñible para o desenvolvemento de cada unidade didáctica.
	5. Utilizo axuda audiovisual ou doutro tipo para apoiar os contidos na aula.
	6. Promovo o traballo cooperativo e manteño unha comunicación fluída co alumnado.
	7. Desenvolvo os contidos dunha forma ordenada e comprensible para os alumnos e as alumnas.
	8. Presento actividades que permitan a adquisición dos estándares de aprendizaxe e as destrezas propias da etapa educativa.
	9. Presento actividades de grupo e individuais.
Seguimento e	1. Realizo a avaliación inicial ao principio do curso para axustar a programación ao nivel do alumnado.
	2. Detecto os coñecementos previos de cada unidade didáctica.
	3. Reviso, con frecuencia, os traballos propostos na aula e fóra dela.
	4. Proporciono a información necesaria sobre a resolución das tarefas e como poden melloralas.
	5. Corrijo e explico de forma habitual os traballos e as actividades dos alumnos e das alumnas, e dou pautas para a mellora
	6. Utilizo suficientes criterios de avaliación que atendan de xeito equilibrado a avaliación dos diferentes contidos.
	7. Favorezo os procesos de autoavaliación e coavaliación.
	8. Propoño novas actividades que faciliten a adquisición de obxectivos cando estes non foron alcanzados suficientemente.
	9. Propoño novas actividades de maior nivel cando os obxectivos foron alcanzados con suficiencia.

Dimensión	Indicadores
	10. Utilizo diferentes técnicas de avaliación en función dos contidos, do nivel do alumnado, etc.
	11. Emprego diferentes medios para informar dos resultados ao alumnado e aos pais.

19. ACTIVIDADES EXTRAESCOLARES E COMPLEMENTARIAS

O departamento plantexará coa suficiente antelación á Vicedirección a realización de actividades complementarias e extraescolares.

20. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DO PRESENTE DOCUMENTO E PROCESOS DE MELLORA.

Os obxectivos da avaliación da programación ou da práctica docente no Departamento de Xeografía e Historia son:
 Detectar necesidades educativas concretas no alumnado e aplicar as medidas de atención á diversidade necesarias segundo as dificultades de aprendizaxe que presente cada alumno/a.

Coñecer o grao de cumprimento das programacións didácticas nas distintas materias.

Valorar a posibilidade de introducir modificacións no desenvolvemento das programacións didácticas das materias do Departamento.

Ter un seguimento dos resultados académicos nas avaliacións nas materias de Xeografía e Historia. Valorar estes resultados e facer un seguimento ao longo do curso.

Os instrumentos para a avaliación da programación ou da práctica docente son, fundamentalmente despois de cada avaliación:

- _ Aplicación de medidas de atención á diversidade nas materias de Xeografía e Historia.
- _ Informes de Xefatura de Estudos sobre resultados académicos.
- _ Valoracións presentadas polos membros do Departamento durante as reunións do Departamento.

_ Resultados académicos obtidos polo alumnado nas materias de Xeografía e Historia nas avaliacións.

Os membros do departamento revisarán mensualmente a temporalización dos contidos de cada materia, así como os aspectos didácticos necesarios para o seu mellor aproveitamento por parte dos alumnos.

Os membros do departamento analizarán ao final de cada avaliación os distintos aspectos do proceso de ensino-aprendizaxe en función dos resultados sumativos obtidos polos alumnos, implementando eventuais correccións durante o seguinte trimestre.

Na derradeira reunión os membros do departamento farán unha revisión xeral do curso e da programación para decidir que cousas modificar de cara ó curso vindeiro. Tal revisión e modificación ficará explícita na memoria de fin de curso.

DEPARTAMENTO DE XEOGRAFÍA E HISTORIA.

IES. A XUNQUEIRA I

PONTEVEDRA

Setembro 2021